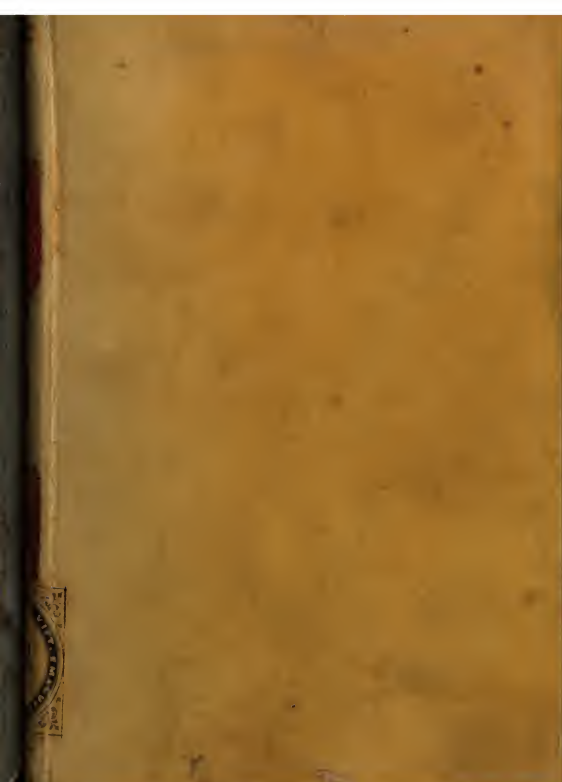
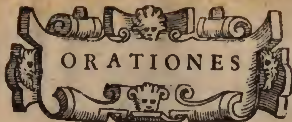
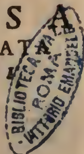

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
6 A
21

R. II ed. To. II p. 63 n. 2

RESPONSA LITERAE, AC MANDATA EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI COLLECTA,

Nuperq; in lucem ædita.

AD ILLVS. VIRVM PETRVM Bonarellum, Vrciani Comitem dignissimum.

VENETIIS, M. D. LXVII.

ILLVSTRI VIRO PETRO BONARELLO VRCIANI COMITI DIGNISSIMO.

DOMINICVS FARRIVS S. D.

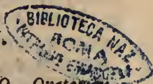
VM uiderē, nobilissime Comes, Orationes, quæ à uarijs Christianorum Principum Oratoribus in Sacrosancta Tridentina Synodo habitæ fuerunt, à multis desiderari operæpretium me facturum existimaui, si eas, & Principum Literas, & Mandata, unà cum ipsius Sacrosanctæ Synodi Responsis colligerem, Concilioq; adnexas typis excuderem. quod eò libentius feci, quoniam id à nullis (quod sciam) typographis adhuc fa-

ctum fuit. Tibi autem ætatis nostræ Mecœnati pro mea erga te obseruantia opus dicare uolui, maiora etiã posthac daturus, si (ut confido) hoc tibi haud ingratũ fuisse perspexero. Vale. Venetijs XII. Cal. Augusti.

M. D. LXVII.

LITERARVM, MAN-
DATORVMQ. PRINCIPVM
Orationum eorundem, necnon Concilij ad eas Respõsionum
INDEX.

M. D. LXII.

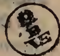
gatio

FINIS.

EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI.

Christianorum Principum, ad Sacrum Concilium Tridentinum Literæ, & Mandata: Legatorumq; ab iisdem missorum, habitæ Orationes: Vna cum sanctæ ipsius Synodi Responsionibus Pio IIII. Pontifice Maximo, & Ferdinando Primo Cæsare Augusto.

COMPARITIO SECVNDA ORAtorum Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, pro Imperio, Regno Bohemiæ, et Archiducatu Austriæ, & pro Regno Hungariæ separatim.

MANDATVM INVICTISSIMI FERdinandi, tamquam Imper. Electi, & Regis Bohemiæ, & Archiducis Austriæ in personam suorum Oratorum exhibitum in Sessione secunda Tridentina: sub Pio PP. IIII.

FERDINANDVS, diuina fauente clementia, Electus Romanorũ Imperator semp. Augustus: ac Germaniæ, Hunghariæ, Bohemię, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Rex: Infans Hispaniarũ: Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio, Morauię, &c. Dux Lucemburgiæ, ac superio-

ris & inferioris Silesiæ, VVirtembergæ, et TecKæ, Princeps Sueuiæ: Comes Habspugi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi, & Goritiæ. Landtgrauius Alsatiæ: Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ, ac superioris & inferioris Lusatiæ. Dominus Marchiæ Sclauoniæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Memoriæ commendamus, & recognoscimus, notum facientes tenore præsentium vniuersis, quòd cùm Beatissimus in Christo Pater Dominus Pius IIII. diuina prouidentia sanctę Romanæ ac Vniuersalis Ecclesię Pontifex Maximus, superiore anno indixerit sacrum Oecumenicum & Generale Concilium in ciuitate Tridentina, ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicę proximè præteritum, celebrandum, atque nos non modò per bullam super istiusmodi indictione emanatam, Verum etiam per nuncios & literas paternè hortatus sit, vt si ei Concilio ipsimet adesse nō possemus, mitteremus saltem Oratores nostros viros prudentes, graues & pios. Nos verò, qui iamdudum ardentissimis uotis, ac desideriis expetiuimus, summoque studio quātum in nobis fuit, promouimus Concilij celebrationem, in quo nimirum ratio aliqua sanandæ Reip. in tot partes distractæ, ac pacis publicæ inter Reges & Principes Christiani orbis firmandæ, & stabiliendę, nec non uitæ in omni hominum statu, & ordine emendandæ ratio, & omnia ea communibus consiliis tractarentur, quæ necessitas Reipub. Postularet: principio eiuscemodi Concilij propter alia ardua negotia sacri Rom. Imperij, Regnorumque & Dominiorum nostrorum ipsimet personaliter interesse nequeamus. Nolen-

tes sane propter absentiam nostram tam pio, & pręclaro instituto quicquam impedimenti aut difficultatis inii ci, aut quicquam a nobis desiderari, quod ad rem iuuandam pertinere queat, confisi de singulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarum rerum vsu, & experientia Reuerendi, deuoti fidelium ac nobis dilectorum Antonij Archię Episcopi Pragensis, ac Sigismundi à Thun Consiliariorum nostrorum, eosdem & vtrunque eorum in solidum solenniter & ex certa nostra scientia animoque bene deliberato, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, forma, & ordine, quibus possumus, & debemus, Commißarios, Oratores, Nuncios, Procuratores, & Mandatarios nostros fecimus, constituimus, & ordinauimus: dantes, & attribuentes eis, & vtrilibet eorum plenam & omnimodam facultatem cum libero & amplo mandato, vt celebrationi dicti Concilij, nostro nomine: tanquã Electi Roman. Imper. ac Regis Bohemiæ, nec non Archiducis Austriæ, adesse, & interesse ac locum, & vices nostras in omnibus Sessionibus, consulationibus, deliberationibus, tractationibus, & actibus obtinere, & gerere, consilium, suffragium, uotum, & decretum, nomine nostro dare, ferre, & interponere; aliaque omnia & singula agere, tractare, exercere, concludere, & & determinare posint; & debeant, quæ ad constituenda uerę fidei, & religionis concordiam, & unionem: ac Christianę Reip. salutem, & conseruationem promouendam facere, & spectare uidebuntur: & quæ nos ipsi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, &

determinare possemus, si præmissis omnibus & singulis personaliter interessemus: et si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est expressum. Promittentes in verbo nostro Cæsareo, ac Regio, nos totum id, & quicquid per dictos Oratores, Commissarios, & Mandatores nostros modo præmisso, actũ dictum, gestum, factum, & procuratum, fuerit: ratum, gratum, firmum, & validum habituros esse, dolo & fraude postpositis penitùs & semotis, Harum testimonio literarum, sigilli nostri appensione, & manus nostrę subscriptione munitarum; mediante. Datum in Arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Ian. Anno Domini M. D. L X I I. Regnorum nostrorũ, Romani X X X I. aliorum verò X X X V I.

FERDINANDVS.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI AD ORATORES CESAR. M. in eorum comparitione, Die VI. Febr. M. D. LII. & in Sesione secunda XXVI. mensis Febr.

Euerendissimi Domini, Aduentus Dominationũ uestrarum magnam huic Sanctę Synodo letitiam attulit, tũ propter maximam beneuolentiã & obseruantiam, qua Synodus ipsa suam Cæsaream Maiestatẽ prosequitur, tum propter eum honorem, qũi ei ex hac nobilissima Potentissimi atque Religiosissimi Principis legatione accessit. Quare Sancta ipsa Synodus Dominationes vestras, quas præstanti virtute ac pietate præditas esse non ignorat lætis amplectitur atque recipit animis. Mandatumq. & literas suæ Cesareę & Regię Maiestatis in hoc loco lectas & recitatas, quantum de iure debet, admittit.

LITERAE FERDINANDI IMPER. ELECTI, QVIBVS CONstituit Oratorē in Cōcilio, uti Rex Hungariæ: exhibitæ in Generali Congregatione, die VI. Feb. M. D LXII.

ERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæque &c. Reuerende fidelis nobis dilecte, luce clarius tibi constat Sanctum Oecumenicum Concilium à Sede Apostolica Tridēti indictum esse. Ad quod multorum Christianitatis Principum Legati, cæteriq; Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, ac alterius status, in dies pluribus confluentibus, plurimi conuenere. Nos qui inter Christianitatis potentatus Principem locum tenemus, hoc sanctum institututum promouere, ac optatum saluberrimumque exitum sortiri summopere desideramus. Quare Legatos nostros iam mittendos, & expediendos, alios quoque Prælatos ex Regnis, & Prouinciis nostris, qui per bullam Apostolicam moniti sunt, primo quoque tempore iter arripere decreuimus. Te itaque ex Hungaria in persona nostra Regia singularem ob morum integritatem ac scientiarum peritiam, ad sacrum hoc Concilium mittendum ante alios elegimus:

gimus: comittimusque fidelitati tuæ, vt, nulla interposita mora vel difficultate, iter maturare, neque expectatis aliis nimirum Canadiense, & Tiriniense, qui ambo pro vniuerso Clero proficiscuntur, antecedere, ac ad quintumdecimum diem Ianuarij instantis Tridenti adesse debeas. Instructionem vnà cum aliis Legatis nostris es accepturus. (Quod verò ad expensas attinet, quantum in priori Concilio Episcopus Taurienfis habuit, tãtundem tibi quoque dari statuimus, commisimusque Camerarijs nostris Hungar. vt in præsentiarum ante omnes alios bonam summam pro itinere dare debeant: secus igitur non feceris) Datę ex arce nostra Pragensi xx. Decemb. Anno Domini M. D. LXI.

FERDINANDVS.

Reuerendo Georgio Drascouitio, Episcopo Quinqueccleſienſi necnõ Comitatus Baronien. Comiti perpetuo, ac ad Sacrum Concilium Tridentinũ Legato, & Conſiliario noſtro, Fideli nobis dilecto.

MANDATVM FERDINANDI IMPERATORIS ELECT. in personam sui Oratoris, pro Regno Hungariæ, exhibitum die XXIIII. Februa. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Sessione II. die XXVI. dicti Mensis.

ERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hũgariæ, Bohemiæ, &c. Rex. Infans Hispaniarum: Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, &c. Marchio Morauiæ, &c. Comes Tyrolis, &c. Memoriæ commendamus, ac recognoscimus, notum facientes tenore præsentium vniuersis: quòd cùm beatissimus in Christo Pater, Dominus Pius IIII. diuina prouidentia, Sacræ Romanæ, ac uniuersalis Eclesiæ Pont. Max. superiori anno indixerit Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium, in ciuitate Tridentia, ad sacratissimam diem Resurrectionis Dominicæ, proximè præteritam; celebrandam: atque nos non modò per bullam super istiusmodi indictione emanatam, verumetiam per nuncios & literas paternè hortatus sit, vt si ei Concilio, vel ipsimet ad esse non possemus, mitteremus saltem Oratores nostros, Viros prudentes, graues & pios. Nos uerò qui iam dudum ardentissimis votis ac desiderijs expetiuimus, summoque studio quã

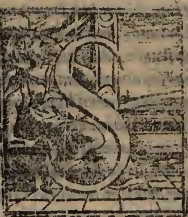
quantum in nobis fuit, promouimus Concilij celebratio nem: in quo nimirum ratio aliqua sanandæ Reip. in tot partes distractæ, ac pacis publicæ, inter Reges & Prĩcipes Christiani orbis firmandæ, & stabiliendæ, nec nõ vitæ in omni hominum statu, & ordine emendandæ ratio iniretur, & omnia ea communibus consilijs tractarentur: quæ necessitas Reip. postularet, principio eiusce modi Concilij, propter alia ardua negotia sacri Rom. Imperij, Regnorumque, & Dominorum nostrorum ipsimet personaliter interesse nequeamus. Nolentes sanè propter absentiam nostram, tam pio & præclaro instituto quicquam impedimenti aut difficultatis iniici, aut quicquam à nobis desiderari, quot ad rem iuuandam pertinere queat, confisi de singulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarum rerum vsu & experientia Reuerendi, deuoti Georgij Drascouitij Episcopi Ecclesiæ Quinqueecclesiensis, & Consiliarij nostri, fidelis nobis dilecti, eundem insolidum solenniter, & ex certa nostra scientia animoque benè deliberato, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, forma, & ordine, quibus poßumus & debemus, Commißarium, Oratorem, nuncium, procuratorem, & mãdatariũ nostrũ fecimus, constituimus, & ordinauimus: ac per præsentes facimus, constituimus, & ordinamus, dantes, & attribuentes ei plenam & omnimodam facultatem cum libero & amplo mãdato, vt celebrationi dicti Cõcilij, nostro nomine, tãquam Regis Hungariæ adesse, & interesse, ac locum & vices nostras in omnibus Sessionibus, consultatio-

nibus, deliberationibus, tractationibus, & actibus obtinere, & gerere, consiliũ, suffragium, votum, et decretum nomine nostro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia et singula agere, tractare, exercere, cõcludere, & determinare possit, & debeat: quæ ad cõstituendã vere fidei, & religionis concordiam, et vnionem, ac Christianæ Reip. salutem, & conseruationem promouendam facere, & expedire videbuntur: & quæ nos ipsi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, & determinare possemus, si præmissis omnibus, & singulis personaliter interessemus: & si talia forent, quæ mandatum exigerẽt magis speciale, quàm præsentibus est expressum. Promittentes in verbo nostro Regio, nos totum id, et quicquid per dictum Oratorem, Commissarium, & Mandatariũ nostrum, modo præmisso actum, dictum, gestum, factum, & procuratum fuerit: ratum, gratum, firmũ, & validum habituros esse: dolo & fraude postpositis penitus, et semotis. Harum testimonio literarũ, sigilli nostri impressione, & manus nostræ subscriptione munitarum, mediante. Datæ Pragæ I. die Mensis Ianu: Anno M. D. LXII. Regnorum nostrorum Roma: XXXII, aliorum XXXVI. Electionis verò nostræ Imperatoriæ V.

FERDINANDVS.

ORA-

ORATIO, HABITA A REVERENDISSIMO D. GEORGIO Draſcouitio, Epiſcopo Quinqueccleſienſi, Auguſtisſimi D. Ferdinandi, Romanorum Imperatoris electi, &c. Conſiliario & pro Regno Hungariæ Oratore Tridenti, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Februarij. M. D. LXII.

I vobis, Illuſtriſſ. Legati, præclaræ domus, quæ eſt Eccleſia Dei, optimi firmiſsimique Cardines, huic Sacroſanctæ generali Synodo diuinitus dati, ac donati Præſidentes: Voſque Patres ac Paſtores Ampliſsimi atque vigilantisſimi: ſi vobis, inquam, Ferdinandi Cæſaris Auguſtiſsimi fides, pietas, vita propemodum angelica, ac in retinēda defendendaque Chriſtiana Catholica religione perpetuæ vigiliæ, labores plurimi, indefeſſumque omni tempore ſtudium, iam antea perſpectiſsima non eſſent, crederem equidem, me ſi hæc ſciens tacerem, non modò accuſandum meritò, verumetiam tanquàm omnes impietatis limites doloſe tranſgreſſum, iure optimo damnandum eſſe: Verùm, quia optimi Catholicique Cæſaris raræ & inauditæ uirtutes, vobis notiores ſunt, quàm vt à me in medium proferri debeant, hæc tanta tamque præclara,

& planè cæleſtia dona, in hoc nobiliſsimo omnium Chri-ſtianorum Principum capite, ſtellarum inſtar micantia, maxima admiratione veneranda rectius; quam oratione etiam ſplendidiſsima celebranda eſſe, meritò exiſtimaue rim. At, niſi hunc talem tantumq; nobis Imperatorem Deus, pro ſua benignitate, nobis dediſſet, infelix profectò infinitis propriè malis afflicta hæc noſtra tempeſtas, & eſſet; & haberetur. Gratias itaque Deo æterno ſupplex agere debebit, quod illi præter vllum meritum; hic alter Conſtantinus Catholicus obtigerit. Nam per Deum immortalem, nonne verum Conſtantinum, aut eo etiam maiorem dixeris? qui ante aliquot ſecuta hæreſis vel ſchiſmatis iniuria collapſas Eccleſias, imo verò penitus deletas, hiſce calamitoſiſsimis temporibus, noua liberaliq; fundatione reſtaurat, Collegia & cœnobia euerſa, ſoloq; æquata reparat, & noua etiam magna impenſa exædificat. Clerum deniq; ipſum, vnà cum orthodoxa religione, in pleriſque locis ferè extinctum, non ſine maximis curis & incredibilibus ſumptibus priſtino ſplendori reſtituere omnib. uiribus annititur. Sed ne curioſè magis explicare, quam ſtrictim quædam attingere uoluiſſe uidear; illud hoc loco dicam, & uerè quidem, laudatiſsimi huius Imperatoris cura atque opera perfectum eſſe, ut multorum ſcelere deformata religionis noſtræ facies, ſuum decus, ſuum nitorem, recuperare poſſe uideatur. Iam uerò quantum illud eſt, quod ut Chriſtianos è Turcorum faucibus eripere, eoſq; à ſæuiſsima illorum Tyrannide, in libertatem aſſerere poſsit nihil eorum, quæ ad hanc rem rectè

ac laudabiliter gerendam adhiberi debent, omittit, sed continuis bellis, magno studio, incredibili cura, ita se impio illorum conatui opponit, ut quod Germani, quod Itali, quod Galli, quod Poloni, quod aliæ propè omnes gentes securius uiuant, id ipsi uni secundum Deum, acceptum referre debeant? Quis enim est in orbe Christiano locus, quem non Turcarum rabies iam olim peruagata esset, nisi hic talis tamq; pius Imperator se suosq; charissimos liberos huic pesti obiecisset, eiusq; impetum solus ex omnibus Christianis Principibus sustinuisset. Sed hæc eiusmodi sunt, ut nullis uerbis, nulla ratione satis explicari poßint. Atque hunc quidem Imperatorem, omnium uirtutum heroicarum cumulatißimum thesaurum, si uobis Patres laudatißimi, hic coram intueri liceret, uerbis exprimi non poteſt, quanto gaudio perfunderemini, uicißimque ne cogitatione quidem complecti possum, quali quamque inexplebili lætitia sua Cæsarea Maiestas afficeretur, si in hoc augustißimo loco, eum in quo olim paracletus ille Spiritus sanctus sub ignitarum linguarum forma uisibilis apparuerat, uerè repræsentante tot doctißimorum ac religiosißimorum, imò uerè Apostolicorum locum tenentium Patrum uenerandas facies præsens inspiceret, certè temperare non posset, quin in omnium uestrum sancta oscula rueret. Imò quo est in rem Christianam studio, ipsamet Maiestas sua huc libenter uenisset, si propter plurimas easdemq; grauißimas Sacri Romani Imperij, Regnorumque & Dominorum suorum occupationes, in præ-

sentiarum

ſentiarum ſuæ Maieſtati id facere licuiſſet. Ne tamen interim quicquam, quod in hac parte muneri Cæſareo incũbit, omitteretur: voluit ſua M. Oratores, & Commiſſarios ſuos ad hoc ſacroſanctum Oecumenicum Concilium, tempeſtiuè, & ante omnes alios Chriſtianos Principes, mittere, qui & perſonam ſuam referrent, & cum plena authoritate & mandato, nomineq; & loco M. ſuę celebrationi huius ſacrę Oecumenicę Synodi intereſſent. Quẽadmodum hæc, & alia multa præclara, quæ in mandatis habebant, Reuerendiſs. Dominus Anthonius Muglitius Archiepiſcopus Pragenſis; & Mag. Dominus Sigiſmundus à Thun M. ſuę Cęſareę Oratores hic pręſentes vobis Illuſtriß. DD. Legati, priuatim luculenta oratione copioſè expoſuerunt. Ex his itaque, quę iam dicta ſunt, Antiſtites ſanctiſsimi, manifeſtè apparet, quo ſtudio quãque propenſa voluntate ſit eius Maieſtas, in hanc ſacrã Synodum, prę ſertim verò cum non ſolum ab eo, qui modò vniuerſam illuſtrat Eccleſiã Pont. Max. verè Pio IIII. verum etiam ab aliquot ſuæ Sanctitatis predeceſſoribus Pont. Max, (pię memorię) magna contentione ſemper petiuerit, vt iam tandem maiorum ſuorum exempla ſecuti, conuocato veteri de more generali Concilio, extirpatiſq; hęreſibus & veteri Eccleſiaſtica diſciplina reſtituta, Chriſtifidelium ſaluti proſpicerent. Quamuis Sanctiſſimus quoq; D. N. Pientiſs. Paſtor, ſtatim in ipſo Pontificatus ſui felici initio, ante alias omnes grauiſsimas vrgẽtiſsimaſq; curas, hanc data opportunitate, in primis de congregando vniuerſali Concilio, ſpiniſq; ex agro Dominico reſecandis, pro ſibi innata pietate, et ſapientia vltro

susceperat. Id quod iam Sanctitatem suam laudatissimè omniumque Christifidelium mirifico applausu, re ipsa præstare cernimus. Pater cælestis serua hæc orbis lumina, quæ ad conseruandam tuendamque Remp. Christianam, imò verò pretioso filij tui Domini nostri Iesu Christi sanguine acquisitam Ecclesiam virtutibus, pietatisque studijs cumulata, ita coniuncta esse uoluisti, vt alterum in altero cernere liceat. Quod sanctitatis suæ præclarum, summoque Pont. ac Pastore dignum, vniuersoque orbi Christiano salutare studium, cùm non sine magna animi voluptate Christianissimus Imperator videret, sua quoque M. Cæsar. tanquam primogenitus Ecclesiæ Catholicæ sedisq. Apostolicæ additissimus filius, hoc Sacrosanctum Oecumenicum Concilium, quod in Spiritu sancto ritè ac legitimè congregatum agnoscit, pro Cæsareo suo munere, quotienscunque res postulauerit, ab omnibus iniurijs tueri, manutenere atque defendere sese promptam ac paratam benignè offert. Quo autem hanc suam uoluntatem eius Maiestas nobis magis testatam faceret, non solùm vt Imper. Roma. ac Bohemiæ Rex, & Archidux Austriæ, hos graues & præstãtes, munerique huic obeundo maximè idoneos viros, quos coram cernitis, Oratores suos huc mittere dignata est, sed etiam quatenus est Rex inclitæ Hungariæ, antiquissimi illius & nobilissimi Christiani orbis propugnaculi, me licet immeritũ huic sanctissimæ Synodo, nomine suo Regio, cum plena authoritatis mandatique vobis nuper exhibere certas ob causas non poteram, locum tamen Regi Pannoniæ debitum. Amplitudines uestræ Illust.

& Reuerend. non expectatis literis, quas iam ad manus habeo, mihi dandum & assignandum benignissimè adiudicarunt imò absque aliqua mora humanissimè assignarunt, & dederunt. Quod Amplitudinum vestrarum egregium & memorabile factum cùm vestræ erga Catholicum Imperatorem; Regemque meum Serenissimum obseruantiæ: & amoris sit illustre testimoniũ, Maiestati suæ gratissimum, omnibusque amoris & beneuolẽtiæ officiis pensandum accidit. Ergo uerò pro hac Amplitudinum Vestrarũ erga me insigni beneuolentia, quũ omnia, quæ ad cumulum officij mei spectare cognouero, diligentissimè impleuero; Deum etiam æternũ uotis omnibus supplex exorabo ut uos omnes & singulos hic felicès conseruet, & post hanc uitam donet eam, quæ nescit temporis modum. Postremò, ut & officio meo, & Illustrissimarum ac Reuerendiß. Amplitud. uestrarum expectationi satisfaciam, fidemque Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Pragensis Oratoris Cęsarei, nuper pro me interpositam redimam, literas plenæ authoritatis, & mandati Regis mei reuerenter exhibeo, orans, ut & illas in hoc ornatissimo Confessu pro recepta iam consuetudine publicè perlegi facere, & me cœpta hac sua singulari benignitate, atque humanitate cõplecti dignetur.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN SECVNDA COMparitione R. D. Episcopi Quinqueecclesiensis, Oratoris Cæsarei pro Regno Hungariæ, die XXIIII. Feb. & in Sessione secunda, XXVI. eiusdem Mensis.

LLVSTRIS & Reuerendissime Domine Orator, Dupliciter sancta Synodus Reuerendissimę Dominationis Vestræ aduentu exhilarata est, & quòd Cęsarea Maiestas dominationem uestram pro inclyto suo Regno Hūgariæ hisce negotiis, quę p uniuersa Christiana Rep. suscepta sunt, interesse uoluerit. & quòd talem uirū miserit, cuius inprimis prudentia ac consilio adiuta, tot tantisque malis, quibus passim Ecclesiæ mēbra conflictantur, opportuna ac maximè accommodata remedia adhibere se posse magnopere confidit. Cùm autem probè intelligat quantus ex utroque ornamenti ac dignitatis ad suam auctoritatem cumulus accesserit, inprimis Deo Optimo Max. gratias agit, quòd talem Christiano orbi Imperatorem sibique aduocatum largitus sit, qui malis improborum hominū artibus labefactatam ac propè iam labētē Ecclesiam corruere non sinat, sed incredi

bili uirtute & sapientia fulciat ac sustineat. Deinde uerò tãtum se eius M. debere profitetur, ut neque obseruantiæ, neque studij, quo eam prosequitur, magnitudo ulla satis oratione explicari posse uideatur. Ac quoniam pro summo in Ecclesiã studio, præclarisq; erga se meritis parem referre gratiã se non posse intelligit, saltem id, quod potest, hoc tempor e faciet, Deum Max. supplex orabit, ut in quo Constantini illius Magni pietas ac Religio, multis aliis uirtutibus aucta cumulataq; ita elucet, ut uniuersum terrarũ orbem clarissima sua luce collustret, eidem quoque Constãtini felicitatem largiatur: ut & immanes barbaros Christiani populi ceruicibus imminentes longè repellere ac propulsare posit, & Ecclesiam in eum statum adducat, ut magna calamitate propemodum oppressa, iam tandem aliquantum respirare ac ueluti reuiscere queat. Quòd autem sacra eius Maiestas fauorem atque etiam securitatem ipsi sanctæ Synodo pollicetur, et si de eo nunquam antea dubitauit, tamen gratissimo animo summaque spe recipit, ac quas potest maximas eius Maiestati gratias agit. Cæterũ quòd priuatim ad D. V. Reuerendissimę personam attinet, tum propterea quòd eã præstãti uirtute, prudẽtia ac pietate præditam esse sancta Synodus non ignorat, tum eò etiã quòd magnis itineribus, summa die huc appulerit, lætis animis recipit atque amplectitur. Postremò, mandata eius Maiestatis Cęsareæ & Regina, quæ reddidisti, quantum de iure debet, admittit.

COM-

COMPARITIO ORATORIS SEBASTIANI PORTVgaliæ Regis, die IX. Februarij

M. D. LXII.

Literæ. Mandatum.
Oratio. Reſponſum.

LITERAE SEBASTIANI REGIS Portugaliæ ad Concilium Tridentinum, exhibitæ per eius Oratorem die IX. Februarij M. D. LXII. in congregatione Generali, & poſtea in Seßione ſecunda, die XXVI. dicti Menſis.

ACRO Oecumenico Generali Concilio in Spiritu ſancto legitimè Tridēti congregato uniuerſalem Eccleſiam repreſentāti D. Sebaſtianus Dei gratia Portugaliæ Algabiorumq; Rex in Africa, Dominus Guineæ, Nauigationis, Expeditionis, Cōmercij, Aetiopię, Perſidis, et Indiæ, ſynceram obedientiam, & filij deuotißimi obſeruātiam, offert. Etſi maximo Chriſti Domini Seruatoriſq; noſtri beneficio, regnis, Prouincijs noſtræ ditioni ſubditis intelligimus, hactenus fuiſſe conceſſum: ut peſtilentißimorum errorum, qui noſtra, patrumque memoria, impia multorum perſuaſione eruperunt, labis

minimè contaminarentur: cõmunibus tamen Christianæ Reip. malis ita angimur, & ne seditiosæ nefariæque impietatis, longius serpat contagio, ita ueremur, ut quoniam non aliunde præsentius remedium, quã à sacro Concilio poterat expectari, nihil nobis gratius iucundiusque accidere potuerit, quàm Oecumenici huius Concilij authoritate Pontificia repetiti indictio. Ad eam uerò lætitiam quam initiò de indictione conceperam, magna accessio facta est: postea quam & qui præessent, & qui adesset cognoui. Nam et amplissimorum Legatorum auctoritas, & præstantissimorum Patrum integritas magnam mihi spem sapienter constituendæ à Sacro concilio Christianæ Reip. præbuerunt. Cui ne deessem, mittendum curaui Legatum, qui & meam erga Sacrum Conciliũ obseruantiam præsens testaretur, et quæ à me in mandatis habebat, uobis accuratè exponeret. Is est Ferdinãdus Martinus Mazcarenius, generis splendore, pietate, integritate, multisq. aliis eximiis animi dotib. mihi inprimis gratus. Quẽ spero fore, ut benignè humaniterque excipiatis; & ea fide audiatis, nostro nomine de publicis priuatisque rebus agentem, qua & nos, si Sacro Concilio interesse, & coram uobis eadem, quæ illi in mandatis dedimus, agere licuisset. Sacrum Oecumenicum Generale Concilium Spiritus Dei sanctus suam gratiam Sanctissimę Synodo largiatur, ut ea statuat atque decernat, quæ & diuini nominis gloriam augeant, & totius uniuersalis Ecclesiæ commodis conducant. Olysippone. III. Cal. Octobris, Anno 1561.

REYNHA.

MAN

MANDATVM SEBASTIANI REGIS PORTVGALIAE in personam sui Oratoris in Concilio Tridentino, in eius comparitione in generali Congregatione IX. Febrarij, M. D. LXII. & in Sessione secũda, die XXVI. dicti Mensis.

SEBASTIANVS Dei gratia Portugaliæ & Algabiorum Rex, citra et ultra mare in Africa, Dominus Guineæ, Expeditionis, Nauigationis, Commertij, Aethiopiæ, Arabiæ, Persidis, & Indiæ, Vniuersis & singulis notũ facimus, quòd confidentes nos multũ de fide, integritate, diligentia, & industria Nobilis uiri & in aula nostra liberaliter educati Ferdinandi Martini Mazquarẽhas Consiliarij nostri fidelissimi, designamus, deputamus, cõstituimus apud Sacrum Oecumenicum et Generale Concilium à Sanctissimo D. N. Papa Pio quarto, in urbem Tridentinam indictum, et in eadem urbe Deo auxiliante celebrandum, nostrum Oratorem, & concedimus illi plenum mandatum et omnimodam potestatem in eodẽ sacro Concilio, dicendi, agendi, proponendi, tractãdi, omnia, quæ ad prosequendum concludendumque Cõcilium, & nostro nomine cætera agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Ecclesiæ supremo Præside & Christi Vicario, sanctaque Sede Apostolica omnium Ecclesiarum Parente & Magistra, unionem, hæresum errorumque extirpationem, & morum reformationem, et reliqua quæ ad-

Catholicę religionis augmētum, fidei exaltationē, & Christiani nominis hostium debellationem expedire & conducere Sacro Concilio, & eidem nostro Oratori uidebūtur: etiam si essent talia, quę speciale mandatum exigerent, omnia deniq;, quę ipsi si pręsentes essemus, facere possemus. Eaque ita per nostrorum Oratorem acta, tractata, & conclusa promittimus nos rata, grata, & firma habituros. Et quoniā Apostolicæ sedis beneficio, trium militiarum Domini nostri Iesu Christi, sancti Iacobi, & de Auis ordinis Cisterciensis, nostræ Regiæ coronę in perpetuum gubernatio est annexa, & singularum nomine iuxta illarum stabilimēta & statuta, etiā ad sacrū Concilium ire personaliter, uel sufficientem & idoneum Procuratorem mittere tenemur, cùm ipsi per nos id facere ad præsens non posſimus, eundem nostrum Oratorem, Procuratorem cum plenaria potestate, ipsi singularum dictarum militiarū perpetuā administrationē nostrę Regiæ coronæ annexā habētes, singularū prædictarū & nostrū Procuratorē etiā deputamus, & cōstituimus, ad ea omnia, quàmuis specialia & ardua, quæ ipsi tā quam earundem militiarum Magistri magni & perpetui gubernatores, si præsentes essemus, agere, proponere, tractare, concludere possemus: In quorum fidem & testimonium fecimus præsentes literas scribi, & Regio nostro sigillo, postquam nostra manu subscriptę fuerint, communiri. Olysippone XXVIII. Septembris Anno Domini M.D.LXI.

REYNHA.

ORATIO HABITA SERENISSIMI PORTVGALIÆ ALgarbiorumque Regis Sebastiani nomine, in Concilio Tridentino: Die IX. Februarij, M. D. LXII.

VM adtuendam Christianę religionis integritatem, Sacrorum Cōciliorum accommodata semper fuerit authoritas, his tamen nostris, post hominum memoriam, turbulentissimis temporibus, quibus contaminata, & ueteris disciplinę seueritas omnium ferè ordinum luxu cupiditateque dissoluta, huius Sacrosancti conuentus celebritas sic omnibus de Christianę Reipublicę salute cogitātibus necessaria uisa est, ut non alia ratione syncera regio suę puritati restitui, collapsa morum disciplina instaurari posse uideantur. Et quoniam singulari Dei Opt. Max. beneficio effectum est, ut tandem aliquando magno animorum consensu publicus uniuersi Christiani nominis conuentus Pontificia authoritate in hanc urbem indictus ageretur, confidimus planè futurum, ut quam apud omnes Christianę pacis studiosos expectationē commouit sacri huius uenerandique cœtus religiosa maiestas & amplitudo, non modò persanatis aliquot religionis vulgaribus, impleat, sed ita superet,

ret, ut saucio, debilitatoque Christianę Reipublicę corpori omni ex parte medeatur. Nam si quis animo atque cogitatione uelit paulò altius repetere eas difficultates, quibus non solùm nostra, sed superiori etiam memoria, Sacri Concilij progessio fuerit interrupta, facilè intelliget & tunc fuisse multa, quę Oecumenici Concilij splendorem obscurare, et cursum impedire uidebantur: et nunc fuisse nonnulla, quę nisi constanti sua prudentia, et pia planè constantia Sanctissimus Pontifex Pius quartus superasset, non modò, quam hic hodie summa cum uoluptate intuemur, Christianę Reipublicę uiuā sanè, et suis omnibus propemodum mēbris expressam effigiem, minimè haberemus, sed uix exiguum illius, obscurumque simulacrum cerneremus. Et aliorum quidem Pontificum stabilis perpetuaque in promulgando, indicendoque Sacrosancto Concilio sentētia, uehemens illorum studium erga Christianā Rempublicam non obscurè declarauit, et constantię pietatisque laudem apud posteros illis conciliauit: qui nullis temporum asperitatibus perturbationibusque deterriti, rem toties parùm feliciter tentatam diuinæ sapientiæ consilijs innixi sibi repetendam iudicarunt. Sanctissimi verò D. N. Pij quarti Pontificis & Apostolicæ dignitatis fastigio, & animi ornamētis verè Maximi, laudibus, nulla sanè par vllo vnquā tēpore oratio poterit reperiri, qui, vt excellens in Christianam Rempublicam suæ vnius curæ sollicitudineque diuinitùs traditam, studium testaretur, cùm primum fuit

Pontifex

Pontifex Maximus declaratus, vt quod salutari auspicatoq; plane nomine pollicebatur, adhibita inueteratis Ecclesiæ malis medicina præstaret, in Concilij celebrandi ratione, quo vno remedio omnium mentes ad sanitatem reduci posse uidebantur, omnes suas curas cogitationesque ab ipso sui Pontificatus exordio collocauit. Cuius cum pios conatus & Paternæ pietatis viscera prospicerent hi, quos ille & nuncijs & amantissimis literis in hanc vrbem ad œcumenicum Concilium celebrandum adhortabatur, conuenerunt frequentes, vt videmus & vt speramus, non modò illius authoritate, sed huius etiam Concilij Sanctissimi exemplo celebritateque incitati frequẽtiores in dies conuenient, & huius Sacrosanctæ Synodi dignitatem sua pietate magis illustrabunt. Quòd si œcumenicorum Conciliorum authoritas Sacrarum literarum monumentis non tam esset disertè comprehensa, quis tamen sobriæ, sanæque mentis crederet, pio tot integerrimorum, Sanctissimorumque Præsulum conuentui Sanctum dei Spiritum defuturum, qui in medio duorum, trium ve de pietate agentium, se promisit futurum? Cùm uerò tanta sit Sacrorum Conciliorum dignitas & religio, vt quæ in illis decernuntur, pro diuinis oraculis excipiantur ab omnibus, quis sibi non facilè persuadeat in omnibus de Christiana Religione controuersiis, eam forè verissimam sententiam, quam tot Patres matura ætate, spectata uirtute, exactaque eruditione ornatissimi, comprobauerint, & Reuerendissimi, Illustrissimique Legati, diui-

ua quadam ſorte electi, qui Pontificia nomine Sanctiſſimo Synodo præſident, ſua authoritate confirmauerint? Tametſi verò facilè adducimur, vt credamus in eadem ſententia cæteros pro ſua pietate, & ſapientia futuros, de nobis tamen poßumus id conſtantiùs, apertiuſque profiteri, qui ornatiſsimo veſtro conſpectu in tantam Chriſtianæ Reipublicæ ſapientiſsimis veſtris decretis conſtituendæ expectationem ſumus erecti, vt non modò veſtra pietate exiſtimemus fore, vt omnes de religione controuerſiæ dirimantur; ſed veſtra etiam cenſoria ſeueritate omnium ordinum, Sacerdotumque præſertim, qui cæteris ſcientia, & vitæ integritate prælucere debent, mores ad Euangelicæ ſynceritatis normam dirigantur. Quæ qui ſibi ex Sacro Concilio non pollicentur, aut quam vim habeant non perſpiciunt; aut cuius authoritate nitantur, non intelligunt. Hos quidem fructus, aut vberiores etiam poſtulat à nobis Chriſtiana Reſpublica: hos expectat Sereniſsimus Princeps Sebaſtianus Portugaliæ, Algarbiorumquè Rex huius nomini primus. Qui licèt ſuum in Chriſtianam Rempublicã ſtudium ſatis vobis crederet perſpectum, & cognitum, vt tamen ſuam erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiam illuſtriore teſtimonio declararet. ornatiſsimum virum, quem uidetis, D. Ferdin. Martinez Mazcarenium ad hoc Sacrum Concilium deſtinauit, non Oratorem ſolùm, ſed pignus, obſidemque perpetuæ ſuæ erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiæ & pietatis. Quantæ verò curæ optimo religioſiſsimoque

Principi fuerit œcumenici huius Concilij celebritas, & amplitudo, testari apud vos poterunt non solùm antistites Bracharensis, Cobricensis, Leriensisque, sacrarum literarum scientia, spectata pietate, & vitæ integritate insignes, qui se explicare celeriùs, & maturiùs in hanc vrbem venire potuerunt, sed & qui constitutis suarum Ecclesiarum rationibus aderunt ex illius Regnis & Dominiis, quos omnes Christianæ pietatis studiosissimus Princeps acutatè est per literas hortatus, vt quàm diligentissimè possent se ad maturam profectionem componerent, ne vel iubenti, volentique Summo Pontifici segniùs parere, vel laboranti Ecclesiæ seriùs, quàm cùm eorum pietas, tum periculi magnitudo postulabat, adesse viderentur. Quæ omnia à Serenissimo Rege studiosissimè sunt curata, partim vt suæ erga Sacrum Concilium obseruantiæ satisfaceret, partim etiam vt Clarissimorum Portugaliæ, Algarbiorumque Regum Maiorum suorum religioni, pietatique responderet. Quorum res fortiter & feliciter gestæ, ita semper fuerunt cum publica Christianę religionis vtilitate & dignitate cõiunctę, vt tot defusis ꝓfligatisque Barbaris Regibus, victoriis, tot direptis expugnatisque hostiũ oppidis, tot arcibus in aduerso Numidię, Getulique littore ad cõprimẽdã Barborũ audaciã, erectis, non tam sui Imperij fines proferre, quàm Christianæ religionis gloriam propagare voluisse videantur. Incitabantur illi quidem Regij animi excellenti magnitudine; sed ad natiuam, infinitamque eorum

rum

rum propositionem accedebat aculeus ille, quem Alfonsus primus Portugaliæ Regni conditor, & auctor posterorum Regum annis impressum reliquit. Quod si apud Clarissimos Portugaliæ Reges, tantum valuit exemplum perpetua quadam serie velut per manus traditum, quid vobis Amplissimi Patres, expectare par est à Serenissimi Regis Sebastiani animo, quem non soum superiorum Regum Illustria exempla, sed recens, spiransque adhuc Emanuelis proaui, Ioannisque Tertij aui memoria ad prouehendæ religionis studium vehementius accendit? Quomodo enim potest uel Emanuelis Regis pronepos non ijsdem vestigiis insistere, uel Ioannis Optimi, maximique quondam Regis nepos, cognita ab omnibus propemodum, qui hic adestis, illius pietatis exempla, minimè consectari? Quorum ille subiectis Apostolicæ Sedis Imperio, tot in Oriente Regnis, Prouinciis, Barbarisque nationibus, eius gloriam longè, lateque illustrauit. Hic verò non modò subactos ab Emanuele, felicissimæ recordationis, Rege patre suo populos in officio, fideque continuit, sed etiam studio diligentiaque perfecit, vt repudiato nefario inanium simulachrorum cultu, Christianæ religionis pietate imbuerentur, & nostræ disciplinæ sacra, moresque libenter sequerentur. A quo propagandæ latius nostræ religionis cursu, cùm partim finitimorum Africæ Regũ infestis excursionibus, partim magnis à Solymano ad euertendum nostrum in Oriente Imperium missis classibus subinde interpellarentur, illorum quidem

audaciam,temeritatemque,grauissimis illatis dam
nis,repressit. Huius verò nauales copias in ipso Diu,
florentissimæ totius Cambaię Regni urbis conspectu,
ita oppressit,vt Solymanus purpuratorum Satrapa
rum apud Barbarum & immanem Tyrannum gratia
& authoritate longè maximus,qui Classi summo cũ
Imperio pręerat,multis depressis triremibus, lace-
ris,truncatisque aliquot nauigiis, ægrè sit fuga salu
tem consecutus. Quæ ideo breuiter,cursimque à no-
bis sunt commemorata, Patres Amplissimi,non mo
dò vt intelligeretis,quanto suorum periculo,& sum-
ptu suo, Clarissimi,proferendæque latius Christia-
næ religionis studiosissimi Portugaliæ Reges,non in
oppositæ nobis Africæ solùm proximis,sed in A-
siæ etiam remotissimisque prouinciis grauissima,pe-
riculosissimaque bella susceperint,quaque ea vel ani
mi magnitudine gesserint, vel constantia felicitate-
que confecerint,sed etiam vt cognosceretis, eundem
erga Sanctam Sedem animum,idem ad Christianam
religionem amplificanda,propagandamque, studiũ,
eandem erga hoc sacrum Concilium obseruantiam,
eãdem deniquepietatem expectandam à Serenis.Re
ge Sebastiano,& Regia præstantis imę indolis signi
ficatione ad excellentes omnes virtutes propenso, et
domesticis imaginibus,Clarissimorumque Regni Il-
lustribus exemplis incitato. Qui, quod Sanctissimo
Pontifici,suis literis est pollicitus, hodie cumulatè
prestat, & suum ad illustrandam huius Sacrosancti
Concilij celebritatem,studiũ,vobis Amplissimi Pa-

tres

tres, hodierna die per D. Ferdinandum Martinez Mascarenium suum Oratorem, Virum nō solùm antiqua generis nobilitate, & familia, multis Asiæ, Africæque triumphis insignem, sed fide, integritate, cæterisque ornamentis longè præstantem effusè pollicetur. Sperat autem fore, ut quoties cùm de publicis Christianæ religionis atque disciplinæ, tum de priuatis negotiis nostrarum Ecclesiarum, quæ singulari Dei Opt. Max. beneficio, nec ab Ecclesiæ Romanæ cęterarum parentis & magistrę obseruantia deflexerunt, nec à veteri receptoque semel cultu recesserunt, apud vos illius Orator agere volet (quod pro sua prudentia, non nisi necessarij aut grauibus certè causis impulsus faciet) Vos, cognitis Serenissimi Regis mandatis, eũ pro vestra humanitate benignè excipiatis.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI, DATVM ILLVstrissimo Oratori Serenissimi Regis Portugaliæ in eius comparitione, Die IX. Febr. M. D. LXII. & in Sessione secunda. XXVI. Febr.

LLVSTRIS D. Orator. Mandatum & literæ Serenissimi Portugaliæ Regis, quę modò à Dominatione vestra exhibitę in hoc sacro loco recitatę fuerunt, nec non ea, quę ornatissima Oratione exposita sunt, huic Sanctę Synodo iucundissimum nuncium attulerunt, cùm declararent eximiam quandam ac perpetuam clarissimorum Portugalię Regum ac pręcipuè Serenis. Sebastiani Regis in Deum pietatē, insigne in Rempu. Christianam studium, ac summam erga hoc Oecumenicum & Generalem concilium, obseruātiā, licet nihil noui huic Sāctæ Synodo allatum sit. Nemo enī est, cui cōptissima nō sint pręclara Regū Portugaliæ facinora in Christiana religione, veraq; Christi fide in Oriētis partibus propagāda. Non minor tamē Maiestati suæ, maioribusque suis pijssimis & Clarissimis Regibus laus & gloria hac tēpestate debetur, quòd in his calamitosis temporibus, tot dissidiis, totque in Ecclesia exortis hæresibus, Regna, & Ditionē suā in Orthodoxa fide, Ecclesiæq; Catholicæ

tholicæ

tholicæ vnitate(uti verè Christianos Principes decet)semper conseruauerint,quàm iu Barbaris & idolorum cultui deditis Nationibus,ad ueram religionem traducendis.Quamobrem hęc Sancta Synodus Deo & Patri domini nostri Iesu Christi meritas de his omnibus gratias agit Dominationēque vestram, tum ipsius Regis causa,tum ob singularem eius prudentiam,ac sanguinis splendorem,grato a beneuolo animo recipit.Regium vero mandatum,quantum de iure debet,admittit.

COMPARITIO ORATORIS PHILIPPI HISPANIArum,&c. Regis Catholici: die decimasexta Martij, M. D. L XII.

Mandatum Oratio.
Responsum Sanctæ Synodi.

MANDATUM PHILIPPI Hispaniarum Regis Catholici, in personã sui Oratoris Tridenti exhibitum: Die X V I. Martii, M. D. L X I I. & in Sessione tertia, Die xiiij. Maij.

HILIPPUS Dei gratia Rex Hispaniarũ, vtriusque Siciliæ, Hierusalẽ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, & Mediolani, &c. Comes Habspurgi, Flandrię, Tyrolis, &c. Recognoscimus & notum facimus tenore præsentium vniuersis. Cùm Beatissimus in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Pius I I I I. Diuina Prouidentia

Sacrosanctæ Romanæ Sedis Pontifex Maximus, vt his malis & diuisionibus, quibus Christiana Respublica iam diu vexatur, & Religio nostra tot ac tam diuersis opinionibus impertitur, eo remedio quo Sancta & Vniuersalis Ecclesia uti solet, mederetur, & ad veram in fide conuenientium vnionē omnes Christifideles reducerentur, vti optimus, & vigilantissimus Pastor, Paterq; amantissimus, omni cura & studio procurauerit, vt Oecumenicum Conciliū quod Tridenti ceptum & per aliquot annos suspensum fuerat, prosequeretur, atque ad eam rem eius Diplomate sub Datum Romæ, apud Sanctum Petrum tertio Kalendas Decembris Anni M. D. L X. Pontificatusque eiusdem anno primo, Vniuersale, & Oecumenicum Concilium Tirdētinum, sublata suspensione quacunque, Tridenti continuandum denuò indixerit & aperuerit, atque ad diem Resurrectionis Dominicæ anni proximi præteriti conuocauerit, & præfixerit: Nosque tum per literas, tū per nuncios exhortatus fuerit, vt quando præsentes celebrationi eiusdem interesse non poteramus, nostros ad illud Oratores idoneos, qui ibi assisterent, mandare vellemus. Nos, qui ipsius Concilij cælebrationem, vt Catholicum Principem decet, tanquam verum & unicum malorum remedium, ardentissimè desiderabamus, libenti animo obtulimus nos id facturos, omnemque operam daturos, vt prædictum Concilium, quantum in nobis esset, non solùm promoueretur, verum etiam, Deo ductore, ad optatum finem perduceretur. Nolentes igi-

tur

tur hac in re nostro officio deesse, quin potius omnia, ea, quæ ad nostrũ munus spectãt, abũdè præstare, & exhibere, vt nostro nomine in prædicto Cõcilio cõpareat, nostrasque partes agat, Illustrem, fidelem, nobis dilectum Dominum Ferdinandum Franciscum Daualos de Aquino Consiliarium collateralem, Locũtenẽtem & Capitaneũ Genenale nostrũ in Ducatu ac Dominio nostro Mediolani, cuius fidei, probitati, religioni, & rerũ longæ experientiæ quàmplurimũ confidimus, Oratorem, Nuncium, & Procuratorẽ nostrũ fecimus, constituimus, ac deputauimus, ac tenore pręsentiũ facimus, constituimus, & deputamus. Dantes ei plenam facultatẽ, & potestatem vnà cum amplo et libero mandato, citra tamen aliorum nostrorum Procuratorum & Mandatariorum constitutorum & cõstituendorum reuocationẽ vel præiudicium: vt in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem celebrationi Concilij deputato, corã Reuerendissimis, S. Rom. Eccl. Cardinalibus à Beatissimo Põtifice Legatis nominatis & destinatis, aliisque Patribus ibidem congregatis, nostro nomine comparere, prædictæque Cõcilij celebrationi interuenire, eique adeße & intereße, locumque & vices nostras in omnibus Seßionibus, Consultationibus, Deliberationibus, & Actibus obtinere, atq; omnia alia agere, facere, dicere, gerere, tractare, procurare, & pmouere posßit, & ualeat, quæ ex vsu Reip. Christianæ & dignitate nostra fore uidebuntur, quæq; nos ipsi, facere, dicere, gerere & tractare poßemus, si coram præsentes essemus,

etiãsi talia essent, quæ mandatum exigerẽt magis speciale, quàm his expressum est. Habituri proinde ratum & gratum, quicquid per prædictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium nostrum præmisso modo, actum, dictum, gestum, factum, & procuratum fuerit, dolo & fraude remotis. Harum testimonio literarum, manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri impressione munitarũ. Datũ Madriti, Die XXVIII, Mensis Ian. Anno M.D.LXII. Regnorum autẽ nostrorum, sexto.

PHILIPPVS.

GALEATII BRVGORAE PATRICII MEDIOLAnensis & Regij Fisci Patroni Oratio, habita Tridenti in concilio Patrum, nomine Illustrissimi & Excellentissimi Marchionis Piscariæ Regis Catholici Oratoris, die XVI. Martii. M D. LX II.

V O D vnum ægrotæ Reipub. Christianę remedium esse semper visum est, Patres Amplissimi, illud omnino fuit, cùm indicto Concilio spes bonis iniecta est, negocium felix, ac salutare à Pontificibus, à Cæsare, à Regibus vnà susceptũ iri, vt magnis concursibus omnium gentium ac Nationum celeberrimi conuentus peragerentur. Ea re Pius quartus Pontifex maximus dignitatis Reipublicæ Christianæ, otiiq́ue amantissimus, vt ad benè de omni Repub. sperandum, quasi signum aliquod omnibus sustulisse videretur, nihil antiquius putauit, quàm Concilium illud à Paulo Tertio Pontifice Max. hoc ipso in loco indictum, retentum animo, v emissum temporibus, longo interuallo intermissum reuocaret. Etenim si vllum vnquam tempus huiusmodi rem desiderauit, hoc ipsum profectò est, quo multę gentes, ac Natio-

discerptæ, diuulsæ, conquassatæ sunt uarietate opinionum, & licentia impiè disputandi: Quo multi à Christiana Repub. aberrarunt: Quo denique omnis propè Christiana Ciuitas intestinis malis, ac discordiis laborans, multa perdidit, & ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis suæ. Quamobrem cùm Pius quartus Pont. Max. quasi bonus parens, & tutor fidelis, curaret ne patrimonium dignitatis Reipub. à prædonibus nefariis deriperetur, etsi multa quidem pro illius dignitate, ac salute gesſit, quæ orbis terræ indicio, ac testimonio comprobantur. Tamen nihil clarius nihil gloriosius, nihil denique commendatius effecit memoriæ hominum sempiternæ, quàm quòd vos potisſimum elegit Patres Amplisſ. qui de summa rerũ omnium deliberaretis. Nam quod consilium? quę mẽs? nisi vt diuina sapientia vestra sedaretis hæc mala, pesſimeque affectam ciuitatem Christianam sanaretis, firmamque aliquando, ac vegetam redderetis. Quamobrem vos Patres Amplisſ. quasi oracula ciuitatum, quasi Moderatores populorũ, quasi Architecti quidam ac fabri à Pont. Max. estis aduocati, vt huic sanctisſimæ Reipublic. adsitis, & si illa stet, eam muniatis, si labatur, erigatis. Cui negocio, cùm Philippus Rex Pius, fortis, ac felix erga Christianam pietatem, iustũque hunc ipsius Principatũ eodẽ modo affectus sit, quo modo Patrem suum prudentisſimum Imperatorem Carolum V. Cæsar. August. omnibus temporibus affectum fuisse memoria tenet, libẽtisſimè quidem, nisi multis, ac magnis occupationibus

bus

bus distineretur, interfuisset, coramque graui oratio-
ne declarasset, quo studio, quo ardore, qua animi pie-
tate semper fuerit & hoc tempore maximè, sit erga
authoritatem sacrosanctę sedis, totamque Rempubli
cam Christianam: idque eo libentius fecisset, vt &
cæteri Reges, & Principes Ciuitatum ipsius exem-
plo adducti frequentiores hunc ipsum in locum conue
nissent; & vos Patres amplissimi, maiore animi ala-
critate omnia, quæ dilapsa iam fluxerunt, seueris legi
bus vinciretis, & Reip. uulnera curaretis. Quibus
præter uos, uos inquã, Patres amplißs. mederi nemo
potest. Sed cum multis Heroibus, quorum magnam
copiam habet, Franciscum Ferdinandum Daualum
Marchionem Piscarium elegit, dignumque iudica-
uit, cui munus hoc legationis obeũdæ ultro deferret.
Qui & si in nullo ocio, at in summo negotio Prouin-
ciam Mediolani cum Imperio administrat, tamen àb
ipso Rege, qui cum anteà semper, tum hoc uel maxi-
me tempore os, oculos, mentem denique ipsam in unã
Rempublicam Christianam conuertit, iussus est ea
omnia quæ ad sanctissimam Religionem pertinent,
rebus humanis omnibus ante ferre, & huc sequàm
primum recipere. Adest igitur Franciscus Ferdi-
nandus à Catholico Rege missus, & eo nomine,
vt & Regis personam hoc ipso in loco sustine-
at, & omnia eius officia, operam, laborem,
copias denique omnes ad amplitudinem ueram con-
ferat. Denique uobis præsto adsit, faueat, pro-
sit quibuscunque rebus Rex ipse possit. Et

si enim Respublic. Christiana maioribus presidiis regitur, ac Dei opt. Max. numine ab omnibus insidiis aduersariorum defenditur, tamen humanis etiam opibus aliquando contra vim, & scelus uisa est eguisse. Etenim idcirco potissimum Reges sancti appellãtur, & terris à Deo dati sunt, vt & ad rerum temperationem sedeant, & Reipublicę Christianæ non modo excubias, & custodias, sed etiam laterum suorum oppositus, & corporum polliceantur. Primum igitur cùm Pontifex Maximus vigilet, adsit, prouideat Reipublicę. Deinde magni animi sint in bonis viris, magna concordia, incredibilis conspiratio, Deus denique ipse immortalis ac præpotens huic suo populo Christiano, huic clarissimo Imperio, huic pulcherrimæ Reipublicæ auxilium continenter ferat, non est desperandum fore, vt uos Patres Amplissimi, non modo labenti Christianæ Reipublicę subueniatis, uerùm etiam in veterem libertatem, & dignitatem vindicetis. Ipsa certè, quę nuper crescentibus malis; quæ ipsam intermittunt, capiti, salutique suę propè desperare uidebatur, & miseris temporibus ac perditis moribus afflicta, & oppressa iacebat, nunc tandem aliquando benè sperare, freta presertim medicina cõsiliorum vestrorum, salutaribusque auxiliis cœpit. Confidit enim se veteris morbi grauitatem vobis curatoribus depulsuram: confidit à nouis tentationibus vestra diligentia liberam futuram: Confidit denique antiquum robur, ac corporis firmitatem breui recuperaturam. An uerò cùm

sciat

ſciat uos, quos non tanquam aliquos ex urbe. Roma miſſos, ſed de cœlo delapſos intuetur, in loco tam excelſo pulcherrimè ſedere, & ad defenſionem ſuam ſtare, non ſeſe excitet? non ſeſe erigat? non caput extollat? Quę cum ita ſe habeant, facilè omnes in eam ſpem ingrediuntur, fore, ut omnes qui fortaſſe aliquo modo aberrarunt, redeant in uiam, & ueritas multis incommodis debilitata, tandem opera & equitate ueſtra recreetur, & locum, in quo conſiſtat, reperire poßit. Poſtularet fortaſſe hoc loco magnitudo rei, expectatio ueſtri, quę mirabilis eſt, ut Franciſcus Ferdinandus commoneret uos, Patres Ampliſsimi, ut in hac turbulentiſsima tempeſtate Reipublicę in tam grauibus cogitationibus ueſtris omnia diligentiſsimè diſpiceretis. Sed cum ſecum ipſe conſideret incredibilem ſapientiam ueſtram, ac propè diuinam, nullamque rem tantam eſſe, ac tam difficilem, quam uos, non & conſilio regere, & integritate tueri, & uirtute conficere poßitis, nihil ſibi temere faciendum eſſe putat, nihil uos cuiuſquam monitis egere arbitratur. Videt uos quaſi in uigilia quadam manere, nec uſquam diſcedere, nec a Republica deiicere oculos, ex eo die, quo in hoc Concilium conuocati eſtis. Videt in tantis tenebris erroris a Deo optimi Maximo clarißimum lumen pręferri mentibus ueſtris. Videt animos ueſtros Reipublicę conſeruandę cupiditate ſua ſponte incenſos, ab eodem inflammari. Intelligit uos nihil neque cupidè, neque temerè, ſed omnia, & ſapienter, & fortiter

titer administrare: Intelligit uos ab omnibus cæteris cogitationibus ad unam salutem communem conferri. Intelligit denique uos cogitationes,& mentes uestras in hoc uno fixisse,et locasse,ut Rempublicam cõstituatis, & in pristinum gradum restituatis. Quæ omnia cùm uideat, & quantum in uobis fuit,præclare iecisse uos iam fundamenta stabiliendæ Reipublicæ,& eam suauissimè nunc à uobis tractari,arte,quę lenit,non exasperat,sanat,nõ ulcerat,mouet, non perturbat animos hominum,& in posterum nulla uos in re,muneri uestro defuturos esse: Vnum illud restare putat,ut in proprio suo officio permanens, Philippi maximi,& potentissimi Regis nomine studium, officium,operam,gratiam,authoritatem,copias denique omnes uobis,Patres Amplissimi,sine ulla exceptione,aut laboris,aut occupationis,aut temporis polliceatur,ac deferat.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIOne Oratoris Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici: XVI. Martij, M. D. LXII. & in Seſsione tertia, Die XIIII. Maij.

T ſi, Franciſce Ferdinande Marchio Excellentisſime, pium ſtudiũ Inuictisſimæ Auſtriæ domus, atque animi propenſio erga Rempublicam Chriſtianã, ueramq; Chriſti religionem Romanis Pontificibus ſanctæq; Sedi ſpectata, atque probata ſemper fuit: hoc tamen potisſimum tempore Catholici, potentisſimique Philippi Regis, cuius perſonam merito legatus ſuſtines, promptus, paratuſque animus in uera religione, quæ ad paucos redacta eſt, conſeruanda: & à tot impietatibus reuocanda, ac in ueteri dignitate, et ſinceritate tuenda, adeò exoptatus, adeò iucundus ſacræ huic generali Synodo extitit, & omnium animos erexit, ut ſpem certam attulerit, Chriſtianæ Reipublicæ grauiter quidem ægrotanti, ſalutare remedium, magnaque ex parte conuulſę, atque collapſæ, uerum, firmumque ſubſidium afferri poſſe, præſertim Pio quarto Pont. Max. Paſtoreque uigilantisſimo duce, & authore, qui è Romano ſacra illa, & non uiolabili ſpecula, ſalutare, et expe-

expectatum Concilij signũ erexit, Tridentumque remisit, quo Christi oues à feris apris dispersas, & immaniũ luporum faucibus crudeliter absorptas, ad Christi tandem gregem nostris humeris, nostris inquam humeris patienter, mansueteque portaremus: Ferdinando Cæsare Optimo Romanæ Ecclesiæ Primogenito, Regibus, Christianisque denique Principibus, quorum hic frequẽtes, insignesque legatos adesse cernimus, fautoribus, beneque iuuantibus, è quorum numero facilè Princeps Philippus Rex Caroli quinti Cæsaris Inuictissimi, cuius memoria in benedictione est, & omnibus virtutum numeris cumulatissimi, ut aliarum heroicarum virtutum: ita etiam ueræ religionis uerissimus hæres, & imitator, omnem operam, studium, industriam, facultates, omnem denique corporis sui laborem benignissimè polliceatur, & si opus fuerit, fidelissimè pręstabit. Quem ita pium, ita sanctum, uereque regium animum, atque studium generalis hæc sancta Synodus, ita libenter tota mente amplectitur, ita merito laudat, & extollit, ita iure lętatur, & in eo cõquiescit, ut magnas quidem gratias potentissimo, Christianique nominis fiirmissimo propugnaculo, atque uindici per me omnium Patrum nomine agi uoluerit: Tibique etiam Dauale Princeps Clariss. vel multis tuis nominibus, uel honorificæ huius legationis nomine, plurimũ debere fateatur. Atque omnia, quæ ad ipsius iustissimi pientissimique Regis honorem, authoritatẽ, dignitatem pertineant, quantũ licue: it, libẽtissimè pro suis meritis sãcta Synodus

nodus præstabit: Deumque Optimum Maximum obsecrat, ut talium, tantorumque Regum, ita pios animos, ita pro Christi fide, ueraque religione accẽsos, atque inflammatos perpetuo conseruare, ac tueri liceat. Mandatũ uero Regium quautũ de iure debet, admittit.

Sacro Concilio, dicendi, agendi, proponendi, tractãdi omnia, quæ ad prosequendum concludendumue Cõqcilium, & nostro nomine cætera agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Ecclesiæ supremo Præside & Christi Vicario, sanctaueq Sede Apostolica omnium Ecclesiarum Parente & Magistra, unionem, hæresum errorumue extirpatioqnem, & morum reformationem, et reliqua quæ ad-

b 3 Catho

tia ac consilio adiuta, tot tantisque malis, quibus passim Ecclesiæ mẽbra constictantur, opportuna ac maximè accommodata remedia adhibere se posse magnopere confidit. Cùm autem probè intelligat quantus ex utroque ornamenti ac dignitatis ad suam auctoritatem cumulu accesserit, in primis Deo Optimo Max. gratias agit, quòd talem Christiano orbi Imperatorem sibique aduocatum largitus sit, qui malis improborum hominũ artibus labefactatam ac propè iam labẽtẽ Ecclesiam corruere non sinat, sed incredi

COM-

COMPARITIO ORATORIS COSMI DVCIS FLOrentiæ,& Sen. Die XVI. Martij.

M. D. L X I I.

Literæ	Mandatum.
Oratio	Reſponſum.

LITERAE DVCIS FLORENTIAE ad Generoſiſsimos Legatos exhibitæ per eius Oratorem, Die XVI. Martij.

M. D. L X I I.

Euerendiſsimi, & Illuſt. Domini, Patreſque omni ueneratione Colẽdiſsimi. Cum ſummo affectu,ſummaq; pietate iam inde a maioribus noſtris Sanctã Sedem Apoſtolicam,ſummoſq; Põtifices Ieſu Chriſti domini noſtri, Vicarios & Catholicam Eccleſiam in fide ac ſinceritate patrum noſtrorum coluerim ſemper ac ſtudioſè obſeruauerim: officij ac reuerentiæ meæ fore arbitratus ſum,ne in Sancta iſta tantorum patrum uniuerſali Synodo, auctore. Deo, ſummoq; Pontifice pientiſsimo,congregata,ceſſare,quin pro uirili mea per Ioannem hunc ſtudioſiſsimum Legatum nobilitate natalium, fide, moribus,ac doctrina inſignem Reuerendiſsimis atque Illuſtriſsimis Dominis

Veſtris

Vestris adessem, qua optimum sanctæ Catholicæ, atque obsequio: Hunc ego quæso amplissimi Patres, ut æquis animis atque auribus Reuerendissimæ, & Illustrissimæ D.D. Vestræ accipiant integra in his, quæ ex mandatis exponet, tractabitque fide, non secus ac me ipsum corã audirent: sibique ipsæ persuadeant, fortunas nostras uniuersas in præclaro isto negocio, in earum potestate ac nutu fore promptissimas. Quarũ uotis & actionibus Deus ac dominus noster Iesus Christus adsit, et faueat precor: meque illis summopere commẽdo. Pisis etc. Calend. Maij, M. D. LXII.

Earum Reuerendissimarum & Illustrissimarum Dominationum Vestrarum Deditissimus.

COS. MED. FLORENTIAE ET SEN. DVX.

Reuerendiss. & Illustriss. Dom. Patribus Obseruãd. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinal. Apost. sedis de latere Legatis in Concilio Trident. Præsidentibus.

MAN-

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. COSMI MEDICES Florentiæ & Senarum Ducis in personam sui Orato. in Sess. III. itidem xiiij. Maij. M. D. LXII.

OSMVS Medices Dei Gr. Flor. & Senar. Dux secundus, etc. Vniuersis has patētes literas inspecturis salutē, ac sinceræ dilectionis affectum. Sanè iam inde ab administratione quā gerimus, diuino fauore suscepta officij nostri esse cognoscimus, more institutoque Maiorum S. Catholicæ atque Apost. Ecclesiæ, cuius fidem pietatemque profitemur, uestigijs atque obsequiis studiosè, ac reuerēter insistere: atque eò feruentius, quo grauiorum negotiorum curacumque sollicitudo, & pondus incumbit, ut in præsenti conuulsæ Religionis morumque lapsorum discrimine comperimus, qua propter: ut nostri perpetuò similes, eiusdēque uoluntatis, ipsi quoque pro uirili nostra pio huic muneri adesse uiderem-r, Nobilem Virum nobis dilectisfimum Ioannem Strozium fide, probitate, atque eruditione præclarum, ipsisque rerum experimētis probatum, ad sacrosanctāTridentinam Synodum,

Deo

Deo authore, ac Sanctiss. D. N. Summo Pontifice piẽtissimo congregatam, destinauimus cum Mand. Eundẽque item Nuncium, Procuratoremque nostrorũ ac negotiorũ gestorẽ dicimus, constituimus, atque harũ patẽtiũ literarũ serie deputamus: vt nostro scilicet nomine, nostraq. possit authoritate quoties oportuerit Reuerẽdissimis Illustrissimisque Sedis Apost. Legatis Amplissimorumq. Patrũ sacrosãcto Cõcilio, ipsorũ cuilibet adesse, atq. in Sessionibus tã celebri negotio quo libet opportunis & expediẽtibus adsistere, interuenire, prosequi, & obsequi: Cũ Cæsareæ quoque Maiestatis, & Serenissimorũ Regum ac Sublimium Principũ Legatis, nuncijs, negociorum ve gestoribus, & eorũ quolibet quoties expedierit, ipsiq. Ioanni procuratori placuerit ea, quæ sanctæ Trinitatis, Deique, ac Domini nostri Iesu Christi gloriam cultumque ac sanctę Matris Catholicæ atq. Apostolicæ Ecclesiæ fidẽ, vnitatẽ, authoritatem, puritatemque respiciunt profiteri promouere, suadere, agnoscere, & acceptare, cæteraque ad hęc pertinentia gerere, tractare, & explicare. Etiamsi nominatim nuncupanda & specialiori nota censenda essent, plena videlicet ac libera ipsi potestate per nos attributa. Cuius acta, gesta, tractata & explicata quæcunque fuerint bona fide, rata nos & grata, perpetuo Iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datæ in Ducali nostra Ciuitate Pisarum, Anno M. D. L X I I. Indictione quinta, nonis Aprilis more Florentino.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

ORATIO HABITA A MAGNIFICO D. IOANNE STROzio Oratore Illustrissimi Cosmi Medicis Ducis Florentiæ & Senarum, in eius compa ritione, Die XVI. Martij M. D. LXII.

OSMVS Medices Florentinorum, & Senensiũ Dux & Dominus meus, optimi, atque ijdem Amplissimi Patres, cùm sit Christianæ Religionis omnium maximè studiosus, & Romani Pontificis atque Apostolicę Sedis auctoritati plurimum semper tribuerit, cùm ipse inquam, pręsenserit tot dignissimos Sacrorum Antistites, eiusdem Pontificis uolũtate summa, atque consensu in hanc urbem Tridentinam, ideo conuenisse, ut Sacrum Oecumenicum & generale Concilium celebraretis, atque ita permultos, qui nunc rapti uarios in errores à fide Catholica desciuerunt, ex illis nouis opinionibus moueretis, consilijsque uestris ad uitam piè sanctèque traducendam dirigeretis, huc me misit, ut uobis uniuersis, Sapiẽtissimi Patres, declararem sui ipsius animi singularem uoluntatem, ad ea ualidissimè pertractanda, atque adeò perficiẽda, quę in primis ad Dei optimi Max. laudem, honorem & gloriam, ac totius suæ Ecclesiæ utilitatem,

litatẽ,cõſeruationemq́ue potiſsimũ ſpectarẽt. Vobis item ad hũc prçclariſsimum cœtum auctore & Duce Pio IIII.Põtifice Max.profectis, omnia prolixè pollicerer,quibus huic tanti momenti,& põderis negotio adiumẽto eſſe ualeret.Quod ipsũ hoc maius ac dignius à bonis omnibus haberi etiam debet,quo magis circa actionẽ aliarum omnium humanarum honeſtiſsimam,perfectiſsimamq́ue uerſatur,quãdo ea uis eſt noſtrę cognitionis,atque intelligẽtiæ,quæ quidem abſolutior,eademq́; perfectior, ſi nũc philoſophãtib. hominib. fidẽ tribuere uelimus,ſanè uidetur, cùm obſcurata nullis eſt inſcitiæ tenebris,atque caligine,ſed ab omni procul credẽdi uanitate alienũ quicquid ipſa iam percepit,ita etiam planè continent,atq; ita intelligit,id quod à Chriſtiana doctrina qua quidem altius ſeſe extollit,minimè alienũ eſſe arbitrior: quandoquidem non ſola ueritatis inquiſitio,ſed etiã Dei eiuſdẽ ueritatis grauiſsimi auctoris,& Magiſtri contemplatio eſt:quicquid ſummi boni,quicquid ſummæ felicitatis,quicquid demũ requietis à Chriſti fidelibus optari, haberiq́ue poßit. Hæc inquam ueritas ſi iuxta priſcorum ritè philoſophantium uirorum ſententiam,in iis,qui perditis eſſent moribus, atque ſceleribus contaminati haud quaquam poterat reperiri: quanto facilius quæ ſanctiſsimi, & Religioſiſsimi homines ſuis ipſi monimentis commẽdarunt,id nobis patefaciunt;Omnes etenim quæ extãt ſacræ literæ nos utranque edocent. Sed magna mea nimirũ eſſet audacia,ſi in tot eruditiſsimorũ conſpe-

su, nunc ego in pluribus verbis velim differere; quòd cùm veteris, tum nouæ scripturæ memoria apertissimè nusquam non explicatur, omni asseueratione affirmando, Christum Iesum, vt nos quocunque maleficij genere contaminatos ablueret, nostram humanitatē & vtramq; nos ueritatem docuisse. Verùm hæc omnia missa nunc faciam, dicamque, quod si in cognitione veritatis vis omnis, ac notia nostrę ipsius intelligentiæ potissimum consistit, profectò eiusmodi veritatis cultores in hac uita aliorum omnium beatissimi, & felicissimi habendi sunt, contraque prorsus miseri & infelices illius expertes, qui nihil loci rationi & consilio relinquentes, prauas multis de rebus animo opiniones imbibunt, atque in illis acquiescentes de sanitate mentis impendio magis deturbantur, quàm qui misero, diuturnoque morbo interdum affligūtur. Iis igitur si magnæ pietatis esset medicinam adhibere, & corporis incolumitati consulere, multò maioris etiam foret illorum animis salutem afferre, & ad integritatem, innocentiamque adducere. Quod opus tātò maius planè habetur, quantò est anima prestantior corpore: quantum denique æternitas mortalitatem superat. Huius rei causa, Pius ille Pater Sanctissimus & verus animarum nostrarum Pastor & custos, non immemor quàm eximio, quàm singulari studio ac voluntate, eas sibi Christus commendauerit, cùm dixit Petro primo sui Vicario, & deinceps omnibus iis, quibus Sanctarum clauium munus diuino numine traderetur, Si me amas, pasce oues meas:

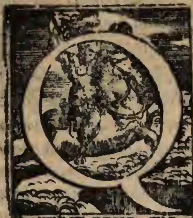
Cùm

Cùm ille Christianæ Religionis conseruator intelligat, quanta ingluuie lupus insatiabilis palàm quotidie magis irrũpat in Christianum gregem, neque sibi sit quicquam deliberatius, quàm illum quacunqne ratione possit funditùs dissipare: quandoquidem post semen illud bonum, quod Christus ante sparserat, quod Apostoli ipsius imitatores, quod etiam alij integerrimi homines, in quibus quasi lumen quoddam, sanctitas admirabilis continenter eluxit, summa diligentia auctum in Christiana Republica conseruare studuerunt: Venit inimicus homo, & superiecit zizania, quæ cùm in dies singulos accrescant, iactum ab initio semen bonum, suffocare planè uidentur. Quaob rem, inquam, Pius quartus Pont. Max: vt hanc nefariam pestem ac perniciem à nobis depellat, Concilium hoc peragere semel induxit animum, ubi uos & uitæ innocentia, & eruditionis magnitudine uiri admodum insignes, de uera sinceraque Christi doctrina commonefaciatis, atque illa etiam Euangelij dogmata planissimè explicetis, & quæ tandem præcepta à Christi fidelibus tenenda sint declarare nõ pretermittatis. Necnon quæ consiliis uestris, sed Spiritu sancto impulsore, & authore confirmata, certa & rata esse præcipuè decreueritis, ut fideliter, ut religiosè, ut sapienter facta authoritate atque iudicio, Max. Põt. comprobentur: Non ut alia ueritas ab illa quam uiri Catholici omnes coluerunt, renouetur, sed ut rursus indicetur iis, qui sese ab eadem temerè nimis remouentes, uariisque imbuti erroribus, suaque in senten

tia obstinatione quadam incredibili constantes, latū vnguem de illa decedere tergiuersantur: huius tanti ac præclari muneris functioni Deus oīum rerū sapien tiß. distributor, vos amplißimos & religiosiß. Anti stites proposuit. Pius aūt Pōtifex fidelis administer, & verus Christi Vicarius, hoc vnum aßiduè cogitat hoc vnum sedulò quærit: hoc vnum potißimè studet: dißipatum videlicet domini sui gregem congregare, & oues grandi profectò macie iam confectas, læta in pascua reducere, & omni prorsus calamitate liberatas summo cunctarum rerum conditori, vestra tamen ope adiutus, tandem restituere. Qua de re pluribus dißerere consulto iam omittam, quò negotia, quę gratia satis in hoc celeberrimo conuentu obituri estis, minus impediam: illud tamē attingam, quòd Cosmus Princeps & Dux meus ad uos Patres optimi, adlegauit me, vt eius nomine deferrem se Pio Pontifici Maximo eße coniunctißimum, seque in Sacri Concilij huius benè & feliciter peragendi voluntate perpetuò secum, atque etiam vobiscū esse mansurum: ut igitur in tanto negocio explicando curam omnem, cogitationemque ponatis, pro illa summa obseruātia, qua unumquemque uestrum studiosißimè colit: Vos etiā atque etiam cohortatur, & omnibus precibus item petit in hanc rem unam, (id quod omnes ad unū perlibenter uos eße facturos iam sibi penitus persuasum est) toto pectore incumbatis: & quemadmodum Pio quarto suas olim opes, facultates, & copias omnes obtulit: ut dignitati Pontificiæ consuleret, & Romanę

Sedis majestatem sicubi opus esset, conseruaret: ita & nunc uobis hic diuino numine congregatis nullũ finem facit offerendi sui, si modò hæc res in primis honesta & maximè salutaris, in qua totius Christianæ Reipub. summa disceptat, ex omnium bonorum animi sententia, demum conficiatur, & Christiani nominis honor, & existimatio augeatur. Cuius eximiæ uoluntatis ut amplissimum testimoniũ tribueretur, non modò misit me huc, sed ut nusquam à uobis ego discederem, etiam imperauit: ut quandocunque me conspiceretis, eius animum promptum, & alacrem esse ad rem istam modis omnibus adiuuandam, & defendendam statim recordaremini.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Illustrissimi D. Cosmi Ducis Florentiæ & Senarum, in Generali Congregatione, Die XVI Martij. M. D. LXII. In Sessione tertia, XIIII. Maij

VAM optatus & iucundus Sanctę Synodo aduentus sit iste tuus, Præstantissime Orator, ex maxima hilaritate atque lætitia, qua in te accipiendo, sese affectam esse declarauit, plenissimè animaduertere potuisti: Quippe quæ pspectũ habet studium Illutrissimi Amplissimique Dusis, qui tę huc Legatũ misit, de Catholica Ecclesia, ac de Sanctissima Sede Apostolica benemerendi. Neque enim de huius Prĩcipis propensa in dignitatem, trãquillitatemque Reipublicę Christianæ uoluntate dubitandum est, cùm ex ea familia Cosmus Medices prudentissimus Princeps omnibusque animi, ingenijq; ornamentis cumulatissimus, originem ducat, quę duos quidẽ ante hac Pontifices Maximos, eosque sapientissimos, Leonem Decimum, & Clementem septimum, Ecclesię dederit. Nunc autem Pium quartum, qui noctes & dies nihil aliud cogitat, quàm tranquilitatem, pacemque

cemque Ecclesiæ vniuersæ, salutem omnium Christianorum, impietatis euersionem, pietatis incremẽtum. Quas ob res Conciliũ Oecumenicum in hunc locum, omni industria, omni diligentia, omni denique opera conuocandũ curauit. Hæreditaria itaq; Florẽtini, Senensisq; Principis hæc laus est: sed illa certè propria, quæ nunquã satis commendari potest, quòd hac temporum infelicitate, hac rerum omnium perturbatione, maiorum suorum pietatẽ, non modò seruat, uerum etiam auget. Quòd autẽ Synodũ hortatur ad ueritatis lucem explicandam, quam Apostoli, & post eos sanctissimi Patres docuerunt, facit piè ille quidẽ, atque ut decet Principẽ Christianum, Verùm hoc uelit Sancta Synodus, sibi ille persuadeat, se in eã causã toto pectore incũbere, eã operã enixè dare, in id omnes suas curas, cogitationesque conferre, neque labori parcere, neq; incõmodi quicquã deuitare, ut Sãctissimo Pontifice authore, ac duce optimo, Imperatore fauente, potẽtissimis Regibus, Principibusque adiuuãtibus, necnon Sapientissimo Duce, cuius hoc loco personã geris, clarissime Legate, opẽ afferente, ignorantiæ tenebris depulsis, ueriquе perspicientia patefacta, omnis dissensio discordiaq; tollatur. Quodq; ad id Dux ipse suas opes, facultates, copias deniq; omnes pollicetur: studiũ illud suũ erga religionẽ, Christiano Principe dignum, de quo dixi non esse dubitandũ, planè declarat. Quas ob res ipsa Synodus pro singulari eius prudẽtissimi Principis erga summum Pontificẽ uoluntate, pro summam erga Ecclesiam pietate, pro

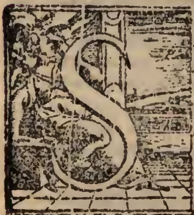
incredibili erga se animi propensione, maximas ei gratias agit, et habet: rogatque etiam, atque etiam, ut secum Rempublicam Christianam, quemadmodũ pollicetur, toto animo complectatur. Te uerò hunc accessisse, Orator præstãtissime, mirificè lætatur: cũ de tua uirtute, ea sibi promittat: quæ congruunt tam pij, sapientisque Principis Legato: Atque, illi ipsi mirum modum gratulatur, quod uiro tam solerti, tam uano, tam industrio, tam denique literis erudito, legationem earum rerum causa detulerit. Sperat enim diuino Spiritu afflante, ea mente, eoque consilio te fore, ut secum sensurus sis, quæ illa eodem spiritu afflata constituenda esse censuerit, atque libentissimo animo complexurus. Mandatum uerò, quod ille tibi ad se dedit, ita accipit, ut iuris est.

COM-

COMPARITIO ORATORVM REIPVBLICAE VEnetorum, Die uigesima quinta Aprilis, M. D. LXII.

Literæ. Mandatum.
Responsum Sanctæ Synodi.

LITERAE REIP. VENET. AD SAcrum Concilium exhibitę ab eius Oratoribus, Die XXV. April. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Sessione tertia, Die XIIII. Maij.

Acrosancto Oecumenico et Generali concilio in Spiritu sancto Tridẽti legitimè congregato, Hyeronimus Priolus Dei gratia Dux Venetiarum, &c. Commẽdationem & omnimodam reuerentiã. Cùm Pio quarto, digna Dei prouidentia Sacrosanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesię Pont. Max. (ut Christiani gregis incolumitati, salutique consuleret) uniuersale placuerit in ista urbe Tridẽtino haberi Cõciliũ, quod Sãctũ et Venerabile omnibus sẽper habitum est, ac propterea eo mandauerit conuenire tot singulari sapientia ac religione præditos uiros, qui Christianam disci-

disciplinam diuina imprimis aura fauente, in suam restituant integritatē, ad nos etiam pertinere uisum est pro summa nostra in Christum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuādæ religionis desiderio, pro que ea, qua eundem Ponti. Maxi. Christi Vicarium in terris agentem prosequimur obseruantia, quæ omnia à maioribus nostris edocti, perpetuò retinere & uolumus, & debemus, preter Ecclesiasticos nostræ Ditionis uiros, quos istuc se quàmprimum conferre curauimus, nostros certos & graues homines eodem legare, qui nostro nomine Sancto isti Concilio intersint ac faueant. Itaque primarios de nostra nobilitate Viros, eosdemque integros & sapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, ac Matthęum Dandulum Equitem, Oratores nostro mittimus eandem ob causam, rogamusque Illustrissimas ac Reuerēdiss. Dominationes uestras, uosque cæteros Reuerēdos Patres, qui omnes in Spiritu sancto cōgregati, Sacrosanctam istam Oecumenicam Synodus conficitis, ut iis Oratoribus nostris eam fidem omnibus in rebus adhibeatis, quam nobismetipsis, si præsentes essemus, coràque loqueremur, adhiberetis. Datę in nostro Ducali Palatio, Die XI. Aprilis. Indictione V. M. D. LXII.

MAN-

MANDATVM REIPVBLICAE VENETIARVM, IN personam suorum Oratorum, exhibitum in Sesfione tertia, XIIII. Maij, M. D. L V I I.

IERONYMVS Priolus Dei gratia Dux Venetiarum, &c Cùm Sanctissimus & Beatissi. in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Pius IIII. digna Dei prouidentia, Sacrosanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus, ut ijs dissidentium opinionum malis, quibus Christiana Religio iamdiu uexatur, eo remedio quo Sancta & Vniuersalis Ecclesia uti solet, mederetur, & ad uerã in fide concordiam omnes Christifideles reduceret, Oecumenicum & Generale Concilium Tridenti, celebrari uoluerit, nosque inter alios Christianos Principes & Potentatus, ut huiusmodi sancto operi faueremus, & ad Sacrosanctum ipsum Generale Concilium Oratores nostros idcirco mitteremus, paterna charitate sit hortatus. Nos iuuandæ religionis desiderio, ac pro summa nostra in eundem Pontificem Maximum Christi Vicarium in terris agentem obseruãtia, sedulam adhibuimus operam, ut Ecclesiasticos no-

 stræ

ac uitæ integritate prestantes, sese Tridentum quàm primum conferrent, cùm ipsimet adesse nequamus, primarios etiam de nostra nobilitate Viros; eosdem que integros & sapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, & Matthæum Dandalum Equitē, Oratores, Nuncios, & procuratores nostros ad Sacrosanctam ipsam Oecumenicam Synodum fecimus, constituimus, & deputauimus, ac tenore præsentiū facimus, cōstituimus, ac deputamus: dātes eis et utrilibet eorum omnibus melioribus modo, uia, iure, & forma, quibus possumus & debemus plenam & omnimodam facultatē & auctoritatē cum libero & amplo mādato, ut eiusdē Concilij celebrationi nostro nomine adesse & interesse, ac uices nostras in omnibus Sessionibus & Congregationibus gerere, eaque omnia agere, dicere, & procurare ad ueræ Christi Seruatoris nostri fidei & religionis concordiā, decus & dignitatem spectātia, possint & ualeant, quæ nosmet ipsi agere, dicere, & procurare possemus, si præsentes essemus, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale quàm præsentibus est expressum, habituri pro inde ratum & gratum quicquid per dictos Oratores, Nuncios, & Mandatorios nostros modo præmisso, & quo supra nomine actum, dictum, & pcuratum fuerit. In quorū fidem et testimonium præsentes Literas nostras in hac patenti forma fieri iussimus, & nostri soliti sigilli, quo in similibus utimur, appensione muniri. Datæ in nostro Ducali Palatio. Die XI. Aprilis. Indictione quinta. M. D. LXII.

RESP

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratorum Reip. Venet. Die XXV. Aprilis, M. D. LXII. & in Sesſione tertia, XIIII. Maij.

ON potest Sancta Synodus nõ incredibilem lętitiã & uoluptatem capere, maximasque Deo immortali gratias habere, cùm tot nobilissimis Legationibus hũc sacrum & legitimum conuẽtum augeri & honestari uideat. Nam cùm à Pio IIII. Pontifice Maximo, cuius sapientia & uera in Deum pietas nunquam satis laudari poterit, Sacrosanctum hoc generale Concilium ad Catholicæ Ecclesiæ pacem & dignitatem uel constituendam uel recuperandam conuocatum fuerit, non ignorat quantum presidij ad diuinæ eius mentis cogitata perficiẽda, omnium Christiani orbis gentium & populorum consensus & conspiratio afferre possit: Verùm ita uobis, Oratores Amplissimi, Sancta Synodus persuasum esse uehementer uelit, illud sibi in optatis semper maximè fuisse, ut quã ãtea Veneta Respublica in tuẽda Dei Ecclesia alacritatẽ ostendisset, quãque in ea mentem & uolũtatẽ esse difficillimo hoc Reipublicę Christianæ tẽpore dubitare

non poterat, eadem etiam missa hac Legatione, omnibus declararet, quã statim indicto Concilio, Senatus vestri authoritate decretam fuisse in ore omnium atque sermone positum erat. Ac profectò in eo Concilio, in quo de componendis Ecclesiæ discordiis ac morum disciplina restituenda ageretur, Veneti nominis in orbe terrarum clarissimi authoritas & amplitudo deesse non potuit. Nam præter alias innumeras uirtutes, quas in Reipublicæ administratione uestri prudentissimi Ciues melius expresserunt, quàm vlli sapientes homines ratione & præceptis tradiderunt, nihil unquam diligentius, quàm veram pietatẽ & religionem coluistis, atque ad pacem & concordiam conseruandam, & cum dignitate retinendam, omnes curas & cogitationes contulistis. Neque verò alia uobis studia sanctiora & antiquiora vlla esse debent, ut qui a præclaris iis maioribus orti et procreati estis, qui cùm in misera illa totius Italiæ vastitate, mirandæ Vrbis vestræ fundamenta iacerent, non tã illi quidem sibi ipsis videntur ocij, & securitatis profugium quæ fuisse, quam pacis & tranquillitatis publicæ sedem stabilem & domicilium certum collocasse. Nam quod ad religionem attinet, hæc vestræ beatissimæ Reipublicæ, hæc, inquam, vera, summa & propria laus est, quod fidem Christi non accepit, sed in ea nata & piè educata, eam deinceps per tot sæculorum ætates puram atque integram sanctè, & religiosè conseruarit: ita ut quam latè Venetorum Imperium & Ditio pateat, ut nusquam ullũ peregrinæ

doctrinæ uestigium, nusquam interruptus Orthodoxæ fidei cultus appareat, ubique Sanctitas, ubique Religio, & Catholicæ Ecclesię disciplina atque instituta plurimum vigeant, quin potius quòd in extremis Orientis partibus adhuc lumen aliquod ueteris & syncere religionis eluceat, id totum Christi Ecclesia in primis Dei clemētiæ, deinde Venetorum pietati & uirtuti acceptum refert. Hæc autem Oratores Amplissimi, eò dicta sunt, non quòd Sancta Synodus uestræ Reipublicæ laudes, quæ ne longa quidem oratione compręhendi possent, hoc loco prosequendas existimet. Verùm ut intelligatis quātam sibi hilaritatem & lætitiam, quantum spei pręter illam anteà adiuuante Domino, rei benè gerendæ haberet, aduentus hic uester optatissimus attulerit. Accedit autē ad maiorem harum rerum cumulum, quòd huiusce Legationis munus uobis præcipuè optimis & Ornatissimis uiris delatum est. Etenim si generis splēdor, si rerum usus & prudentia (cuius egregia exempla in Romana Legatione semel atque iterum à uobis pro patria suscepta intueri omnibus licet) si optimarum artium cognitio, si pietas requiratur, hæc ipsa oramenta omnia tam clara atque illustria in uobis sunt, ut aliquem fortaßse uobis comparandum eße (ut magnam habet Respublica uestra Pręstantium Virorum ac Ciuium copiam) neminē certe anteponendum Sancta Synodus iudicarit. Quod igitur reliquū est, primùm quidem Mandatum uestrum, prout iuris est, libenter admittit. Deinde Vos, Oratores Clarissi-

mi, tum ueſtro merito, tum optimæ & ſanctiſſimæ Reipublicę ueſtrę nomine, benigno & lætanti animo excipit. Et quoniam diuina prouidentia factū uideri poteſt, ut in ipſum Diui Marci ſolennem diem, quem Venetę Ciuitatis Patronum & cuſtodem ſumma religione colitis, aduentus ueſter incurreret, quemadmodum certè eo deprecatore futurum ſperat, ita à Domino petere & obſecrare nunquam deſiſtet, ut hęc ipſa Legatio, conſiliaquę ueſtra omnia, uobis & Catholicę Eccleſię proſperè ac feliciter eueniant. Poſtremò quòd Veneti Imperij amplitudinem, opes, fortunaſque omnes tam prolixè & liberaliter ad communem Sanctæ matris Eccleſiæ cauſam iuuandam detuliſtis, de hoc uobis eadē Sacroſancta Synodus ſe plurimum debere agnoſcit. Hanc autem uolūtatis ueſtræ præclaram ſignificationem eò lubentius accipit, quòd cum in hanc Tridentinam urbem Pontificis Maximi iuſſu & omnium Principum approbatione conuenerit: quanuis ex altera parte Inuictiſſimi Cęſaris potentia & authoritate non ſolùm ab omni iniuria defendatur, ſed ab omni etiam periculi metu liberetur: ex altera tamen quòd ueſtræ etiam Ditionis tutela, & preſidio tecta & munita ſit, permagni faciendum eſſe merito atque optimo iure exiſtimat.

COMP-

COMPARITIO ORATORVM SEPTEM CANTONVM Heluetiorum Catholicorum, & Cleri eorũdem ſeptem Cantonum.

Literæ. Mandata.
Oratio. Reſponſum.

LITERAE SEPTEM CANTONVM Heluetiorum Catholicorum, exhibitæ in Seſsione quarta Sacri Concilij Tridentini, ſub Pio IIII. die IIII. Iunij, M. D. LXII.

OS Sculthetus Ammani & uniuerſalis Senatus infra ſcriptorum ueteris Catholicæ fidei Cantonum Luceriæ, Vranię, Suitiæ, Syluanię ſupra & infra Syluam, et Iugium unà cum Territorio noſtro extra ſito recognoſcimus, & publicè fatemur præſentium per tenorem. Quòd cùm Reuerẽdiſs. in Chriſto pater & Dominus noſter, D. Io. Antonius Vulpius Epiſc. Comen. Sanctiſſ. in Chriſto Patris & Domini noſtri, D. Pij Papæ eius nominis quarti, & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncius, cum poteſtate legati de latere, nos in certis inter nos paſsim habitis dietis, quatenus noſtrarum ditionum Prælatos, eò permouere-

mus, ut Sacrosanctum Oecumenicum Generale Concilium, quod Tridenti inceptum in præsentiarum celebratur, per se ipsos personaliter: uel per suos idoneos Legatos inuiserent, summopere crebriùs interpellarit. Nos idcirco (quamuis nõ dubitauerimus ipsos ad cupita implendum sponte etiã non commonefactos fore promptissimos) quo Sanctissimus noster Papa Sanctitatis suæ petita cernat apud nos plurimi (ut par est) esse momenti, eosdem nostrarum ditionũ Prælatos diligenter et seriò, quantoque fieri potuit, studio sumus obtestati, ut unanimiter conuenientes inter se Legatum, qui ad huiusmodi Concilium mitteretur, eligerent. Petitionibus igitur nostris ad id, quod alioquin proculdubiò erant facturi, inuitati, Reuerendissimum in Christo Patrem & Dominum, D. Ioachimum Abbatem monasterij Hæremitarum in antiquorum confœderatorum nostrorum Suitensiũ Domino & illorum protectione situati in eorum & cuiuslibet, Legatum deputarunt. Ea quæ in Mãdato procurationis desuper emisso, et suæ Reuerentiæ concesso continentur, mandãdo: Nos uerò ea quæ dicti Domini Prælati Reuerend. Domino Abbati in huiusmodi procurationis Mandato commiserunt, non solùm approbamus, uerum etiam magno sumus gaudio perfusi, quod hoc muneris illi delegarint. Idoneum enim illum censemus ad ea expedienda, quæ in adeò tot orbi necessario negotio facta fuerint opportuna, quæq; ipsius Legati, & cæterorum prælatorũ officij esse, quolibet cognoscatur. Omnia. n. & singula,

quæ

quę dictus D. Legatus pręmisso nostro egerit, ualida semper & infracta, quantum nos concernant, mansura testamur. Harum per antiquos confœderatos nostros Luceranos, sigillatarum literarum tenore. Datum Veneris X X . Februarij , Anno Domini M. D. LXII.

MANDATVM SEPTEM CANTONVM HELVETIORUM Catholicorum in personam sui Oratoris, exhibitum in Sessione quarta sacri Concilij Tridentini, sub Pio IIII. die iiij. Iunij, M D. L X I I.

OS Schulteti Amanni, atque uniuersalis Senatus septem celebris Heluetię laudabilis superioris Alamaniæ antiquæ, & magnæ ligæ, ueræ, ac ueteris Catholicæ Religionis Cantonum, Luceriæ, Vraniæ, Suitię, Syluaniæ, supra & infra Syluam, Iugium una cum Territorio nostro extrà sito, Friburgum, & Solodorum. Recognoscimus cuilibet inspecturo per pręsentes. Cùm Reuerendissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Ioannes Antonius Vulpius,

Episcopus Comensis, Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Pij Papæ eius nominis quarti, & sanctæ Sedis Apost. Nuncius, cum potestate legati de latere, nobis in certis per nos passim habitis dietis significarit: Quòd Sanctissimus Dominus noster Papa, diuino pariter, ut paterno zelo adductus, ex officio quo dignissimè fungitur, totum Christianismum paci, tranquillitati, atque Catholicæ & Orthodoxæ fidei per totum terrarum orbem promulgato Generali Concilio perque supremos Proceres approbatum Generale Concilium Tridenti indictum, restituere intendat. Cùmque nos Sacrosanctę Apostolicæ Sedis obedientes filios ac defensores ostenderimus ab antiquo, Sanctitas sua nobis quoque hoc (ut decuit) significare uolens, paternè nos admonuit, quatenus (quod uel pręcipuum Christifidelium munus erat) non solùm in Concilium huiusmodi consentire, uerumetiam Religiosos nostrarum ditionum Prælatos ad id uisitandum adhortari, atque nos secularem Legatum, quemadmodum & cæteri Proceres facturi egent, eò mittere uellemus, ac mandare. Quàmuis igitur nos quicquid per Generale Concilium, quod ad communem pacem & tranquillitatem, atque almæ nostræ fidei unitatem quomodolibet spectare posset, concluderetur, accepturos, tunc promptissimos ostenderimus: Ad maiorem tamen obedientiæ propensę uoluntatis, proinde animorum in Christianam nostram fidem studij ostensionem, non solùm penes nostrorum

rum Dominorum Prælatos, ut Nuncium suum ad Concilium mittant, obtinuimus, uerumetiam in nostrum omnium & singulorum uerum & certum Legatum deputauimus, prout deputamus per præsentes, Nobilem & strenuũ Melchiorem Lussi, Equitem auratum, Amannum in Syluania infra Syluam. Mandantes eidem, ut nostrum omnium nomine in Concilio huiusmodi Tridentino compareat, atque omnia & singula transigat & exequatur: quæ Nos, si præsentes essemus, exequeremur. Quicquid etiam in dicto Generali Oecumenico Concilio pro pace & trãquillitate, atque etiã Reformatione Ecclesiæ, nostræque Religionis elucidatione, & seu augumẽtatione, tuitione, ac defensione statutum fuerit atque decretum, nostro atque omnium nostrarum ditionum nomine acceptandum, consentiendum, atque nos omnes et singulos, ea fideliter & strictè completuros promittendum. Promittimus insuper intercedentibus fide atque honoris, Nos omnia & singula, rata, grata, atque firma perpetuò habituros, quæcunque in præmissis, seu aliquo præmissorum, per hunc nostrum Legatum acta gestaque fuerint, prout & quemadmodum deuota Sacrosanctæ nostræ matris Ecclesię (apud quam nos in perpetuum permansuros confidimus) membra decebit. In quorum omnium & singulorum præmissorum fidem, robur, & testimonium pręsentes nostras literas exinde fieri, atque fidelissimorum antiquorũ nostrorum confœderatorum Lucernensiũ, nostrorum omnium nomine fecimus, sigilli appressio

ne communiri. Datum XX. Februarij, Anno Domini M. D. LXII.

MANDATVM PRAELATORVM, ET CLERI SEPtem Cantonum Heluetiorum Catholicorum. Exhibitum in Sessione quarta, Sacri Concilij Tridentini, sub Pio Quarto.

Os Diethelmus Sancti Galli, Petrus in Vettingē Michael in Rynouu, Ioannes Christophorus in Muri, Iacobus sancti Vrbani, Henricus in Vischingen, Iodocus in Monte Angelorum Monasteriorū Abbates, Leonardus Douius Carthusianæ sancti Laurētij in Ittingē, Iacobus in Episcopali Cella, Nicolaus in Aula prope Luceriam, Heinrichus in Turzachio Præpositi, Heinricus Cuitzligensis, Ioannes Iacobus in Pfeffers, Monasteriorum Decani, & Honofrius Monastery in Egronia custos, ut & tanquam Abbatum & præpositi nostrorum respectiuè Commissar ij, ad hoc per ipsu m Abbates, & Præpositum respectiuè nostros legitimè mandati iam in oppido Rappes-

villa unanimiter in Domino congregati, recognoſcimus per præſentes. Quod cùm Reipub. Chriſtianæ diſſidia, Ouilis Chriſti, ouibus paſſim trucidatis, diſiectio, æſtuantis mundi huius freti, turbulenti motus, diſſidia numerum excedentia, procerum ſe inuicem ulciſcendi rabida libido, & omnium rerum etiã optimè conſtitutarum immutationes an deprauationes dicamus, haud conſtat. Cùm denique naufragiũ prætioſæ illius Nauiculæ Chriſti, (niſi is ipſe puppi, proræque præſideret, atque exuſcitatus pauidos diſcipulos conſolaretur) immineant, præclarisſimè equidem Sanctisſimus D. N. Pius quartus, Pont. Maximus egit, quod ſacrum Oecumenicum Generale Concilium, quo rugientem illum Leonem, qui vaſtis diſtenſis faucibus mortalibus haud animaduertentibus iugiter inſidiatur, compeſcat, atque atrocem lupum neci ouium Sanctitati ſuæ commiſſarum inhiantem, quantum posſit, (poteſt autem plurimum) abigat, indixerit, ne derelictæ, & funeſtis morſibus expoſitæ conquerantur, Factæ ſumus opprobrium inimicis noſtris & deſpectio ſuperbis, nève dicant Gentes, Vbi eſt Deus eorum? ſed ad Chriſtum tutò clamare queant: Laqueus contritus eſt, & nos liberatæ ſumus. Hoc nimirum, hoc decet Vicarium Chriſti, hoc eſt muneris paſtoris ſuper gregẽ ſuum, die noctuque vigilare. Gratulamur non nobis ſolùm, ſed uniuerſo Orbi, quòd talem ſumus nacti Pontificem, qui Zelo Sponſæ Chriſti non comeſtus, ſed ferè conſumptus, maculas illi non aſperſas, quas quantum eſſet abſtergere,

gere,

gere,& temporis diuturnitate,(Deo conniuente) in fixas radicitùs fataget euellere. Deus qui ut poteſt, ita uult, ſinat ſe exorari,& nobis omnibus abiectis, licèt (peccata enim noſtra diuiſerunt inter nos & illum) de Patris tamen in nos affectu non dubitantibus filijs, reconcilietur: Et ſi nō patiatur, ut filios, at tamen vt micas ſolo colligentes, & de multitudine miſericordiarum ſuarum ſperantes, non deſpiciat, ſed ad faciem ſuam permittat aliquādo accedere, ut omnes illuminemur in æuum, Amen.

Vtinam poſſemus noſtris non ſolùm rebus, uerum etiam proprijs corporibus negotium hoc; tum uniuerſo Orbi, tum nobis apprimè neceſſarium, aliquantulum non dicimus promouere, ſed adiutare, ut tandē disſidijs ſemotis, ac vera Orthodoxa Religione in priſtinum ſtatum reſtituta in hac lachrymarum ualle ad æternam patriam anhelantibus, iugi detur frui conſpectu Dei. Quantum verò in nobis eſt, indeſinentibus preculis non deſiſtemus acclamare Patrem, vt ille præſens cominus potēti manu ſuccurrat. Cuperemus ſanè Nos ipſi ex intimis animarum præcordijs, Concilio (licèt fortè minimum profuturi) intereſſe: Sed Deum teſtamur, noſtræ non ſinunt reculæ, & ea quibus in præſentiarum deſtinemur impedimēta, ſingulos eſſe præſentes. Attamen ut obedientiæ filij, ne Sanctisſimus noſter Papa, ſeu Sanctitatis ſuæ Reuerendisſimi Legati, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi,& Abbates atque alij Patres, iam Tridenti in Spiritu ſancto congregati nobis incertis, aut oſcitan

tiæ, uel etiam detestandi superiorum contemptus notam inurant: Iccirco animo maturè priùs deliberato, unanimiter omnes & singuli prænominati ex certa nostra scientia & spontanea uoluntate constituimus in nostrum omnium & singulorum, uerum, certum, legitimum & indubitatum Procuratorem, seu potiùs absentiæ nostræ excusatorem, Reuerendissimum & Illustrem Principem & Dominum, D. Ioachinum loci Hæremitarum apud Heluetios, Abbatem ibidem præsentem & onus procurationis, siue excusationis huiusmodi in se (licèt ægrè) acceptantem. Concedentes omnes & singuli prædicti, plenam & omnimodam potestatem coram præsentibus sanctissimo Domino nostro Papa, seu Sanctitatis suæ Reuerendissimis Legatis, Patriarchis, Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, cæterisque Patribus, quibus in Concilio Generali sedere, aut sententias ferre de iure communi, priuilegio, aut antiqua consuetudine licet comparendum, eidem Concilio omnium nomine interessendum, & assistendum, ac omnia & singula, quæ ad sacrosancta nostræ religionis dissidia tollenda spectare cognouerit agendũ, dissonaque componendum, & componi uidendum, Vniuersalis almæ nostræ matris Ecclesiæ, conueniẽs bonum, quantum queat, promouendum, illiusque neuorum si qui reperiri queant, exactionem petendum & obtinendum: necnon quæ ad Christi sponsæ reformationem, pacem & tranquillitatem expedire perspexerit allegandum, promouendum, consultandum,

&

decidendum, atque nos omnes & singulos, nostramque absentiam propter prædicta impedimenta fideliter & humillimè excusandum: omniaque & singula alia dicendum, gerendum, & exercendum, quæ in præsenti negotio dicere, gerere, & exercere necessaria fuerint, aut quomodolibet opportuna, quæque nos ipsi omnes & singuli, agere aut exequi possemus, si præsentes & personaliter omnibus & singulis præmissis interessemus, unum quoque ucl plures Procuratorem seu Procuratores, cum simili aut limitata potestate loco sui substituendum, eumque uel eos reuocandum, & onus procurationis huiusmodi, vt priùs reassumendum totiens quoticns opus fuerit, ipsique placuerit, seu visum fuerit expedire, pręsenti nihilominus procuratorio in suo robore semper duraturo. Promittentes & quilibet nostrùm promittens, nos ratum, gratum, atque firmum perpetuò habituros totum id, & quicquid per dictum nostrum constitutum, aut ab eo substituendos Procuratores, & eorum quemlibet dictum, actum, gestumque fuerit in præmissis seu aliquo præmissorum: Releuantes, & releuare uolentes eosdem, & eorum quemlibet ab omni onere satisdandi sub expressa hypoteca & obligatione, omnium & singulorum bonorum nostrorum, & Monasteriorum nostrorum, mobilium & immobilium, pręsentium & futurorum, super quibus præmissis omnibus & singulis, præsentes nostras literas exinde fieri, sigillorumque

præfato-

rum Dominorum Diethelmi sancti Galli, & Michaelis in Rynovv Abbatum, & Nicolai in Aula propè Luceriam Præpositi nostrorum omnium nomine appensione, & Notarij nostri infrascripti, fecimus subscriptione communiri. Datum Rappesvillæ, Die xxviij. Mensis Ianuarij, Anno Domini, M. D. LXII.

ORATIO HABITA A REVERENDO PATRE ADAmantio ordinis Heremitarum sancti Augustini, Nomine Oratoris septem Cantonum Heluetiorum Catholicorum in eius comparitione Die xx. Martij, M. D. LXII.

Vantum parentibus uitæ nostræ auctoribus debeamus, Illustrissimi ac Reuerendissimi Sacri & Oecumenici Concilij Præsides, Oratores clarissimi vosque Antistites Reuerendissimi, nemini, arbitror, est obscurum, aut dubium. Tanti enim est officium, quo parentes colere iubemur, ut statim post illa tria summa de Deo pręcepta, nobis traditum, & com-

mendatum fuerit, quo intelligerimus debere nos prima & pręcipua officia parentibus post Deum impendere. At si ijs, qui nos in hanc corporalem, & communem lucem ediderunt, tantum tribuēdum est, quãtum, quęso, illud erit, quod Matri Ecclesię, quę nos in Christo genuit, debebimus? Ab ipsa enim sola in nos manant, quęcunque uera, & solida beneficia sunt: ipsa nos in ueram uitam, seu potiùs ęternam beatitudinem gignit, uerbo Dei alit, Sacramentis salutaribus nutrit: denique quicquid habemus salutis, eidem, ut pię Matri totum acceptum referimus. Eam ob caussam omnes, qui se legitimos eius filios profitentur, materno quodam iure tenentur eius dignitatem contra oppugnantes, suo etiam cum periculo defendere, dare operam, conari & niti, ne illius sacrosanctus honor ab ullo hominum uioletur, cuncta eius opprobria non secus ac sua ducere & vindicare, ac denique uitam ipsam, si contingat, exponere. Et si uerò nunc perадmodum paucos uidemus sanctissimo isto Zelo accensos, qui hisce se periculis illius causa obijcere audeant: Ac potiùs sint valde multi, qui illam magis à se desertam quàm defensam uelint: fidelis tamen Deus est, qui cum Ecclesiæ suæ nunquam se defuturum promiserit, nec nunc etiam illam in tanta perturbatione deseruit. Ecce enim Pius noster Pont. Maximus, non passus Ecclesiam sibi creditam tot periculis agitari ac tot hæreticorum factionibus scindi, illud adhibuit remediũ, quod in eiusmodi grauissimis tempestatibus tutissimum perfugium, & quasi sa-

cra

cra ancora semper existimatum est: Hic enim in hac Tridentina ciuitate sacrosanctum Generale atque Oecumenicum Concilium instituit, & aperuit. Quòd sanè ut ad optimum finem perducat, vtque illud Patribus pietate, & doctrina claris numerosius, & ornatius indies efficiat, nulli labori, nullis incommodis omnino parcit. Existimat enim hac una ratione rebellium animos, ac ceruices facilius flecti, si inter Catholicorum gregem, tractandi, colloquendique gratia conueniant, ut auditis sanioribus rationibus mitescant, & sanentur. Fuit igitur hic nuncius, Christianorum auribus gratissimus iuxta ac lætissimus, hic, inquam, promulgati Concilij nuncius. Nemo enim non credit hanc vnam esse rationem, qua tantis Ecclesiæ malis, cum diuino inprimis auxilio succurri & subueniri possit: nemo non sperat se hac ratione à tantis angustijs, tantoque timore facilè emergere, & ereptum iri. Quamobrem pene cuncti Christiani Principes, hoc tam pium negocium, non magis ad Ecclesiæ pastores, quàm ad se pertinere rati, suos huc Oratores miserunt, cùm, ut gerendis in sacro Concilio eorum nomine interessent, tum, ut rem tam necessariam omnibus uiribus adiuuarent. Sunt enim & ipsi membra Ecclesiæ, & tanquam stellæ in firmamẽto positæ, quorum est post solem, id est Summum Põtificem, in subiectos populos secundum datam de cęlo potestatem uirtutem influere. Itaque Consules septem Pagorum seu Cantonum, ut uocant, laudatissimorum Heluetiorum superioris Germaniæ quales

sunt,

sunt, Lucernenses, Vranienses, Suithienses, Syluaniẽses supra, & subtus Syluam, Tugienses, Friburgenses & Solodorienses, qui erga sedem Apostolicam, & uestrum hunc sanctissimum ordinem bene semper fuerunt affecti, noluerunt & ipsi in re tam necessaria, & in publica quasi totius orbis causa, suos Oratores desiderari. Ea præsertim de causa, quòd cùm audierint his sacrosanctis comitijs iacta esse tam pia tam religiose auspicata fundamenta, in eam spem uenerunt, ut breui se uisuros sperent, quæ nunc in Ecclesia, nequitia Sathanæ, qui super seminauit Zizania, sunt dispersa, & disiecta, nedum congregata, sed omnia unum, uti priùs erant, esse effecta. Quod, ut ad Dei laudem, & Christianorum salutem quam celerrimè fiat, in suis orationibus, & priuatim & publicè comprecantur. Quamobrem ijdem Heluetiorum Consules communi consensu Dominum hunc Melchiorẽ Lusi Ammannum Subsyluaniensium subtus Syluam nobilem & strenuum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Militem deauratum, uirum omni probitate, & uirtute ornatum, uti inter suos præcipuum huc ad uos delegarunt, ut omnibus, quæ in hoc sacro Concilio gererentur, interesset, in omnibus decernendis fidem, & obedientiam eorum nomine publicè sponderet. Cupiunt enim maximè, & uehementer exoptant, hoc uobis testatum relinquere, se quidem quod ad fidem, religionem, & obedientiam attinet, itemque alacritatem, & studium iuuandi Romanam sedem nullis populis, qui Christiani censentur, cedere,

nullisque

nullisque se inferiores putare. Gratias enim Deo agunt, quòd eius munere sibi datum, est quòd ijs uiribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius sedis beneficium semper usi sunt. Et ne commemorem qualem operam Ecclesiæ ante Iulij II. tempora ipsi Iulio II. Leoni x. Pontificibus Maximis præstiterunt, ut prætercam tot contra infestissimos Ecclesiæ hostes partas uictorias, satis erit hoc tantùm argumento eorum fidem comprobasse, quòd cùm sint ipsis fidei hostibus, nedum finitimi, sed etiam coniunctissimi, nunquam adduci potuerunt, ut in eorum peruersa dogmata aliquando concederent, aut transirēt licet ab eis quotidie omnibus penè machinis oppugnentur: quin potius eis semper constantissimè restiterunt, & tanquam legitimi Israelitæ nunquam cum execratis Moabitis iungere prophana connubia uoluerunt. Et hoc apertissimè declararunt, quando inito cum illis ipsis Religionis causa bello, immanissimum, ac nephandissimum Ecclesiæ hostem Zvvinglium hæresiarcham peremerunt, extractumque è cadaueribus combusserunt, quo testarentur sibi cum illis, quamdiu extra Ecclesiam manere uellēt, perpetuum & uerè aspondon bellum fore. Nec sine causa arbitror in ipsis Italiæ limitibus, & finibus constituti sunt, ut scilicet tanquam ualidum propugnaculum obstarent, ne graue malum, quod ad Aquilone, iuxta Prophetæ uaticinium quotidiè panditur, in ipsius Italiæ uiscera tā facilè irrūpat & penetret.

Hæc autem atque eiusmodi multa, quæ Heluetio-

rum uirtutem testantur, etsi vobis, Amplissimi Patres, perspectissima & notissima esse arbitror, testari tamen placuit, non quidem iactationis, aut ullius gratiæ promerendæ studio, sed ut quique exploratissimum & persuasissimum habeant, Heluetios erga Romanam Sedem tales semper fore, quales omnibus propè seculis fuerint, atque eündem semper animum in eiusdem beneficium & sua sponte, & rogatos allaturos.

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratorum septem Cantonum Helueticorũ Catholicorum: Datum in eadem eorum cõparitione, die XX. Martij, M. D. LXII.

Vlta sunt Oratores præstantisſimi, & ea quidem præclara fortisſimæ Heluetiorum gentis in Christianam religionem merita, eiusq́ue magna & eximia in sanctam Apostolicam sedem pietatis, & obedientiæ officia omni tẽpore extiterunt. Quæ, etsi nunc à Sancta Synodo non commemorantur, clarisſimis tamen literarum monumentis consignata, sempiternam uobis laudem pepererunt, ac quod uerè Christianis hominibus, & solidæ felicitatis amantibus, multo optabilius esse debet, apud Deum (ut Apostoli uerbis utamur) ęternũ gloriæ pondus promeruerunt. Verùm quamuis cætera pietatis ueſtræ ſtudia magna sanè & illuſtria sint, tamen haud facilè dixerim, an ullum magis opportunum officij, & obsequij genus, uel Christianæ Reipublicæ magis salutare ab Heluetijs profectum fuerit, quàm quòd ad sanctam hanc Oecumenicam Synodum honeſtisſima legatio-

ne missa, se tanquam optimos Ecclesiæ filios omni ratione communis matris causam, & dignitatem defensuros esse apertissimè declararint. Testatum illud quidem anteà sępius fecerunt inuicta quadam animi fortitudine & constantia, cum ferro, & armis pro uera Religione dimicandum fuit: At tamen eo nunc commendatior apud omnes, & Pio IIII. Pontifici Maximo gratior esse debet uestra hæc quam sedulo præstatis, opera, industria, ac sancta sollicitudo, quia non ad unam aliquam Christianæ Reipublicæ partẽ iuuandam, sed ad uniuersam penè ab impiorum scelere, unà cùm alijs, quibus Ecclesiæ salus curiæ est, uindicandam prompto, & alacri animo accurristis. Quòd igitur Sancta Synodus ad officium suum pertinere existimauit, primum quidem uos Oratores prę stantissimi saluos, & incolumes aduenisse tam uehemẽter lætatur, ut de eo etiam maximas gratias Deo optimo, & immortali nullum neque agendi, neque habendi finem faciat: quippe cùm præter optimi, & Christianissimi Cæsaris Ferdinandi, in cuius fide, & clientela potissimum conquiescit, Regũque ac principum egregiam erga se uoluntatem, & propensionẽ magnum etiam præsidium in uestræ laudatissimæ nationis studio ad ea perficienda iam pridem collocarit, quæ Pius IIII. diuino quodam beneficio turbulentis hisce temporibus Ecclesiæ Pontifex datus, ritè & legitimè conuocato Generali Concilio instituit. Hoc autem Sancta Synodus de optimo Heluetiorum animo antea semper cognito, ac perspecto eò magis

gis sibi nunc pollicetur, cum Vos tales Viros ad tantæ legationis munus obeundum delectos esse animaduertat, quorum in altero maximarum rerū usum, summamque bellicæ uirtutis laudem: in altero summam Ecclesiasticæ disciplinæ grauitatem, Religionem, doctrinam: in utroque autem incredibilem in Deum pietatem, & in Sanctam Apostolicam sedem obseruantiam, & deuotionem mirificè commendari non ignorat. Quibus de causis uos iam summo amore prosequitur, & in posterum omni officii genere complectetur. Quod uerò in defendenda Sanctæ Dei Ecclesiæ authoritate, & dignitate perpetuum Heluetiorum studium profitemini, de tam pia uoluntate ac mente, ex qua præcipuam nominis commendationem maiores uestri sibi, & posteris compararunt, uobis Sancta Synodus tum immortales gratias agit, tum ex animo gratulatur: nec dubitat quin (adiuuante Domino) constantissima, & inuicta Natio in eadem sententia permāsura sit, non solùm, quia diuturna, aut firma libertatis uestræ defēsio à ueræ pietatis cultu seiuncta esse non potest, uerumetiam quòd tantis iam rebus pro fidei Catholicæ, & Ecclesiasticæ libertatis propugnatione fortiter, & feliciter gestis, uestri iam similes non esse uobis nunquam licebit. Mandata uerò uestra quo ad iuris est, libēter admittit.

COMPARITIO ORATORIS ALBERTI BAVARIAE Ducis, Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.

Literæ. Oratio. Reſponſum.

LITERAE ILLVST. D. ALB. DVCIS Bauariæ, lectæ in Generali Congregatione, Die XXVII. Iunij, M. D. LXII.

Euerendisſimi & Illuſtriſſimi Domini, cæteriquè Sacri concilij Patres, amici honorandisſimi & charisſimi ſalutem, & inſeruiendi ac gratificandi, paratisſimam ſimul & amicisſimam uoluntatem. Mittimus iam reuerenter planè ac deuotè ad ſacrumCōcilium Tridenti. Oratorem & Conſiliarium noſtrū, Doctorē Auguſtinum Paungartnerum, cumque eo Theologum de Societate Ieſu, Collegij noſtri Ingolſtadienſis, Ioannem Cuuillonium, qui in tam pio, tāque neceßario EccleſięDei cœtu, noſtram omnino perſonam repræſentent. Plenisſimam enim acceperunt poteſtatem, ea omnia noſtro nomine agendi & faciē

di,

di, quæ si præsentes adeßemus, pro officio Pij & Catholici Principis agere atq; facere, uel poßemus, uel deberemus etiam. Quod quidem hisce nostris literis testatum abundè cupimus: Rogantes insuper amicissimè, ut præfatis nostris Oratori atque Theologo, in ijs, quæ ex nostro Mandato proponet, dicent, aut quacunque ratione agent: non minor quàm nobis ipsis adhibeatur fides, beneuolentia & humanitas. Ita enim & certissimè nobis pollicemur, & Vos dignum facietis Vestra uirtute & bonitate, Nobis uerò gratissimum officium. Christus optimus Maximus clementissimè faxit, ut quod ad sui gloriam & Ecclesiæ Spõsæ suæ salutem pijssimè institutum est, optimè ac felicissimè cedat: Ex Ciuitate nostra Monachio, XIIII. Aprilis. M. D. LXII.

ALBERTVS DVX BAVARIAE.

A TERGO.

Reuerendissimis & Illustrissimis Dominis Legatis, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Sacri Concilij Tridentini Patribus Dominis & Amicis nostris honorandissimis & dilectissimis.

ORATIO HABITA AB ORATORE ILLVSTRISSIMI D.Alberti Ducis Bauariæ in Generali Congregatione Sacri Concilij Tridentini, sub S.D. N.Pio Papa IIII. Die XXVII. Iunij, M. D. LXII. in eius Comparitione.

Vandoquidem S.D.N. aliquoties perquam paternè, atque uos ipsi Reuerendissimi & Illustrissimi sacri Cōcilij Tridētini Præsides etiā amicè, Vt ad celebrationem huius tam Sancti tamque necessarij Instituti Legatos mitteret, Illustrissimum & Serenissimum Principem dominum Albertum Comitem Palatinum, Rheni Superioris inferiorisque Bauariæ Ducem &c. exortati estis, sui muneris esse putauit Illustrsima sua celsitudo, ne cū Princeps sit Catholicus, nihilque magis elaboret, quàm salua ut sit Catholica religio nostra, tam necessario tamque Sacrosancto operi deeße uideretur, decreuit sanè Legatum suum ad Concilij negocium oportunis mandatis instructum ablegare. Quod quidem iam ipso facto præstans, ablegauit & misit præsentem me Illustrisimæ suæ Celsitudinis seruitorem cum plenissimo mandato, ut suæ Illustrisimæ Celsitudinis nomine paucula quædam Sacro Concilio

lio proponam,& poslea etiam ubi usus & oportunitas erit,tractarem, agerem,atque efficere curarem, quæ & è honore sacri Concilij et Illustrissimę suę Celsitudinis officio esse uideantur.

Principio igitur tam ipsis Reuerendissimis, & Illustrissimis Concilii Præsidibus, quàm reliquis Reuerendissimis Patribus plurimam & deuotissimam affero Illustrissimæ suæ celsitudinis nomine salutem, amicitiam ac beneuolentiam. Et profecto summopere lætatur Illustrissima sua celsitudo, quòd sacrosancti huius Tridentini Concilij non modò auspicato initium factum sit,sed etiam feliciter progredi actiones eius intelligantur, & quidem eo modo, ut omnes pij meritò queant fellicissimum euentum sperare. Quanquam uerò,si quidem est secularis, atque idcirco Illustrissimam suam celsitudinem minimè decet in Concilio aliquid uel decernere uel præscribere in rebus Spiritualibus. Sed tamen secularium Principum cùm intersit uel imprimis, ne quid authoritatis,quo minus feruens Concilij cursus procedat feliciter, deeße uideatur: eam tamen ob causam me potissimè misit Tridentum, quippe ut Concilium Illustrissimæ suæ Celsitudinis nomine cohonestem,concelebrem, ac si fieri posit, adiuuem etiam pro uirili mea: hac tamen habita ratione, ut meminerim Illustrissimam suam Celsitudinem esse Secularem, non Spiritualem Principem: cuius sit non dare, sed accipere leges ab Ecclesia. Hæc etenim quoniam pia Materfami-

lias

lias, eſt, atque legitima diuinarum rerum diſpenſatrix, ſolerſque & ſalutaris medica, cui nullum medẽdi modum preſcribere debemus ſed morbum oſtendere, & efficacem ſperare medicinam.

Communes quidem Germaniæ morbos proculdubiò Reuerendisſimis Sacri Concilij proceribus notos eſſe, nec dubitandum exſtimant Illuſtriſ. ſua Celſitudo, quin etiã audierint quo in ſtatu Bauaricę gentis nunc Catholica religio uerſetur. Quando quidem enim aliæ prouinciæ, quæ Bauariam circumquaque propemodum cingunt, diuerſis ſunt uarijſque infectę erroribus, eoſq́; fouẽt modo apud ſe, ſed propugnãt etiã ptinaciter, propagantq́; quo ad fieri poteſt, ſummo ſtudio, facilè exiſtimari poteſt, quãto partim dolo, partim manifeſta ui in Bauariã irruere conẽtur ſectæ, quarũ aliæ quidẽ aliqua diligentia authoritateq́ue Illuſtrisſi. Principis mei, hactenus repreſſę ſunt, alię neſcimus quo Infœlici Bauariæ fato, iam in ipſa uiſcera Bauariæ penetrarunt, eaſque nunc (quod uehementer dolendum) radices egerunt, ut uoto magis quàm facto extirpari poſſe cẽſeantur. Superioribus annis habita eſt totius Prouinciæ tam in Clero quam in populo de fide Catholica & de honeſtate morum uiſitatio: In fide autem & in ipſa religione noſtra, quot repertæ ſint & quantæ hæreſes, nimis longũ feret, ſi omnes deberent recenſeri. Craſſiores igitur generatim perſtringi poſſunt, cùm uniuerſę explicari non queant.

Reperti ſunt enim inter parochos cæteroſque miniſtros

stros Ecclesiarum, quorum alij sunt Zvvingliani, alij Lutherani, alij Flacciani, alij Anabaptistæ, alij qui Manichęorum dogmata renouant, alij qui aliorum deliramenta & errores sectantur atque propagant. Hæc Catholicæ fidei nostrę zizania, quoniam Pręlati pullulantia passim in ipsis herbis nō extinxerunt; & iam mox adulta extirpare nō potuerunt, eò nunc res deuenit, ut siquis nunc hæc zizania eradicare conetur, metuēdum sit ne bonum triticum conculcet, zizania tamen non euellat penitus. Nam huius pestis contagio, non modò in fæce infimæ plebis, sed etiam in penetralibus statum ac Reipublicæ, maxime autem nobilium ac ciuium uersatur, qui ita animis errore corruptis, quotidie magis magisque uicinorum sectariorum commertio obfirmantur, ut foris cum aduersariis non occultè sentiant, domi uerò nihil non sedulò faciant, quod in uehendis erroribus percommodum sit, & Sanctissimis priscorū constitutionibus perniciosum: ita ut quacunque omninò ratione id agant unum, ne locus amplius relinquatur sanæ & Catholicæ doctrinæ tutus aut integer. Vnde uiri prudentes, quàm difficilis sit, & quàm periculosa in istis Ducatibus gubernatio, facilè iudicare possunt.

Huic autem malo magnam ansam fuisse præbitam omnes homines sani fatentur, cùm à Clero, tum à populo: quando hic nullum possit inter doctrinam & doctorem discrimen cernere, ille id sibi semper licere quod liberet, arbitraretur. Tametsi autem degenerantis populi malitia tanta est, ut per se

huic

huic subsequutæ hæreticæ contagioni abundè materiam dederit, tamē dubium haud uidetur, quin, cùm Clerus qui sal terræ esse debuerit, infatuatus sit, nec ad eam rem ad quā maximè oportebat, utilis, magnam in Clero culpā huius mali uersari omnes sapientes oporteat confiteri. In uisitatione nuper habita, quāta omnis generis flagitia in moribus Cleri comperta sunt: quanta socordia & supina negligentia, in quibusdam proceribus seu Ecclesiarum prælatis, aurium pudore, ne manifestentur prohibemur: ipsa morum turpitudo efflagitat, ne maneant diutius inemēdata. Atque hęc si quis uellet sigillatim, prout per se se res ipsa habet, atque exploratè constat, enarrare, castis piisque Reuerendiss. Patrum auribus omninò fieret molestum, aliis qui minus firmati sunt, ingens periculosumque offendiculum pręberetur. Quamobrem Illustrissimus Princeps meus hoc abundè satis existimat, si uobis Reuerendissimis & Illustriss. Tridentini Concilii Legatis atque Patribus, saltem per occasionem insinuaretur, ut duntaxat accuratissimè uobiscum perpendatis, quàm infructuosa doctrinæ emēdatio futura sit, nisi priùs Doctores, q̃ tāquā uasa doctrinę iudicantur ab oī sorde morūq; fœtore, expurgat repræsentētur populo. Omnes sapiētes peritique uiri unanimi sententia hoc aßerunt, hoc efflagitantur penitùs, ut prius Clerus Ecclesiarumque ministrari ac doctores à uitæ sordibus repurgentur quàm ulla queat fructuosa doctrinæ discusio ac determinatiō fœliciter inchoari ac definiri salutariter.

Dein-

Deinde nec paruum momentum uidetur, quòd hæc p̄nīciosa contagio non modò non cessat tam longo tempore, sed subinde grandescit, etiam multis uarijsque amplificata accessionibus. Quippe Clerus noster tantis Ecclesiæ calamitatibus, nullo modo neque afficitur neq; affligitur, sed multò magis insolescit, gulæ libidinibusq; indulget, ac quasi uelit in contemptũ Dei hominũq; omni genere uitiorũ se coopertum potiùs palã cognosci, q̃ minima aliqua in re emendatum animaduerti. Vt cætera Cleri uitia, quæ cum populo cõmunia habet, taceantur: At certe libido illa in Clero nimis libera atque notoria, propter quam is nunc potissimè infamis est, à plebe irritatoque populo alienissima esse iudicatur. Siquidem politici magistratus nullum in ciuili societate ciuem ferunt, qui palã scortetur, domique suæ quasi in publico lupanari scorta fouere studeat. In proxima uisitatione per Bauariam facta, tam frequens concubinatus repertus fuit, ut uix inter centum tres uel quatuor inuenti sint, qui aut manifesti concubinarij non fuerint, aut clandestina matrimonia non contraxerint, aut uxores palam non duxerint. Quæ morum turpitudo in Clero, uehementer offendit imperiti populi animos, tantoperè, ut Sacerdotium unà cum sacerdotibus, Doctrinam unà cum doctoribus execretur, dirisque deuoueat. Ita ut sit cõfestim paratus ad quamuis sectã exire potiùs, quã redire uelit ad Ecclesiã. Præterea nec pauci hominis à nobis deficiũt ad sectarios ob utriusque speciei p̄hibitionẽ, cũ arbitrẽtur, de cõmuniõe utrius

que

que ſpetiei expreſſum Dei uerbum extare, de una ſpecie nullum reperiri. Huc accedit, quòd utriuſque ſpeciei uſus, non modò in primitiua Eccleſia, ſed etiam nunc omnibus Orientalibus Eccleſiis frequens eſt, & quidem celeberrimus: quin nec Romana Eccleſia olim ab eodem uſu adhorruit, quem ad modum uariis diuerſiſque hiſtoriarum monumentis edoceri poteſt. Nec ſanè id parum mouet homines, præſertim in Bauaria, quod Paulus III, edicta bulla conceſſit German[illegible] Epiſcopis poteſtatem communicandi populum ſub utraque ſpecie. Quod quidem ſummi Pontificis Decretum urgent ſummi & infimi, Illuſtriſſimumque meum Principem eam ob cauſam uehementer culpant, quaſi (quod abeſt planè) diuinam inſtitutionem contra expreſſum Dei uerbum inuideat ſubditis ſuis. Ea inuidia, quoniam Illuſtriſ. ſua celſitudo uehementer grauatur, frequentius ſubditorum quærelis apud alios Germaniæ Principes odiumque hoc ſui æquè domi ac foris adeò ſubinde exaſperatur, atque increbreſcit, ut plerique quibus ueloces pedes ſunt ad effundendum ſanguinem, nihil expectent auidius, quàm aliquam præberi mouendis tumultibus occaſionem. Hinc proculdubio Reuerendiſſi. Illuſtriſſi. S. Concilij Præſidentes atque Patres perſpicuò uident quanto in periculo uerſetur Illuſtriſ. & Clementiſ. Princeps, propter cohibitionem utriuſque ſpeciei. Itaque liberè fatetur, niſi authoritate Tridẽtini Concilij hiſce malis, quæ à nobis commemorata ſunt, ſalutaris medicina primo quoque tempore

adhibeatur, Illustriss. suam celsitudinem nullo modo in tanta animorum exacerbatione subditos suos regere posse, atque in legitima obedientia continere aliter, nisi ut magno suo dolore & haud incerta Syncerae Religionis iactura inuitus aspiciat tandem, quod prohibere solus nequeat.

Quanquam uerò, sicuti anteà dictum est, Illustriss. & Clementiss. Princeps meus haec grauamina eo animo non proponat Sacro Concilio, quasi praeiudiciũ aliquod adferre, aut iudicium auferre uelit, cum non ignoret quid postulet officium secularis Christiani Principis, quem deceat se obedientiam Apost. Sedis filium & non iudicem controuersae religionis in Concilio exhibere. Quapropter cum haec talis suspicio procul à persona Illustrisimae suae celsitudinis submota sit, tum illud non dedecere se arbitratur, Si saltem quid sibi hisce malis remedij salutariter adhiberi posse uideatur, familiariter & quasi consultandi gratia S. Concilio insinuet.

Primùm igitur quantum attinet ad submouenda publica scandala Cleri, quibus imperitus populus ꝑmotus subĩde magis magisq; efficitur à Catholica Religione nostra alienior, Illustrisima celsitudo sua putat huic cõmuni morbo duobus remedijs occurri posse. Quorum prius, ut Clerus iuxta antiquos Canones reformetur, Alterum: ut Prelati dent operam erigẽdis domesticis scholis, & amplificandis publicis academijs. Reformare mores Cleri saepius à diuersis Germaniae Episcopis tẽtatũ est parũ faeliciter, ac sine omni

ni fructu:quemadmodum re ipsa compertum est, cũ tam ardua negocia, non tam singulorum Præsulum authoritas quàm consensio uniuersorum rectissimè utilissimeque expediat, dum alii ne suos capitulares confratres offenderent, conniuere uisi sunt: alii, si qd tentarunt (ut fecerunt certè quidam optimi Antistites) nihil tamen efficere idcirco potuerũt, quòd Coepiscopi cæteri idem non urserunt, reformandi institutum. Quocirca existimat omnem priuatam reformationis operam inutilem fore & infructuosam, nisi eò accesserit Generalis Concilii authoritas ac legitima executio decretæ reformationis.

Nec uerò ignorat Illustrissimus Princeps, quid à plerisque ne seria aliqua morum repugnatio suscipiatur, obijci soleat. Cum uerendum sit, si Clerus ex rigore antiquorum Canonum reformari debeat, fore omnino, ut plerique omnes, præsertim Parochi Parochianorumque ministri, (qui fere omnes concubinarii sunt) suas Ecclesias deserant, & confugiãt ad sectarios, ubi concubinas liceat in uxores sumere, & unumquemque ex libertate carnis, ita sicut uelit uiuere. Negari haud potest, quin hæc omnia in malis sacerdotibus expectanda sint, in bonis autem nullo modo. Verùm utcũque hoc metuendum uideatur, nõ defuit tamen olim, nec nunc deest hic malo nodo congruens cuneus. Nam diligentem operam impendere Antistites debebant, educando Ecclesiasticæ iuuentutis seminario, & quo in locum eorum, qui uel apostasia abrepti, uel morte defuncti essent, restitui possent.

At enim uerò hęc necessaria diligentia cùm neglecta est, atque hinc ista honesti Cleri inopia emersit: in primis necessarium uidetur, ut summo studio Sacrosancta Synodus Tridentina legitimum aliquem modum excogitet, quo inopia Cleri auferri possit, copia restitui. Multæ enim adhuc sunt in Catholicorum principum Territorijs opes: quarum aliæ in continua Symonia uersantur: aliæ tenentur ab hominibus indoctis, impuris, inutilibus: aliæ etiam per fraudem eorum, qui bona uel maximè tueri debuerant, extinguuntur passim, ab Ecclesiis alienatæ et translatæ in usus prophanos. Nec dubium est, quin si hæc Ecclesiastica bona in certum ordinem redigerentur, posse inde selectum aliquem & copiosum Ecclesiastici seminarij in iuuentute plantari cætum, & ex eo cætu subinde, ubi necessariæ utilesque personæ requirerētur, tanquam ex instructa officina cateruatim depromi. Atqui uerò si hac uia collabescenti Ecclesiæ occursum non fuerit, timendum prorsus, ne aliquando Catholicos, tam ui sectariorum expugnatos esse, quàm domesticis copiis destitutos periisse, conqueri oporteat.

Quapropter Illustrissimus Princeps amicè submisseque admonet sancti Concilii Reuerēdissimos ac Illustrimos Dominos Legatos cæterosque Patres, ut hanc rem sibi uelint imprimis esse curę, ne posthac tāta educandæ iuuentutis negligentia Prælatis permittatur. Sperandum enim magnopere, mirabiliter suas Ecclesiæ uires pedetentim restitui posse, si sedulò operam nauaremus erudiendæ copiosæ iuuentuti, & or-

dinandis fouendísque pijs ac doctis hominibus, qui Ecclesiam doctrina aduersus hæreses tueri queant, & submouendis inutilibus flagitiosísque sacerdotibus, qui suis moribus turpissimis Ecclesiam uehementer deformant, & sua inscitia labefactant non mediocriter. Illustrissimus uerò Princeps meus quid grauissimus sumptibus & perpetuo studio hac in re conatus sit, referre iactanter minimè cupit: testes autem habet quàmplurimos, tam eos ipsos quos liberalissimè etiamnum fouet Doctores, Professores atque Sacerdotes, quàm uicinos Pronincialésque Episcopos, & alios etiam Catholicæ Religionis amantes.

Cæterùm existimant plerique uiri rerum Germanicarum periti, tale nunc esse in Germania seculum, quasi quandam occultam naturæ uim, quæ non modò omnes libidinosos, sed etiam moderatos, uereque Catholicos eò perduxit, ut plerique omnes castum matrimonium contaminato cælibatui præferendum arbitrentur. Quamobrem animaduertitur passim præclara ingenia, doctissimósque homines ducere uxores malle, ut careant Ecclesiasticis beneficijs, quàm Ecclesiastica beneficia acceptare & carere uxoribus. Videlicet cùm uideant reliquam Cleri multitudinẽ gulæ, libidinumque flagitijs cooepertam, magno detrimento esse ac dedecori Catholicæ Religioni, ne ipsi in hoc contaminationis grege uersari cogantur, eorumque uideri cõsimillimos. Hinc etenim doctorum hominum in Clero penuria extitit, hinc Cleri detestanda inscitia traxit originem, hinc Hæretici sump

ferunt uires, Ecclesia uerò debilitata est. Periti igitur qui presſius hæc negocia accuratiuſque diſcuſſerunt, existimant quòd ad ſubleuandam penuriam docti idoneique Cleri, uix alia ratione, præſertim hac ætate noſtra in Germania Clerus inſtaurari ac ſaltē ad obeunda neceſſaria Eccleſiæ munera ſatis frequēs haberi queat, niſi more primitiuæ Eccleſiæ docti mariti & ad docendum inſtructi, admittantur ad ſacros ordines, præſertim uerò ad prædicandum & amplificandum populo uerbum Dei. Legis enim diuinæ cùm non ſit, ut oporteat hominem Sacerdotem eſſe cælibem, ſiquidem cōſtet ex ueterum monumentis atque hiſtorijs, maritos Sacris ordinibus initiatos eſſe, & non modò ad Sacerdotij dignitatem, ſed etiā ad ſublimitatem Epiſcopi peruenire. Qua propter hanc rē uideri eiuſmodi eſſe, cum qua ius diuinum non ſit, ut S.D.N. Sacrique Concilij auctoritas poſſit ex inſtinctu diuino id ſtatuere pro neceſſitate laborantis Eccleſiæ, quò ſtatus Cleri inſtaurari queat, ac uires ſectariorum infirmari. Verùm hoc non aliter in Concilio proponi iusſit Illuſtriſſ. Princeps meus, niſi ut Reuerendiſſ. Patres Germaniæ morbos tanto diligentius inſpicere queant, & quid remedij ſalubriter adhibendū, iudicēt, opportuno loco & tēpore cōſtituere.

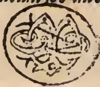
Poſtremò uerò, quia fuit cōſiliū ſtatim ab initio huius exortæ diſſēſionis piorū doctiſſimorūq. hominū, ne tātopere ob unius alteriuſve Speciei uſum tanta certamina inſtituerunt, ipſo rei euentu animaduerſum eſt, quòd pleræque Prouinciæ ī Germania, in obe

dentia Sedis Apostolicæ retineri potuissent, ab omni reliqua sectariorum labe immunes, si moderatio quædam in re, natura sua indifferente, admissa fuisset. At uerò cum populus utriusque Speciei usum, quasi ex diuina institutione sibi deberi arbitraretur, cũque uicissim is usus à Prælatis constanter denegaretur, surreptitij sectarum duces eam occasionem nacti, sub prætextu diuinæ institutionis & concepto odio irati populi, non solum hoc sanctę Eucharistiæ Sacramentum penitùs prophanarunt, sed etiam sub eodem prætextu diuersa hæresum semina longè lateque adeò efficaciter disperxerunt, ut nunc occasione utriusq; speciei non modò populi Germaniæ, sed & reliquæ Nationes instar torrentis ab Ecclesia Catholica defluere uideantur. Vt autem hæc ista tam frequens defectio, tamque feruens decursus saltem inhiberi aliquo modo posit, prudentium uirorum iudicium est, si S. D. N. ex plena potestate sedis Apostolicę & ex iudicio S. Tridentini Concilij, Laicis utriusque speciei communionem benignè largiretur, fore, ut qui hactenus Sedi Apostolicæ obedientes remanserint, in posterum quoque obedientes permansuri, ac si qui leniter deflexerint, ad obedientiam reuersuri existimentur, quẽadmodũ in nõnullis cognitũ est, qui cũ ex indulgẽtia Pauli Tertij cõpotes deuotionis suę facti eßent, reuersi sunt ad Ecclesiã.

Cùm igitur hæc tria, turpis uita Cleri, concubinatus Sacerdotum, & prohibitio utriusque Speciei principales causæ sunt, cur tãto odio Catholicorũ, tã-

to

toque studio novitatis, Populi, Nationesque ab obedietia Apostolicę Sedis resiliāt, cōferātque se ad diuersos sectarū Duces. Periti sanè Catholici uiri arbitrātur, nullis aliis præsidiis hoc tēpore populū studio nouitatis tumescentē, ne sensim in manifestā defectionē prorūpat, in obedientia Sedis Apostolicę retineri posse, quàm si ad submouēdos uitiosos Sacerdotes, idoneus Clerus ex instauratis scholis, copiosè educaretur: ad tollēdū turpē cōcubinatū castis maritis Sacri ordines cōcionādiq; in primis facultas, cōferrentur: ad placādos irritati populi animos, utriusque Speciei usus ꝑmitteretur. Quia uerò dubiū nō est, etiā si hæc tria ex quadā Catholicæ matris Ecclesiæ indulgētia ꝑ auctoritatē præsentis Cōcilij ritè ordinarentur, tamē sectarios duces seductosque populos idcirco ad Ecclesiā nō reuersuros esse, cùm palā editis libris nō dubitēt obfirmare sese, quòd nunquā uelint Romanus Pontificibus ullā obediētiā præstare. Itaq; nō uult Illustriss. Princeps meus hāc suā sententiā sic accipi, quasi illis tribus cōcessis, putet Hæreticos posse ad Ecclesiā reduci, sed eā esse multorū piorū hominū opinionē, quod isto modo Catholici populi reliquiæ in Germania confirmari atque retineri aliquo modo possint, cùm hoc tēpore nō tam necessariū uideatur, ut refutentur aduersarij, quàm ut queant fulciri domesticę ruinæ nostræ, quę nunc nō minus domi graues sunt, quàm foris aduersariorum machinationes. Atque hoc illi, qui enodatius pręsentis Ecclesię statū ad limam ducunt, eò interpretantur, ut opinen

tur in præsenti Concilio Tridentino nihil prius ducẽdũ esse, quàm ut ante omnẽ cuiusuis dogmatis explicationẽ, necessariò præcedere debeat eiusmodi morũ in Catholico Clero rebusque Ecclesiasticis, (de quibus paulò ante facta mentio) reformatio. Vt cùm ꝑsonæ Clericales, pristinæ innocentis uitæ suæ testimoniũ uulgo receperint, tãdem maiori apud populũ auctoritate ac fide id possint, quod in Catholica fide nostra uerũ est, cõstanter docere, quod falsum refellere. Nec est ullus persuadendi modus, quo Clerus populo reconciliari põt, & audientiũ sibi parare aditũ, nisi palàm cõstet anterioris uitæ inquinamenta abiecta esse, atq; purioris uitæ documẽta palàm exhibeãtur. Quocirca omne Tridentini huius Cõcilij studiũ prorsus inane futurũ creditur, nisi omnis huius mali origo atq; scaturigo, quasi in ipso fonte, hoc est, in Clero eleuatur atq; repurgetur, quo meliore auspicio repurgata fontis origo, in reliquos uniuersæ Ecclesię riuulos deduci posse, uulgò cognoscatur. Postea uerò, cum talis facta reformatio, cùm ẽt honestioris Cleri atq; doctioris suppeditata est copia: cùm turpẽ concubinatũ Sacerdotes deposuerint, receperintque uicissim sui licitã medicinã à Concilio suppeditatã, siue cõstãtẽ spontanei uoti obseruantiã: cùm ẽt populus adhuc Apostolicæ Sedis auctoritate nõ prorsus exautoratus, de Cõione utriusq; speciei mediocriter placatus existimabitur, tunc deniq; tẽpus erit, cùm omnia nostra domi fieri confirmatiora, ut de dogmatibus ineatur aliqua solidior disceptatio aduersus hæresis. Qua

lis aũt & quæ hæc disceptatio cum fructu Catholicæ Religionis suscipi possit, Illustriss. Princeps meus solus non scit fortasse optimè, sed intelliguntur piorum hominũ & Catholicorum hac de re non inanes uoces haud obscurè. De qua ẽt, si suæ quoq; Illustriss. Celsitudinis opinio aliquãdo requiratur, posset ea quæ aliquo modo explorata sunt, nõ importunè referre. Verùm hoc tẽpore quando hoc tantũ est propositũ Legationis, Illustriss. Celsitudinis suæ nihil aliud uelle in mediũ Concilij per me afferri, nisi ut cogitetur, nõ tã quõ uel refutari sectarij queant, quod durum est, uel reduci, quod multo magis dubium, sed potiùs quo hæ afflictæ Catholici populi reliquiæ possit corroborari, stabiliri atq; reduci ad meliorẽ Ecclesiæ statũ. Non enim uidetur satis opportunium, uelle omni conatu aduersæ religionis copias inuadere, & nõ prius omne studium impendere, ut ante omnia nostræ uires rectè domi constitutæ sint, & ita quidem confirmatæ, ut tam singulę quàm uniuersæ, uniuersis ac singulis contrarijs possint opponi feliciter.

Reuerẽdiss. aũt Illustrissimique Sacri Cõcilij Legati cæterique Patres, hãc Illustriss. et Catholiciss. Prĩcipis mei qualẽcunq; suggestionũ, forsitã nõ satis elaboratã, amicã tamẽ beneuolẽtissimãq; suapte natura boni cõsulẽt. Cõstanter enim sperat, nihilque penitus dubitat Illustriss. sua celsitudo eidẽ Sacrosanctę Tridẽtinæ Synodo hanc suam deuotissmam iuuandæ Ecclesiæ deliberationẽ, si non inseruire cõmodissimè, ulterius tamen de grauissimis istis Ecclesiæ aflictioni-

bus cogitandi materiam & occasione subministrare posse: Deum enim summum testatur, nihil esse eorum omnium per me propositorũ, quæ ipse temere absq; consilio sibi expetat, ac non potius extrema esse Rei pub. Christianæ adhibenda remedia putet: Ad illum ipsum Illustriss. & pijssimum Principem meum quòd attinet, ita firmissimè animo propositum habet, cũq. Dei benignitate auitis in religione & doctrina Catholica uestigijs fortiter insistat, nihil existimat tam necessarium, tamq; pium uitæ suæ munus, quã id pro uirili efficere & obtinere, ut ij, quos regendos tutandosq; Deus illi commisit, perpetuo secum habeant rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieque secundum instituta Patrum uiuendi commoditatem. Gratissimum uerò quouis tempore Illustriss. suæ celsitudini futurum est, si quæ hucusque in religionem Catholicam præstitit libentissimo sanè animo officia, auctiora posthac & cumulata ingenti subditorũ ac Patriæ fructu, reddere ulla ratione poterit. Dixi.

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIOne Oratoris Illustrissimi D. Alberti Ducis Bauariæ, in Generali Congregatione. Die XXVII. Iunij, M. D. LXII.

Xcellens Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus usque ad hanc diē fuit, ut aliquis ex nobilissimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrū Cōcilium accederet, & sua præsentia eam pietatem in Catholicam Ecclesiā declararet, quæ in primis à Principibus uiris expectari debet: uel si ipsi grauioribus negocijs impediti adesse non possent, Oratores suos mitterent, qui optimam illorum uoluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia S. Synodus expectāda esse semper existimauit, Excellentissimus et Illustriss. D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui uerā, & Catholicā Religionem à Clariss. & Nobiliss. maioribus suis traditam, tanta fide & constantia cō seruauit, ut hisce miseris tēporibus in tota Germania firmissimū Sanctę Apostolicę Ecclesię propugnaculū iure optimo habēdus sit. Cùm igitur graues rationes

prohibuerint quo minus ipse huc accederet, suumq; egregium animum sanctæ Synodo coram declararet, quòd quidem eum præstiturum esse, si per alias occupationes sibi licuisset, dubitare non potest, summa lætitia affecta est, cùm uirum optimis artibus præditũ suæ uoluntatis testem, ac ueluti obsidem huc allegauit. Sperat enim fore, ut eius auctoritas nunquam defuisse uideatur ad ea peragenda, quæ Sanctã Dei Ecclesiam quacunque ratione iuuare poterunt. Quod igitur reliquum est, te Magnifice Orator, sancta Synodus benignè accipit, mandatumque tuum, prout iuris est, libenter admittit: daturaque est operam, quòd quidem hactenus diligenter, & sedulò curauit, ut ea omnia piè & religiosè constituantur, quibus Dei cultus magis amplificari, & fidelium saluti ac tranquillitati commodiùs consuli posse, afflante Spiritusancto, qui optimorum consiliorum auctor est, iudicarit.

COM-

COMPARITIO ORATORVM CAROLI REGIS CHRIstianisſimi. Die XXVI. Maij, M. D. LXII.

Literæ. Oratio habita à D. Guidone, Fabro, tertio Oratore. Reſponſum S. Synodi.

LITERAE CAROLI CHRISTIANISS. Gallorum Regis, Exhibitæ ab eius Oratorib. Die XXVI. Maij, M. D. LXII. in Generali Congregatione, & poſtea in Seſſione IIII. die IIII. Iunij. Sanctisſimis ac Reuerendisſimis Patribus, Tridẽti pro Concilio nunc congregatis.

AROLVS Dei gratia Francorum Rex, Sãctisſimis & Reuerendisſimis Patribus Concilij Tridẽtini Salutem. Exiſtimamus uos omnes ſatis intellexiſſe, quanto ſtudio et diligentia Rex Chriſtianisſimus, frater, & Dominus noſter egerit de Concilio generali & Oecumenico conuocando apud Sanctisſimum noſtrum Papam, dilectos fratres, & conſobrinos Imperatorem Regem Hiſpaniarum Catholicum, & alios Principes. Noſtis etiam qua diligentia, & eo, quem decet Principem Chriſtianiſs. in Deum et eius ſanctã Eccleſiam zelo, Nos poſtea quam Regiam coronam ſumus adepti, rem à defuncto Fratre, & D. noſtro adeò egregiè & magna cum laude cœptam, fuerimus ſubſequuti, ma-

gno & graui dolore affecti, quòd propter motus & diuisiones quæ sunt propter Religionem in Regno nostro, non potuerimus eius Prælatos, nostrosque Oratores, quos se itineri accingere primo quoque tẽpore optabamus, maturius mittere. Cuius cessationi causam Vos pro prudentia uestra magis imputabitis temporum calamitati (neque enim adhuc sedati sunt tumultus) quàm nostræ uoluntati. Quæ etsi adhuc ętate minores simus, erit tamen tanquam Ecclesiæ filij promogeniti in Religionẽ semper propensa, & eam in Ecclesiã Christianam benè affectam, re ipsa omnes intelligent. Misimus intereà aliquot nostri Regni Episcopos, delegimusque Oratorem dilectum & fidelem, à Secretioribus nostris Consiliariorũ summi ordinis nostri Equitem, & unũ ex his, q ad latus nostrum assiduè esse solent, D. de Lansaco & cum illo dilectos & fides Consiliario nostros, Magistros Renaldũ Ferreriũ, Pręsidẽ in Parlamẽto Parisiẽsi, & Guidonẽ Fabrũ Iudicẽ maiorẽ Tholosæ, quibus dedimus potestatẽ in Concilio pro nobis sistendi, eundẽque in eo gradũ et ordinẽ tenẽdi, quẽ hucusque Regũ Christianissimorum maiorum nostrorũ Oratores tenuerunt, ac cõiunctim, uel separatim in eo Cõcilio requirẽdi nostro populique nostri nomine quascũque reformationes, constitutiones, & Decreta, secundũ purã doctrinã, & quę nõ solũ pertineãt ad Ecclesiæ Gallicanæ, sed Ecclesiæ Vniuersalis utilitatẽ, sectarũ & controuersiarũ, quæ sunt hodie in Religione, cõciliationẽ, & propagationẽ nominis Dei, & in

uniuersum salutẽ Reipublicæ Christianæ munus & officiũ Oratorum, secundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidẽ, & industriam perspectã & cognitam habemus: rogamus, Sanctissimi Patres, ęquo animo eos admittere, attenteque quod illi Vobis nostro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, si istic essemus, fidem dare. Deus uos, Sanctissimi Patres, pro sua gratia & pręsidio tueatur. Datę Parisiis xij. Apr. M. D. LXII.

CHARLES BOVRDIN.

ORA-

ORATIO HABITA A GVIDONE FABRO ORATORE Caroli Galliarum Regis Christianissimi, in Generali Congregatione, Vigesimosexto Maij, Anno M. D. LXII.

Egationis nostræ testimonium, Patres Amplissimi habetis ex literis, quas uobis nūc à Christianiss. Galliarum Rege Carolo, publicè reddidimus: causas uerò eius quæ uariæ sunt, & maximę, quibus non modò optimi Principis animus in Christianam Rempublicam ostenditur: sed etiam singulare eius de uirtute, ac pietate uestra iudicium, quod ita nunc nobis necesse est, & cogit suscepti muneris ratio, exponemus paucis, id est, inornatè, nudè, simpliciterque: Sic enim apud graues ac sapiētes uiros agi oportet, & quidem, si quod magnopere uolumus, & obsecramus Carolum Henrici Regis filium esse memineritis, & Francisci nepotem, non ualde nostrum, ut opinor in explicandis Legationis huiusce rationibus, causæ suæ, sermonem requiretis: Ad augusta enim illa Francisci & Henrici nomina, facilè unicuique uestrum occurret ilicò, ecquid officij, ecquid in his Christianis conuentibus oneris nobis impositum sit, & quarum rerum postulata afferamus, ab eo uidelicet legati, qui Paternę auiteque laudis non æmulus modò atque imitator, sed etiam hæres & succes-

ſor, nulla in re magis unquam putauit ſibi eſſe elabo-randum, nihilque uehementiùs contendit, quàm ut opportuno loco & libero, neque conuenturis infido, iuſta quędam Synodus cogeretur, Sacroſanctum Concilium cõuocaretur, quàm ut Dei Opti. Maxi. auſpicio, publici Chriſtianorum omnium conuentus, iure, legitimeque peragerẽtur, quàm denique ut eæ opiniones, quæ in Chriſtiana Republica controuerſæ factę ſunt, unum in ſenſum, ac decretum, ex auctoritate Oecumenici cuiuſdem Concilij aliquando reducerentur. Is fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu, & ingreſſu Principatus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuęque in Rempublicam Chriſtianam uoluntatis, citare teſtes uerisſimos Carolus Rex poterat, eoſdem hodie uoluit hic ſibi ad Concilium Legatos adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtrisſimus, & in ſecretius Principis Concilium ob ſingularem uirtutẽ cooptatus, qui uarijs antea Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium I I I I. Pont. Maxi. propterea miſſus eſt, ut ipſum Pont. currentem quidem ſpõte ſua, ad Concilij procurationem acrius incitaret, eiuſque animum religionis ſtudio incenſum, uehementius (ſi fieri poſſet) inflammaret: Galliæ autem noſtræ recentia uulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono, ut tamen ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, nedum curati penitùs, aut ſanari poſſe contẽderet. A-

deſt

dest quoque Arnoldus Ferrerius, in Senatu Parisiensi Præses, qui altero ferè die post Francisci Secũdi mortem, à Carolo fratre, ad eundẽ Pont. allegatus, nihil potiùs in mandatis habuit, quàm ut Concilium, id est Conuentum Christiani nominis uniuersi, indici postularet. eiusque occasiones omnes, quoquomodo urgeret: admoneret etiam uerendum esse ne ex nostris hominibus quàmplurimi, quos dudum Cõcilii futuri spes ęgrè in officio retinebat, diuturna expectatione fatigati deficerẽt à nobis, & ad eas partes traducerentur, quas nomini, & persuasioni Romanæ maximè aduersarias esse scimus, tantùm quæ decedere de grege Domini, magno non solùm Gallię & totius Christianitatis incõmodo, uerùm etiam eorum, ad quos ea res potissimum pertinebat, qui occurrere malis dum poterant, noluerunt, dedecore, atque infamia. Hęc apud Pon. non semel acta, ut cernitis, si aliud profectò nihil, Christianissimi tamen Regis de publica pace constituenda curam, de sarcienda inter omnes ordines concordia solicitudinem, de sanandis Ecclesię uulneribus sententiã, atque iudicium, cuiuis facilè probatura sunt: grata quidem, ni fallor, hominũ recordatione cum laude ad omnẽ posteritatis memoriã peruenicẽt. Neque uerò solus Põtifex de Concilio à nobis sæpè interpellatus est, sed etiam Ferdinandus inuictissimus & Augustissi. Imperator, Philippus quoque Hispaniarum Rex Maximus, atque adeò omnes Europe Christiani Princeps, & Respubl. omnes, omnes in-

quam

quam Reges ut ad rem præstantissimam,& utilissimã,tam necessario tempore animum adiicerent: ad constituendam scilicet unanimem de Religione,con sensionem,& restinguenda Ecclesiæ incendia,continuis legationibus,quotidianis precibus quanta fieri potuit maxima obtestatione,sępe sumus cohortati. Hic ego uos appello, quicunque adestis illustrissimi atque Amplissimi Regum,& Rerũpublicarũ Legati. Quòd si me ipsum quoque actor citare testem debeo,liquidè iurare possum de ea re,quæ mihi pro eo munere,quo in Gallia fungor,ęquè comperta & cognita est,atque alteri cuiquam,præsertim cùm,ipsa edictis Regiis, & publicis nostris tabulis contineatur.Sed facio imperitè,ne dicam insolẽter, qui in re minimè dubia & obscura artificiosas colligo ꝓbationes,potissimum apud uos, quibus nihil tam certum est,nihil tam fixum, nihil tam ratum,nihil tam denique ad ueritatem omnino persuasum,quàm id, in quo uideor hactenus tantoperè laborasse.Quamobrẽ transeo nunc ad ea,quæ mihi pauca, sed necessariò dicenda sunt.

Magna patres Amplissimi,& incredibilis est expectatio,quam de se hic Sanctissimus conuentus,& consessus uester in animis mortalium excitauit. Nõ loquor ad gratiã,neque enim debeo,nec eos unquam uiros bonos putaui, qui ad istas artes essent eruditi: sed quod in laudibus uestris uerissimum esse censeo, id quominus eloquar,pudore,&uerecũdia uestra minimè debeo prohiberi, Pergam igitur, ut cœpi,di-

cere. Præclarum est, & penè diuinum, quod à uobis expectant homines. Sic enim existimant uos eos esse, qui non uestris quidem, idest humanis uiribus, sed afflati Spiritu diuino, per Iesum Christum, Religionẽ nostram tot in eam inuectis opinionibus sauciã, reficere & recreare, qui Ecclesiam Dei per hosce quinquaginta annos cõtrariarum opinionum, quasi uentorum tempestate iactatam, in portu collocare: qui denique in his pugnantium, inter se doctrinarum fluctibus, statuere optimè possitis, quid dignitas Ecclesiæ, quid ipsa temporum ratio postulet. Equidem humana imbecillitate fortasse, & aliqua præfectorum Ecclesiæ incuria, uel etiam, ne quid grauius dicam, præpostera pietate irrepsisse in Ecclesiam, res nõnullas, antiquatione, abrogatione, uel moderatione dignas, fateamur necesse est. Sed quemadmodum ij homines comprimendi mihi semper uisi sunt, qui arbitratu suo, uel potiùs libidine, sine authoritate, sine ullo decreto ceremoniarum omnem penitùs rationem, quæ ipsa Comes est, & administra Religionis, conuellentes, atque ob id in pacata Republica tumultuantes, impium quendam cultum, ritusque nouos induxerunt: sic contrà à nobis peccari fortassè potest, dum omnia quæ seculis muniuntur, & longa uetustate, mordicùs retinenda esse putamus: neque satis spectamus, quid inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies postulet. Nonnulla atque haud scio an ueriùs dixerim multa communi concordiæ permittenda sunt, neque quisquam à dignitate

sua

sua uel constantia alienum putare debet, aliquid alteri condonare potiùs, quàm obstinatione rectæ sententiæ, tantam inter Christianos dissensionem alere. Sed uos, quam de mitigandis iis, quę citra Religionē inoleuerunt, controuersiis curam & cognitionem suscepistis, candem nisi re perfecta, & absoluta, nunquam abiicietis.

Hæc spes reliqua nobis est; quæ bonorum mentes hominum, cogitationesq́ue sustentat. Pugnabit scio perpetuus ille humani generis hostis, nihilq́ue non aget, ut uos à cœpto opere deterreat, ut hos uestros ad rē oīum præstantissimā & sanctiss. impetus frangat, ut honestos eludat conatus uestros, ut auocet, & abducat uos ab īstituto, ab officio, dissidiis qppe, ac diuortijs nostris, qbus excedimur, & extabescimus, ille alitur, ille pascitur uelut suauiss. cibo, egregius pręterea scelerū artifex est, & optimorū interturbator cōsiliorū. Quoties, quæso, ita uobis obloquetur? Heu stultos, & frustrà susceptos labores, quid aliud tot maris, terræq́ue spatia emensi, præter inuidiam & paupertatem domum reportabitis? quò ruitis nunc pręcipes? Quid aliud hic agitis, quàm, ut reuocata, quę penè sepulta iacebat, prisca illa & ridiga ueterum Patrum disciplina, minus post hac lautè, minus beatè, minus feliciter, minusq́ue trāquillè uitam degatis in otio? Ne in principum scilicet aulas liceat penetrare, ne splendidè epulari, ne magnificè habitare, ne Regio comitatu & ornatu incedere, ne iis denique frui uoluptatibus, quæ suauissimæ

sunt, sine qbus uita omnis, & ingrata & iniucūda solet esse. Ergo paruo contentos uiuere posthac oportebit? ergo uni Sacerdotio tanquam scopulo affixos inhærere? monendo, suadendo, largendo, alienis semper inseruire commodis? quid concionari de loco superiore? quid meditantes tam citò senescere? quid curis, & uigilijs absumpto corpore in ipso ętatis flore immatura morte concidere? Hæc aguntur per uos sedulò, hæc acerba vitæ munerumque vestrorum officia, obsoleta illa quidem & antiquata, atque extincta prorsus, vos renouare, vos è tenebris eruere, & in lucem reuocare quæritis: stulti, & nescij bonorum vestrorum. Recognoscitis, arbitror, Patres, tum exprobationes, tum illecebras, quibus aduersarius noster specie recti se insinuat in animos nostros: quem si benigni semel audieritis, si splendore falsi boni obiecto, aciem ingenij uestri perstringi patiamini, si quid denique plus apud uos valet, quàm publica utilitas, prędico & prænuncio vobis: nihil agetis, susceptum onus aut perfidè abiicietis, aut propter animi imbecillitatē deponetis: spē, quę extrema nobis pēdet, falletis: Conciliorū deniq; dignitatem & authoritatē, quæ initio nascētis Ecclesię magna fuit, & bene constituta Republica maxima futura est, in posterum omnem eleuabitis. Nostra, Patrumque nostrorum, & auorum memoria, Synodos indictas fuisse, Episcopos conuenisse, maximos in Germania atque in Italia conuentus peractos esse scimus: Vix tamen ullus, aut perexiguus Christianitati constitit. Nolo

sub

subtilius in causas inquirere, nolo rumores, uentosque colligere: Hoc prætermittere certè non possum (quod uereor, ne nimis ad rem pertineat) minus legitima, minusue libera fuiße dicuntur illa Concilia: qui aderant ad uoluntatem alterius semper loquebantur, aut potiùs annuebant: qua re nulla in iudicijs perniciosior, nulla ve capitalior esse potest. Vos quotquot in Dei nomine huc conuenistis, non deliberantium modò, sed iudicantium personam geritis, statuendi, diffiniendi, decernendi, Spiritu diuino suggerente, ius, facultatem & potestatem sine ulla exceptione habetis: hanc facultatem & libertatem, diuinitùs uobis concessam, ex optima & uetere illa disciplina Conciliorum, Carolus Rex noster, uel suo solius periculo, si ita sit neceße, sartam & tectam ordini uestro conseruabit: in eam enim causam, potissimum hęc legatio decreta est. Quòd si in priuatarum rerum iudiciis, de fundo & stillicidio ubi agitur, sententiam suam ad alicuius gratiam accomodare turpe haberi debet, & seuerissimis legibus nostris uindicatur, quonam quæso supplicij genere digni sunt, qui de rebus Diuinis, conscripti iudices, dignitatis parũ memores in censendo, uel auram captant popularem, uel principibus quibus obnoxij sunt, turpiter se uenditant, uel ex aliorum dictatis & præscriptis togata tanquam mancipia, sententiam ferunt? æternis certe tenebris & uinculis, leues isti, & numarij iudices mandandi sunt. Hanc querelam habuit ætas

gno & graui dolore affecti, quòd propter motus & diuisiones quæ sunt propter Religionem in Regno nostro, non potuerimus eius Prælatos, nostrósque Oratores, quos se itineri accingere primo quoque tẽpore optabamus, maturius mittere. Cuius cessationi causam Vos pro prudentia uestra magis imputabitis temporum calamitati (neque enim adhuc sedati sunt tumultus) quàm nostræ uoluntati. Quæ etsi adhuc ętate minores simus, erit tamen tanquam Ecclesiæ filij promogeniti in Religionẽ semper propensa, & eam in Ecclesiã Christianam benè affectam, re ipsa omnes intelligent. Misimus intereà aliquot nostri Regni Episcopos, delegimusque Oratorem dilectum & fidelem, à Secretioribus nostris Consiliariorũ summi ordinis nostri Equitem, & unũ ex his, q ad latus nostrum assiduè esse solent, D. de Lansaco & cum illo dilectos & fides Consiliario nostros, Magistros Renaldũ Ferreriũ, Pręsidẽ in Parlamẽto Parisiẽsi, & Guidonẽ Fabrũ Iudicẽ maiorẽ Tholosæ, quibus dedimus potestatẽ in Concilio pro nobis sistendi, eundẽque in eo gradũ et ordinẽ tenẽdi, quẽ hucusque Regũ Christianissimorum maiorum nostrorũ Oratores tenuerunt, ac cõiunctim, uel separatim in eo Cõcilio requirẽdi nostro populique nostri nomine quascũque reformationes, constitutiones, & Decreta, secundũ purã doctrinã, & quę nõ solũ pertineãt ad Ecclesiæ Gallicanæ, sed Ecclesiæ Vniuersalis utilitatẽ, sectarũ & controuersiarũ, quæ sunt hodie in Religione, cõciliationẽ, & propagationẽ nominis Dei, & in uni-

uniuersum salutē Reipublicæ Christianæ munus & officiū Oratorum, secundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidē, & industriam perspectā & cognitam habemus: rogamus, Sanctissimi Patres, æquo animo eos admittere, attenteque quod illi Vobis nostro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, si istic essemus, fidem dare. Deus uos, Sanctissimi Patres, pro sua gratia & præsidio tueatur. Datę Parisiis xij. Apr. M. D. LXII.

CHARLES BOVRDIN.

ORA-

ſor, nulla in re magis unquam putauit ſibi eſſe elaborandum, nihilque uehementiùs contendit, quàm ut opportuno loco & libero, neque conuenturis inſido, iuſta quędam Synodus cogeretur, Sacroſanctum Concilium cōuocaretur, quàm ut Dei Opti. Maxi. auſpicio, publici Chriſtianorum omnium conuentus, iure, legitimeque peragerētur, quàm denique ut eæ opiniones, quæ in Chriſtiana Republica controuerſæ factę ſunt, unum in ſenſum, ac decretum, ex authoritate Oecumenici cuiuſdem Concilij aliquando reducerentur. Is fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu, & ingreſſu Principatus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuęque in Rempublicam Chriſtianam uoluntatis, citare teſtes uerisſimos Carolus Rex poterat, eoſdem hodie uoluit hic ſibi ad Concilium Legatos adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtrisſimus, & in ſecretius Principis Concilium ob ſingularem uirtutē cooptatus, qui uarijs antea Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium III. Pont. Maxi. propterea miſsus eſt, ut ipſum Pont. currentem quidem ſpōte ſua, ad Concilij procurationem acrius incitaret, eiuſque animum religionis ſtudio incenſum, uehementius (ſi fieri poſset) inflammaret: Galliæ autem noſtræ recentia uulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono, ut tamen ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, ne dum curati penitùs, aut ſanari poſſe contēderet. A-

dest quoque Arnoldus Ferrerius, in Senatu Parisiensi Præses, qui altero ferè die post Francisci Secũdi mortem, à Carolo fratre, ad eundẽ Pont. allegatus, nihil potiùs in mandatis habuit, quàm ut Concilium, id est Conuentum Christiani nominis uniuersi, indici postularet. eiusque occasiones omnes, quoquomodo urgeret: admoneret etiam uerendum esse ne ex nostris hominibus quàmplurimi, quos dudum Cõcilii futuri spes ęgrè in officio retinebat, diuturna expectatione fatigati deficerẽt à nobis, & ad eas partes traducerentur, quas nomini, & persuasioni Romanæ maximè aduersarias esse scimus, tantùm quæ decedere de grege Domini, magno non solùm Gallię & totius Christianitatis incõmodo, uerùm etiam eorum, ad quos ea res potissimum pertinebat, qui occurrere malis dum poterant, noluerunt, dedecore, atque infamia. Hęc apud Pon. non semel acta, ut cernitis, si aliud profectò nihil, Christianissimi tamen Regis de publica pace constituenda curam, de sarcienda inter omnes ordines concordia solicitudinem, de sanandis Ecclesię unlneribus sententiã, atque iudicium, cuiuis facilè probatura sunt: grata quidem, ni fallor, hominũ recordatione cum laude ad omnẽ posteritatis memoriã peruenict. Neque uerò solus Põtifex de Concilio à nobis sæpè interpellatus est, sed etiam Ferdinandus inuictissimus & Augustissi. Imperator, Philippus quoque Hispaniarum Rex Maximus, atque adcò omnes Europe Christiani Princeps, & Respubl. omnes, omnes in-

quam Reges ut ad rem præstantissimam, & utilissimã, tam necessario tempore animum adiicerent: ad constituendam scilicet unanimem de Religione, consensionem, & restinguenda Ecclesiæ incendia, continuis legationibus, quotidianis precibus quanta fieri potuit maxima obtestatione, sępe sumus cohortati. Hic ego uos appello, quicunque adestis illustrissimi atque Amplissimi Regum, & Rerũpublicarũ Legati. Quòd si me ipsum quoque actor citare testem debeo, liquidè iurare possum de ea re, quæ mihi pro eo munere, quo in Gallia fungor, ęquè comperta & cognita est, atque alteri cuiquam, præsertim cùm, ipsa edictis Regiis, & publicis nostris tabulis contineatur. Sed facio imperitè, ne dicam insoleter, qui in re minimè dubia & obscura artificiosas colligo ꝓbationes, potissimum apud uos, quibus nihil tam certum est, nihil tam fixum, nihil tam ratum, nihil tam denique ad ueritatem omnino persuasum, quàm id, in quo uideor hactenus tantoperè laborasse. Quamobrẽ transeo nunc ad ea, quæ mihi pauca, sed necessariò dicenda sunt.

Magna patres Amplissimi, & incredibilis est expectatio, quam de se hic Sanctissimus conuentus, & consessus uester in animis mortalium excitauit. Nõ loquor ad gratiã, neque enim debeo, nec eos unquam uiros bonos putaui, qui ad istas artes essent eruditi: sed quod in laudibus uestris uerissimum esse censeo, id quominus eloquar, pudore, & uerecũdia uestra minimè debeo prohiberi, Pergam igitur, ut cœpi, di-

cere. Præclarum est, & penè diuinum, quod à uobis expectant homines. Sic enim existimant uos eos esse, qui non uestris quidem, idest humanis uiribus, sed afflati Spiritu diuino, per Iesum Christum, Religionē nostram tot in eam inuectis opinionibus sauciā, reficere & recreare, qui Ecclesiam Dei per hosce quinquaginta annos cōtrariarum opinionum, quasi uentorum tempestate iactatam, in portu collocare: qui denique in his pugnantium, inter se doctrinarum fluctibus, statuere optimè possitis, quid dignitas Ecclesiæ, quid ipsa temporum ratio postulet. Equidem humana imbecillitate fortasse, & aliqua præfectorum Ecclesiæ incuria, uel etiam, ne quid grauius dicam, præpostera pietate irrepsisse in Ecclesiam, res nōnullas, antiquatione, abrogatione, uel moderatione dignas, fateamur necesse est. Sed quemadmodum ij homines comprimendi mihi semper uisi sunt, qui arbitratu suo, uel potiùs libidine, sine authoritate, sine ullo decreto ceremoniarum omnem penitùs rationem, quæ ipsa Comes est, & administra Religionis, conuellentes, atque ob id in pacata Republica tumultuantes, impium quendam cultum, ritusque nouos induxerunt: sic contrà à nobis peccari fortassè potest, dum omnia quæ seculis muniuntur, & longa uetustate, mordicùs retinenda esse putamus: neque satis spectamus, quid inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies postulet. Nonnulla atque haud scio an uerius dixerim multa communi concordiæ permittenda sunt, neque quisquam à dignitate

sua uel constantia alienum putare debet, aliquid alteri condonare potiùs, quàm obstinatione rectæ sententiæ, tantam inter Christianos dissensionem alere. Sed uos, quam de mitigandis iis, quę citra Religionē inoleuerunt, controuersiis curam & cognitionem suscepistis, eandem nisi re perfecta, & absoluta, nunquam abiicietis.

Hæc spes reliqua nobis est, quæ bonorum mentes hominum, cogitationesque sustentat. Pugnabit scio perpetuus ille humani generis hostis, nihilque non aget, ut uos à cæpto opere deterreat, ut hos uestros ad rē oīum præstantissimā & sanctiss. impetus frangat, ut honestos eludat conatus uestros, ut auocet, & abducat uos ab īstituto, ab officio, dissidiis qppe, ac diuortijs nostris, qbus exedimur, & extabescimus, ille alitur, ille pascitur uelut suauiss. cibo, egregius pręterea scelerū artifex est, & optimorū interturbator cōsiliorū. Quoties, quæso, ita uobis obloquetur? Heu stultos, & frustrà susceptos labores, quid aliud tot maris, terræque spatia eménsi, præter inuidiam & paupertatem domum reportabitis? quò ruitis nunc pręcipes? Quid aliud hic agitis, quàm, ut reuocata, quę penè sepulta iacebat, prisca illa & ridiga ueterum Patrum disciplina, minus post hac lautè, minus beatè, minus feliciter, minusque trāquillè uitam degatis in otio? Ne in principum scilicet aulas liceat penetrare, ne splendidè epulari, ne magnificè habitare, ne Regio comitatu & ornatu incedere, ne iis denique frui uoluptatibus, quæ suauissimæ

ſunt, ſinc qbus uita omnis, & ingrata & iniucũda ſolet eſſe. Ergo paruo contentos uiuere poſthac oportebit? ergo uni Sacerdotio tanquam ſcopulo affixos inhærere? monendo, ſuadendo, largendo, alienis ſemper inſeruire commodis? quid concionari de loco ſuperiore? quid meditantes tam citò ſeneſcere? quid curis, & uigilijs abſumpto corpore in ipſo ętatis flore immatura morte concidere? Hæc aguntur per uos ſedulò, hæc acerba vitæ munerumq́ue veſtrorum officia, obſoleta illa quidem & antiquata, atque extincta prorſus, vos renouare, vos è tenebris eruere, & in lucem reuocare quæritis: ſtulti, & neſcij bonorum veſtrorum. Recognoſcitis, arbitror, Patres, tum exprobationes, tum illecebras, quibus aduerſarius noſter ſpecie recti ſe inſinuat in animos noſtros: quem ſi benigni ſemel audieritis, ſi ſplendore falſi boni obiecto, aciem ingenij ueſtri perſtringi patiamini, ſi quid denique plus apud uos valet, quàm publica utilitas, prędico & prænuncio vobis: nihil agetis, ſuſceptum onus aut perfidè abiicietis, aut propter animi imbecillitatẽ deponetis: ſpẽ, quę extrema nobis pẽdet, fal letis: Conciliorũ deniq; dignitatem & authoritatẽ, quæ initio naſcẽtis Eccleſię magna fuit, & bene conſtituta Republica maxima futura eſt, in poſterum omnem eleuabitis. Noſtra, Patrumq́ue noſtrorum, & auorum memoria, Synodos indictas fuiſſe, Epiſcopos conueniſſe, maximos in Germania atque in Italia conuentus peractos eſſe ſcimus. Vix tamen ullus, aut perexiguus Chriſtianitati conſtitit. Nolo

 ſub

subtilius in causas inquirere, nolo rumores, uentosque colligere: Hoc prætermittere certè non possum (quod uereor, ne nimis ad rem pertineat) minus legitima, minusue libera fuisse dicuntur illa Concilia: qui aderant ad uoluntatem alterius semper loquebantur, aut potiùs annuebant: qua re nulla in iudicijs perniciosior, nulla ve capitalior esse potest. Vos quotquot in Dei nomine huc conuenistis, non deliberantium modò, sed iudicantium personam geritis, statuendi, diffiniendi, decernendi, Spiritu diuino suggerente, ius, facultatem & potestatem sine ulla exceptione habetis: hanc facultatem & libertatem, diuinitùs uobis concessam, ex optima & uetere illa disciplina Conciliorum, Carolus Rex noster, uel suo solius periculo, si ita sit necesse, sartam & tectam ordini uestro conseruabit: in eam enim causam, potissimum hęc legatiò decreta est. Quòd si in priuatarum rerum iudiciis, de fundo & stillicidio ubi agitur, sententiam suam ad alicuius gratiam accomodare turpe haberi debet, & seuerissimis legibus nostris uindicatur, quonam quæso supplicij genere digni sunt, qui de rebus Diuinis, conscripti iudices, dignitatis parũ memores in censendo, uel auram captant popularem, uel principibus quibus obnoxij sunt, turpiter se uenditant, uel ex aliorum dictatis & præscriptis togata tanquam mancipia, sententiam ferunt? æternis certe tenebris & uinculis, leues isti, & numarij iudices mandandi sunt. Hanc quęrelam habuit ætas

superior. Ne idem quoque posteri, qui incorrupte iudicaturi sunt, de uobis existiment, & loquantur, magnopere est prouidendum. Neque etiam, ut tecti ad homines esse possitis; ad Deum immortalem, qui poteritis esse? qualis enim quisque sit, quid agat, quid in se admittat, de cælo intuetur: cernit cupiditates nostras, & cogitationes omnes: uidet quid in calculo ponendo spectemus, quid in suffragiis & sententiis sequamur: num tacitis & compressis labiis ardeamus: num adulemur, num gloriæ cupiditate efferamur: num contentionis studio nimio, præsentem & oblatam ueritatem recusemus accipere: num leuissimas delectationes grauissimæ utilitati anteponamus: nũ aberremus & hallucinemur, prudentes scientesque: num denique Imperatorum aut Pontificum, aut Regum liberalitates erga nos turpissimo obsequij genere, gratioso scilicet calculo; & iudicarijs tabellis prouocare, atque elicere cupiamus. Quòd si quid eiusmodi in his conuentibus peccetur (quamquam secus existimamus, freti uestra bonitate ac pietate) si peccetur tamen, nihil est prætereà quo confugere possimus. Mihi herclè omnia iam addicta uastitati uidētur esse. Veniam lõgè à ueritate, à coniectura certè non multum aberrabo: Ruet dissidiis Christiana ciuitas, ardentem & flagrantem intestinis bellis cernemus Europam, ciuilis ferri, aut subeunda nobis erit crudelitas, aut saltem funerum patriæ spectatores cogemur esse: à quorum causa belli fortuna steterit, ab

iis stabimus omnes: quæ mihi profectò, tam uidentur esse misera & miseranda, ut ad eorum cogitationem totus perhorrescam. Quamobrem excitamini Patres, & incũbite in eam curam dies, noctesque, ut hoc, quod ægrotæ, ac propè desperatę Reipublicæ Christianę unicum remedium est, non frustrà exoptatum à nobis, non temerè à uobis adhibitum esse uideatur. Et cùm ex nonnullorum fortaſse Conciliorum inuidia hęc Synodus laboret, curate, ut omnes intelligant abiisse illud tempus, mutatam esse rationem: patere nunc aditum unicuique ad disputandum, non flãmis hic disceptari, non fidem frangi, non agi præiudiciis, ueritatis disceptationem integram eſse, quippe cùm una eademque semper sit ueritas ex omni æternitate fluens: Spiritum sanctum hic adesse, hic præsidere, illius denique instinctu & afflatu de publica utilitate agi, de pacificatione communi, necnon Ecclesiæ totius conciliatione, & restituenda uetere eius disciplina hic tractari ritè, legitimeque: operæ pretium est Patres, ut rem ita se habere intelligant, & animorum uestrorum contentiones huc sciant pertinere: ad hanc quippe famam maxima illa & nobilissima Europæ pars Germania, pro qua potissimùm laboratur, uelut è sumno excitata, conueniet: Legatos mittet, aderit hic uobiscum: suos de Religione sensus exponet familiariter, suosq; intimos nudabit dolores: sic denique contrariis opinionibus iampridem dissecta & diuulsa, atque ob id ad omnes

externas, & suas quoque iniurias opportuna Christianitas in unum tanquam corpus coalescet. Erit terra labij vnius, & cordis unius, ut quidam ait: Equidem hanc uoluptatem, quæ incredibilis est, iam nunc mihi spe & cogitatione lubet præsumere. Iuuat oculis mentis intueri idem sentientes omnes Christianos, idem credentes, idem sperantes, eodem charitatis igne accensos: Quam sanè coniunctionem, & diuinam animorũ conspirationem, uis nulla post hac reperietur, quæ perfringere, aut labefactare possit.

Vt autem Patres, quod suscepistis non mediocre munus alacriore animo conficiatis, Carolum Christianissimum Regem Francorum, (quando is nos suæ uoluit esse nuncios & interpretes uoluntatis) ad omnes conatus socium fidelissimum, & adiutorem fortissimũ vobis futurum spõdemus, ac religiosè promittimus. Quem uerò laudatorem actionum vestrarum, & assertorem acerrimum perpetuò habebitis, eũdem hic testem & spectatorem eratis habituri, nisi tenella ætas, insolens laborum atque itinerum prohibuisset, aut potiùs nisi Ciuilis tumultus terrores, in Gallia necessariò retinuissent. Sed quod ille coràm studiose facturus erat, ut se, suaque omnia ultrò uobis offerret, id nos ut diligenter atque officiosè curaremus, præcepit: & cùm ex authoritate sua aliquid accessionis ad id, quod per uos agitur, fieri posse confideret, iussit, mandauitque, ut id ipsum significaremus, cum magna testificatione singularis suæ erga uos beneuolentiæ, erga ordinem uestrum uoluntatis atque obseruantiæ,

uantiæ, erga Rempublicam Christianam studij, pro quibus omnibus non fortunas modò & facultates, sed etiam uitam & sanguinem, si opus sit, cupiat effundere.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratorum Regis Christianissimi, datum in Sessione qnarta Sacri Concilij Tridentini, sub Sanctissimo Domino nostro Pio Papa IIII. Die IIII. Iunij. M. D. LXII.

Xpectatus, iucundusque aduentus uester Illustrissime Domine a Lansaco, Vosque clarissimi Legati Sacrosanctæ huic Synodo non modò summam animorum lætitiam, sed certissimam quoque spem attulit, ut quæ, uel temporũ uitio & infelicitate, uel potiùs perfidorum hominum scelere & pertinacia, à prisca illa ueræ Religionis puritate multis in Regnis, iam pridem in uarios diuersosque hæresum errores defluxerant atque deciderant (ut uolumus atque cupimus) in pristinum dignitatis ac synceritatis gradum

gradū reuocaremus. Nam cùm perditi homines suis consiliis atque pertinacia, multos iam annos non modò Pontificum atque Regum humana iura, sed etiā Diuina ab Apostolorum iam temporibus, Christo ipso magistro & auctore, partim monumentis, partim uiua uoce per manus, uelut hæreditaria nobis ad benè beateque uiuendum tradita atque relicta, suo arbitrio atque libidine ita uiolare & perturbare ausi fuerint, nouis quibusdam licentiæ, sacrilegij, impietatis, omnium denique scelerum ritibus super inductis, ut ad unicum salutareque Sacri Oecumenici Concilij remedium à Pontifice Maximo Pio solertissimoque Pastore, tam libenter, quàm necessariò confugiendū fuerit. Quod Spiritu sancto prælucente, tanta optimorum Regum, Christianorumque Principum, non modò animorum consensione, sed etiam concordissimis omnium Christianæ Reip. bene iuuādæ studijs susceptum est, & ornatum, ut breui Dei Ecclesia, multò purior, sanctiorque futura sit. Meritò itaque Christianissimum Galliarum Regem Carolum (in quo celerior est Regiarum uirtutum, atque Religionis cursus, quàm ætatis) & laudamus, & admiramur: qui & Henrici patris, & Francisci aui, Christianissimorum Regum clarissimis nominibus, & erga Sedem Apostolicam exemplis excitatus atque inflammatus: cùm per ætatem nondum confirmatam, & impios suorum, tam in se quàm in Christi Religionem tumultus huic saluberrimo, sanctissimoque Generali Concilio adesse non possit, Vos præstantissimos

tissimos uiros summa prudentia, fide ac religione præditos, Legatos misit, qui illius nomine omnem operam, opus, studium, denique & parendi obsequium (ut decet) Sacrosanctæ Synodo liberalissimè promitteretis.

Quam apud bonos piosque, nulla aliorum Conciliorum (quæ nec legitima, nec libera fuiße, qui Concilijs malè afficiuntur, parum uerè obijciunt) inuidia laborare, qui rectè senserit, facilè æstimabit, cùm clarum sit sacra, generaliaque Concilia, ritè Christi spiritu ab eo, qui potestatem habeat, inchoata, ritéque absoluta, & legitima semper fuisse habita, & libera, & ad hominum sanitatem ac salutem, quantum per eos, qui Spirituisancto non restiterunt, licuerit, spectasse, ac salutaria fuisse. Nec aduersus Tridentinum Sacrum istud Concilium Sathanæ insidię, aut fraudes, per vos copiose subtiliterque enumeratæ, quamuis uariæ, atque ingentes, Christi Spiritu præsidente, præualebunt: qui illius omnes conatus, sua uirtute & potentia, cui soli confidimus. in quo solo omnes, nostras spes ac cogitatus collocauimus, franget, sub pedibusque nostris substernet: nosque ab Ecclesiæ suæ synceritate ac ueritate, nec aberrare, nec decipi, aut à quoquam cogi permittet. Itaque sedulam uestram & liberam admonitionem, Viri clarissimi, ne scilicet in consultationibus, sententiisque nostris ferendis, aut popularem auram captemus, aut Principibus nostris obsequamur (ita enim mauult sancta Synodus sen-

sum

sum uestrum interpretari, ne quid præter mansuetum, piumque propositum, atque institutum suum respondere cogatur) & si non necessariam fortasse & superfluam existimat:tamen,vt à uobis bonis uiris, bona mente, atque animo profectam, ita in bonam quoque partem accipit. Et,ut uos isto uano metu, aliosque omnes liberet, suique propositi ac ueritatis certiores faciat, apertè prædicit, se cuiusuis uoluntatem, potentiam, aut cupiditatem Sacrosanctæ Synodi dignitati & auctoritati perpetuò post habituram, quòd ipsum uobis aliisque, qui Sacro huic Concilio adsunt, aderunt ue, res ipsa clarissimè comprobabit. Itaque ut tandem redeamus,Sacrum hoc Generale Concilium uos ita libenter accipit & amplectitur, ut saluberrimi, Sanctissimique huius celebrandi Concilij operis socios,ac participes habeat. Christianissimo uerò Regi uestro Carolo, ita Regiè atque Sanctè educato,fidelissimique & Religionis amantissimis Senatoribus, ac Consiliariis nunc ornato ac munito, tantum se debere fatetur, ut quæcunque ad ipsius honorem, dignitatem, Regni statum ac Religionem tuendum ac conseruandum pertineant, libentissimè præstaturam se polliceatur, quæ salua fide,& Religionis puritate præstari poterunt: tantoque libentius, ac iucundius præstabit, quanto certius,firmiusque existimat, nihil à vobis præstantissimis uiris,Religionisque amantissimis Regis uestri Christianissimi nomine postulatum iri,nisi quòd

honeste,

honestè, iustè, religiosè per tales uiros postulari, & à Sacrosancto Oecumenico Concilio, & Religionis Christianæ dignitate, & synceritate sanctè prestari possit, & debeat. Et mandata uestra libenter, & prout iuris est, accipit & admittit.

R. D. PATRIARCHAE

ORIENTALIVM ASSYRIORVM de Sacro Oecumenico Tridentino Concilio Approbatio, & professio, & Literæ Illustrissimi Domini Marciantonij Cardinalis Amulij ad Legatos Sacri Concilij Tridentini. M. D. LXII.

LITERAE ILLVSTRISSIMI Domini Marciantonij, Cardinalis Amulij, ad Legatos sacri Concilij Tridetini, super professione fidei Patriarchæ Assyriorum Orientalium.

Euerendissimi & Illustrissimi Domini Colendissimi, Reuerendus Dominus AbdIsu Assyriorū Orientalium Patriarcha, electus à Clero, & eorum Populorum consensu, qui finitima Tigri fluuio loca incolunt, Turcarum, & Persarum Imperio subiecti, anno superiore, ut confirmaretur à Pontifice Maximo, ad

ximo,ad Vrbem se contulit,qui cùm literis,ac testibus fidedignis cognita eius electio,& probitas esset ac per multos non solùm dies, uerumetiam menses absolutam nostrorum rituum cognitionem,à quibus antea in nonnullis,non quidem grauibus dißenserat, à Catholicis,& eruditis hominibus accepisset, tandem(proponente me)à S. D. N. frequenti Consistorio,Patriarcha,& Pastor illorum populorum declaratus est:Cùm priùs se nunquam a sanctissimæ Sedis Apostolicæ Decretis esse dissensurum,aut discessurũ solenniter de more,confessione,& Iureiurando pollicitus est.Quarum rerum memoria literis diligenter cõsignata,in Archiuio custoditur. Quod nisi senio iam cõfectus redire ad suos,impetrata primum à S. D. N. licentia,properasset,ut eos Eccle. Doctrina plenius instueret,ad sacrum Concilium profectus esset,ut istic fidem Catholicam, suumque erga sedem Apostolicam singulare studium,& obedientiam profiteretur:Abeuntem summus Pontifex ipsum,suosque presbyteros,& Diaconum vestimentis, & rebus omnibus ad eius sacerdotium pertinentibus, & uiatico est prosecutus.Huius uiri eximiam in Deum pietatem,optimumq; de uera fide sensum,cum ĩ multis alijs,tum in eo perspeximus,quòd cùm discederet petiit studiosissimè,ut istius Sacri Concilij Canones, & Decreta perferenda ad eum curaremus: se enim quicquid in Concilio statutum erit,omnino seruaturum promisit,daturumque operam,ut omnes sui seruent,& Chirographo suo Caldaica lingua confecto,

quòd

quod Latinè exploratū cum his literis mittimus, confirmavit. Nos autem libenter fecimus, ut eius probitatis, prudentiæ, eruditionis, ac nobilitatis testimonium his literis daremus. Nam ex celeberrima ortum familia, opibus etiam pro loci ratione abundantem, iam sexagenarium, nec aliam ob causam tam longū, tamque difficile, ac periculosum iter suscepisse, nisi, ut uisitaret Apostolorum limina, & Pontificis maximi pedibus osculum ferret, optimamque erga hanc sedem uoluntatē ostenderet, perspicuè cognouimus. In itinere semel à Cordis Populis, bis à Turcis male acceptum, ac fustibus percussum esse, satis constat. Hic sæpe de sacris literis interrogatus, grauiter admodum, & copiosè respondit, magna omnium admiratione, qui sententiam eius uerborum ab interprete audiebant: nominabat, eosq; se habere dixit, libros omnes ueteris, & noui Testamenti, etiam quos Hebræi, aut hæretici non probant, antiquos Doctores Græcos, & Latinos eosdem fere, quibus non utimur, Chaldaicè, Syriacè, aut Arabicè, uersos diligenter legisse, nonnullos etiam, quorū nomina à nobis ignorantur. Addebat hoc, in Caraemiet Turcorum Ciuitate libros esse ab ipsa ferre Apostolorum ętate conscriptos, qui nunc in quadam Bibliotheca custodiuntur. Summam profectò Dei beneficentiā licet agnoscere, quod in tam longinquis Regionibus, quæ nobis uix fama notæ sunt: uerè fidei cultus adhuc uigeat, & Christiana Religio non minore fortasse, quam apud nos pietate excolatur, conseruata Doctrinæ

quam per ea loca Beatorum Apostolorum Thomæ, & Thadæi pijs sermonibus disseminatam, & Martij eorum Discipuli prædicationibus confirmatam: hic Patriacha ista asseuerabat, ut etiã id se scriptis probaturum promitteret. Sacramentis aiebat uti se, ac Populos illos ijsdem fere, quibus nos, confessione auriculari, precatione pro salute Mortuorum, Canone ijsdem ferè verbis in celebranda Missa, consecratione prorsus eadem, imagines quoque sanctorum pijs precibus uenerantur. Fideles autem huic Patriarchatui subiectos dicunt esse usque ad ducenta millia, quo argumento etiam, præter sexcenta alia, inania improborum hæreticorum commenta refelluntur, cũ per annos mille quingentos Ecclesiæ dignitas, ac doctrina salutaris apud gentes à nobis tot Terrarum interuallo disiunctas, in tanta rerum, Regũ, & Regnorum mutatione, religionis uarietate, sub infidelium graui, ac iugi per inurias, & contumelias uexatione, in medio Barbariæ, eadem tamen ad hanc diem permanserit, quæ nunc à gentibus nobis propinquis oppugnatur: Sed hæc quanti sint, atque adeò quantum sint, Dominationes Vestræ Illustris. ponderabunt. Ego uerò de S. D. N. mandato, confessionẽ ipsius Patriarchæ de obedientia sacro Concilio præstanda, cum his literis mitto, eique me humillimè commendo. Romæ, die XXVIII. Augusti, M. D. LXII.

DD. VV. Illustrissimarum & Reuerendissimarum
Humiliss. seruus Marcusant. Card. Amul.

A tergo

A TERGO.

Illustriss. & Reuerendissimis Dominis Colendissimis DD. Cardinalibus Legatis Sacri Concilij Tridentini.

PROFESSIO FIDEI R. D. ABD, ISV PATRIARchæ Assyriorum Orientalium &c. facta sub S.D.N. Pio Papa IIII.

Confessus sum puro corde & fide non ficta corã Reuerendissimis & Illustrissimis Dominis Michaele Tituli sanctæ Sabinæ, Alexandrino, & Marcant. Tituli sancti Marcelli, Amulio, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteris Cardinalibus, in hanc formam uidelicet.

EGO Abd, Isu, filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gezira in Tygri flumine, olim Monachus ordinis sancti Antonij, Monasterij sanctorum Rabæ, & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriarcha Ciuitatis Muzzal in Assyria Orientali, iuro, quod ita corde credo, & ore cõfiteor, sanctæq; Romanæ Ecclesiæ fidem, approbatis omnibus, & singu-

lis illis, quæ ipsa approbat, & dãnatis similiter omnibus, quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropol. siue Episcopos, ac Diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectos, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor, ita me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia. In quorum omnium fidem, hanc meæ fidei professionem & attestationem manu mea scripsi, & subscripsi coram Reuerendiß. & Illustriß. Dominis D. Michaele Tituli sanctæ Sabinæ, Alexandrino, & D. Marco antonio tituli sancti Marcelli, Amulio, uulgariter nuncupatis, S. R. E. Presbyteris Cardinalibus. Romę, die VII. Martij, M. D. LXII.

FIDES PVBLICA DE IIS, QVAE in infrascripto scripto continentur.

NNO Domini M. D. LXII. Die XXIII. Iulij, Romæ corã Illustriss & Reuerendiss. Cardinali Amulio, constitutus Reuerendissimus Dominus Abd Isu Patriarcha de Muzal, in Assyria, confessus est hoc scriptum inclusum, lingua, & charactere Chaldaico, siue Syriaco exaratum, manu sua propria esse cõscriptum. Cuius rei fidem fecit Dominus Ioannes Baptista Abiscinus Indus interpres, & præsentibus etiam Testibus infrascriptis: confessus est se uelle obseruare totũ id, quod in scripto huic inserto continetur, & de ipsius uoluntate in præsentia Testium infrascriptorum, & de mandato Illustrissimi Domini mei ut suprà, propria manu fidem facio, ut possint hæc scripta authẽtica mitti ad sacrum Conciliũ, & inde cõfici publica documẽta, si opus fuerit, & idẽ etiã Latina lingua uersũ adiunxi. Romæ, in Aedibus Illustrissimi Domini Cardinalis de Vrbino.

Ita est M. Antonius Card. Amulius.

Ego Bart. Eustach. S. seuerinas, affirmo ut s.

Ego Ant. Ioannotius, affirmo ut suprà.

Ego Christ. Anichinus, affirmo ut suprà.

Ego Aurelius Sauignanus de mandato.

lis illis, quæ ipsa approbat, & dānatis similiter omnibus, quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropol. siue Episcopos, ac Diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectos, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor, ita me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia. In quorum omnium fidem, hanc meæ fidei professionem & attestationem manu mea scripsi, & subscripsi coram Reuerendiß. & Illustriß. Dominis D. Michaele Tituli sanctæ Sabinæ, Alexandrino, & D. Marco antonio tituli sancti Marcelli, Amulio, uulgariter nuncupatis, S. R. E. Presbyteris Cardinalibus. Romę, die VII. Martij, M. D. LXII.

FIDES

FIDES PVBLICA DE IIS, QVAE in infrascripto scripto continentur.

NNO Domini M. D. LXII. Die XXIII. Iulij, Romæ corã Illustriss & Reuerendiss. Cardinali Amulio, constitutus Reuerendissimus Dominus Abd Isu Patriarcha de Muzal, in Assyria, confessus est hoc scriptum inclusum, lingua, & charactere Chaldaico, siue Syriaco exaratum, manu sua propria esse cõscriptum. Cuius rei fidem fecit Dominus Ioannes Baptista Abiscinus Indus interpres, & præsentibus etiam Testibus infrascriptis: confessus est se uelle obseruare totũ id, quod in scripto huic inserto continetur, & de ipsius uoluntate in præsentia Testium infrascriptorum, & de mandato Illustrissimi Domini mei ut suprà, propria manu fidem facio, ut possint hæc scripta authẽtica mitti ad sacrum Conciliũ, & inde cõfici publica documẽta, si opus fuerit, & idẽ etiã Latina lingua uersũ adiunxi. Romæ, in Aedibus Illustrissimi Domini Cardinalis de Vrbino.

Ita est M. Antonius Card. Amulius.

Ego Bart. Eustach. S. seuerinas, affirmo ut s.

Ego Ant. Ioannotius, affirmo ut suprà.

Ego Christ. Anichinus, affirmo ut suprà.

Ego Aurelius Sauignanus de mandato.

PATRIARCHA ASSYRIORVM ORIENTALIVM iurat ſe credere, recipere, & tenere omnia Decreta Conciliorum, Præſertim Trident. &c.

Go Abd Iſu filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Geziræ, in Tygri flumine olim monachus ſancti Antonij, Monaſterij ſanctorum Rabæ, & Io. fratrum, nunc Dei, & Apoſtolicæ Sedis Primas, ſiue Patriarcha ciuitatis Muzzal, in Aſsyria Orientali, ſub cuius iuriſdictione multi Metropolitæ Epiſcopi, & Dioceſani continentur. *Vz, Arbel Metropolis: Siraua, Hancaua Epiſcopatus: Cheptiā Metropolis, Caramleys, Achuſch Epiſcopatus: Naſſybin Metropolis, Macchazzin, Talleſcani, Mardin Epiſcopatus, Sceert Metropolis: Azzen Epiſcopatus, Elcheſſen Metropolis, Zuch, & Meſciara Epiſcopatus: Gurgel Metropolis, Eſci Epiſcopatus: Amed Metropolis: Chiaruchiæ, Hayn, Tãnur Epiſcopatus, quæ omnes ſimul regiones ſubſunt Turcarum Imperio. Ormi ſuperior Metropolis, Vſcimi, & Cuchia Epiſcopatus, Ormi inferior Metropolis, Durra ſolddos, Eſcinuh Epiſcopatus, Eſpurgan Metropolis,*

Nare,

Nare, Giennenc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Sciabathan, Vasthan Episcopatus, omnes Persarum Regi, uulgo Sophi nuncupato subiecti: In India uerò Lusitanis subiecta, Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quæ adhuc ab idolatris, & ethnicis hominibus possidetur. Iuro, & polliceor cùm mihi non liceat ad Sanctam Sacram Tridentinam Synodum accedere, sed necesse sit, ut ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eget auxilio, & sine custode, me absente, permanet. Munus, enim Ecclesiarum Præsulis est, animas sibi subiectas quotidie in sancta Christiana fide instruere, & moribus uitæque integritate eas in fide confirmare, ne grex sibi commissus Pastoris regimine destitutus, in varios incidat morbos, quod eò facilius gregi meo accidere posset, qui cum sit sub infidelium tyrannide, adhuc multos in Christiana fide imbecilles tenet, & quotidie, etiam mea diligentia Dei gratia cooperante, ampliari potest. Cumque difficilè fratres mei Metropolitæ Episcopi, & Diœcesani, qui tã longe absunt, possint in hac sacram Tridentinam Synodum conuocari.

Ea de re, tam meo, quam eorum nomine, quos omnes ex corde sanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ partes tenere non dubito, inhærendo iuramento fidelitatis, aliàs per me confesso, siue per me præstito.

Iuro inquam, & polliceor, omnia nos tenere, & credere, quæ in sanctis Oecumenicis Concilijs hucus-

que sunt acta, & secundum eorum Decreta promitto omnes filios nostros instituere, & præcipuè in ijs, quæ in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima Congregatione nihil pœnitus dubito, sed ei, & meo, & eorum nomine reuerenter, & humiliter me subijcio, uocatusque ad hanc, seu ad aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter semper accedam, sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Euangelia.

COMPARITIO ORATORIS SIGISMVNDI REGIS Poloniæ, Die XXIII. Octob. M. D. LXII.

Literæ. Oratio. Responsum.

LITERAE SIGISMVNDI REGIS Poloniæ, exhibitæ ab eius Oratore in sua Comparitione, Die XXIII. Octobris, M.D.LXII. in Generali Congregatione.

Igismundus Augustus, Dei gratia, Rex Poloniæ, Magnus Dux. Lituaniæ, Rusiæ, Prusiæ, Masouiæ, Samogitiæq; &c. Dominus et hæres, Reuerẽdissimis in Christo Patribus, Dominis Sãctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacrosãcti Cõcilij Tridẽtini

tini Legatis, ceterisq. Reuerẽdis & uenerabilibus Dominis Episcopis, Abbatibus, Ordinũ Generalibus, ac alijs omnibus Vniuersale Oecumenicum Concilium Tridenti repraesentantibus, amicis nostris charissimis, salutem, & beneuolentiae nostrae commendationem.

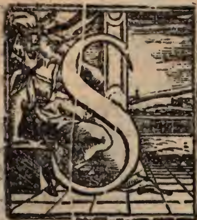
Reueredis. in Christo Patres, & Reue. ac Venerab. Domini Amici N. charissi. Fecimus pro officio nostro Regio, ut ad hunc celeberrimum & Sacrosanctum Dominationum uestrarum conuentum ablegaremus nostro nomine Reuerendum in Christo Patrẽ, Dominum Valentinum Herburtum Episcopum Premisliensem Oratorem nostrum. Cui quoniam nostro nomine quaedam ad Dominationes uestras renuntiãda commisimus, ab illis petimus, ut eum differentem benignè audiant, ipsiusque uerbis non multò minus quàm nostris fidem adhibeant. Quas optimè ualere cupimus. Datae Vilnae, Die VI. mensis Septembris, Anno Domini M. D. LXII. Regni uerò nostri, Anno XXXIII.

SIGISMVNDVS AVGVSTVS REX.

A TERGO.

Reuerendissimis in Christo Patribus, Dominis Sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacrosancti Concilij Tridentini Legatis, ceterisque Reuerendis ac Venerabilibus Dominis Episcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alij omnibus Vniuersale Oecumenicum Concilium Tridenti repræsentantibus, Amicis nostris charissimis.

ORATIO HABITA A REVERENDO DOMINO VALENTINO Episcopo Præmisliensi, Oratore Sereniss. D. Sigismundi Regis Poloniæ, in eius Comparitione in Generali Congregatione, Die XXIII. Octobris, M. D. LXII.

Erenissimus & clementissimus Dominus meus Rex Illustrissimi Sedis Apostolicæ Legati, Amplissimi Oratores, Reuerendissimi in Christo Patres, Venerabilesque uiri, eo nomine quòd hoc Sacrosanctum Concilium, tam necessario tempore coactum sit, Ecclesiæ Dei unicæ dilectæ in Domino nostro Iesu Christo parenti suæ, uehementer gratulatur. Cui prauis et

perniciosis impiorum hominum opinionibus, ceu uiolentissimis tempestatibus iactata atque afflictæ, nihil opportunius, nihilque magis necessarium, quàm hoc Sacrosanctum Concilium accidere potuisse existimat. Scit enim Sacra illius Maiestas eius generis tempestates, nulla re commodius, quàm Oecumenicis Concilijs, posse, aut unquam potuisse ab Ecclesia Dei propulsari. Et ut ex optimo animo Serenissimus Rex hoc tam per opportunum, & per necessarium negotium Ecclesiæ Dei gratulatur: sic de singulari uestra pietate, omnia præclara, atque egregia sentiens, facilè sibi persuadet Vos unum id agere, in id unum incũbere, ut salutaribus huius Sacræ Synodi Consilijs, tã horribilis Ecclesiæ Dei tempestas componi, aut disiici possit. Et est (Deo optimo Maximo sit gratia) Serenissimi Regis mei hæc de uobis opinio minimè uana. Nam uideo omnes curas cogitationesq́; uestras ĩ salutem Ecclesiæ Dei conuersas, uideo uos ea de re uehementer esse solicitos. Est omnibus Catholicis Viris, semperq́ue erit Serenissimo Regi meo grata, & iucunda uestra tam necessaria, & pia solicitudo, eam uos memores salutis uestrę non debetis deponere. Hæc enim muneris nostri conditio; nobis diuinitùs data est, ut omnes curas solicitudinesq́ue patienter perferamus, dum ijs rebus Ecclesiæ Dei pax, ac tranquillitas salusq́ue pariatur. Et eò certè id nobis diligentius faciendum est, quòd nisi id fecerimus, certò scimus nobilis illam æternam curam atque solicitudinẽ, quæ instar pestiferi uermis cõscientiã cõficit, esse

subeun-

subeundam. Sed non est quòd quisquam uereatur commissuros uos unquam, ut curæ aliquid & diligentię prætermittatis, in hoc Sacrosancto Cōcilio optato fine terminando. Nam cùm obsessa impiorum hominū furore, uelut facibus ac telis ad uos tendat supplex manus Catholica Ecclesia, vobis se, uobis gregē precioso sanguine Domini nostri Iesu Christi redemptum, uobis aras, templa, ipsúmque summum Dei Opt. Max. cultum commendans: eritisne tam duri, vt illam in extremo discrimine deseratis? nec de illius salute, instituta consilia inire perseueretis? Vos uerò pro uestra pietate, non modò id non facietis, sed ne cogitabitis quidem. Quòd autem in tāta oppugnatione, ac magnis procellis Ecclesiæ, Sacrosanctum hoc Concilium uelut præsens auxilium, ac gratissimus Sol illuxit, id primum Dei benignitati, deinde Beatissimo ac Maximo Pōtifici Pio IIII. meritò acceptum ferre debemus. Quas enim ille Pontifex impensas, quos labores, quas curas non suscepit ac pertulit, priusquàm hūc uestrum Sanctissimum grauissimumque cœptum coegit? Quæ igitur illo pro tam ingenti diuinoque beneficio præmia, quæ honoris insignia, quę laudum munimenta ab Ecclesia Dei non debentur? Sed cùm ille suo tam præclaro ac egregio facto contentus, ista non postulet, hoc tamen uel inuitus, consequetur, quòd id illius præstans in Ecclesiā Dei beneficium mortalium memoria aletur, sermonibus crescet, atque literarum monimentis inueterascet, corroborabiturque: ac ita demum sempiternum

est

est futurum, nec illud unquam ætas conticescet. Neque uerò ulla illud non opportunè Dei benignitate accidit, quod ad Ecclesiæ salutem defendendam tuendamque Pius, & Inuictissimus Imperator, ac alij Catholici Reges, Principes, Resque publicæ magno studio, ut ex hac Oratorum clarissima, magnaque frequentia cognosci potest, consentiunt. Quid Serenissi. ac clementis. Dominus meus Rex? dissensit ne ab hac tam pia causa à reliquis Catholicis Regibus? Is uerò cùm illis mente, uoluntate, studio ac uirtute, ad conseruandum ueterem illum Catholicæ religionis statum uehementer consensit. Ac in eo studio se Regiis facultatibus suis huic Sacrosancto Concilio non defuturū offert atque pollicetur. Nam cùm is Serenissi. Rex meus sapientia, iustitia, fortitudine, temperantia, omnique illo pulcherrimo choro uirtutum stipatus, ac in primis ornatus sit: tum pietatis tanto, quantus esse maximus potest, lucet splendore. Quot enim is Templa, delubraque honoris, & cultus Dei Opt. Maxi. gratia magnificè extruxit, ac copiosè amplissimeque ditauit? Quantum extat eius studium in uera religione augendā, dilatanda, ac etiam ad Barbaras gentes Regno suo uicinas proferenda? Iam uerò quanto studio contendat, & elaboret, ut hæc lues tetra, quæ nostro seculo plerasque Europæ Prouincias peruagata est, si minus funditùs euelli, saltem reprimi, & sopiri queat, nos qui Regni illius incolæ sumus, testes locupletes esse possumus. Sed quid omnia Sereniss. Regis mei pietatis certissima signa

gna persequi necesse est, cùm non mediocre eius rei documẽtum sit, quòd cùm ipse belli, ac Regni sui grauissim s negotiis impeditus, ad hoc Sacrosanctum Concilium uenire non posset, me licèt indignum suũ Oratorem misit. Noluit ènim pius Rex in hoc totius Christiani Orbis, de componendis dissidiis religionis ardore à Beatissimi Maximique Pontificis, ac ab omnium Catholicorum Regum studio, studium quoque suum abesse. Sed factum fortasse est, ut Sacra illius Maiestas, in ea re serius aliquantò Ecclesię Dei ac ipsi religioni officium suum pręstitisse uideatur. Id uerò offitium si diligentius examinetur, penitusque inspiciatur, profectò pręmaturum potiùs, quàm serum esse iudicabitur. Nam cùm in ueteri more ac instituto Regni Serenissimi Regis mei hoc positum sit, ut de decernendis, mittendisque quaquauersum legationibus in Comitiis Regni suscipiatur deliberatio utique nisi Comitiali Decreto intercedente, Orator Regiæ Maiestatis huc non errat mittendus. Sed cùm Serenissimus Rex aliquot iam annis à regno suo in remotioribus Regionibus belli negotijs uehementer impeditus abesset, ac ob eam causam facultatem celebrandorum Comitiorũ Regni ad hoc usque tempus prorsus sub latam sibi uideret, diutius pro sua pietate se tenere non potuit, quin huc Oratorem suum, non expectato ea de re Comitiali Decreto ablegaret. Ex quo satis cuiuis perspicuum esse potest, quòd Serenissimus Rex meus maturiùs Oratorem suum huc miserit, quàm per morem in Regno

receptũ,

receptū, ei licere uidebatur. Id uerò eo fecit alacriùs, quòd ea, quæ in christianam religionem hac nostra infelici ætate grassatur pestis, pestiferum uirus suum in regnum quoque illius Maiestatis longè lateque diffudit. Quod quidem malum Serenissimus Rex à suo regno, ac ab uniuerso Christiano orbe auersum & propulsatum in salutaribus eius concilij Decretis, confidit ac sperat. Quę ne spes eū atque adeò uniuersum Terrarum Orbem fallat, per viscera misericordię Domini nostri Iesu Christi obsecro, ea qua cœpistis solicitudine curate. Nihil enim ad eam tempestatem, qua nauis uobis commissa iactatur: componendam, nihil ad eam pestem, qua gregem, cuius Pastores estis, populari uidetis depellēdam uobis deesse uidetur. Nam & præclara eius Concilij occasio, & tanta quāta uidetis, Catholicum Regum ac Principum studia, modò non emissa uoce, uestri officij uos admonent, utq; iis tātis malis occurratis atque obsistatis exposcūt. Quibus autem rationibus, possit, Deus optimus Maximus uobis inspiret, ac quæcunque inspirauerit illa in honorem & gloriam suam, uestram totiusque Catholicæ Ecclesię salutem propitiùs redundare uelit.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Serenissimi D. Sigismundi Regis Poloniæ in Generali Congregatione, Die XXIII. Octobris, Anno M. D. LXII.

Euerendißime & Illustrissime Domine Orator, Sigismundi Augusti optimi, ac potentissimi Regis uestri, singularis pietas, & excellens iuuandæ Catholicæ Ecclesiæ studium adeò perspectum sanctæ Synodo semper fuit, ut quemadmodum summa cum lętitia et uoluptate eius Legatum aduenientem excepit, ita certè nullam moræ & tarditatis excusationem ab eius Maiestate expectandam esse unquam existimauit. Cùm enim Serenissimus Polonię Rex is sit, qui acceptam à clarissimis Regibus maioribus suis Catholicæ fidei ueritatem, non solùm ipse constãter retinuerit uerumetiam optimis legibus, ac continentibus propè bellis, à nefariorum hominum scelere atque impetu defendendam summa cum laude susceperit, satis per se Sancta Synodus intelligebat, eum celeberrimo huic, ac legitimo totius Orbis Concilio animo intereße, eandemque pietatem omni tẽpore Sanctæ Dei Ecclesiæ re ipsa præstiturum esse, quã Inuictissimus Cęsar, cæterique Christiani Orbis Reges, ac populi, missis legationibus professi eßent.

Accede-

Accedebat autem Hosij Cardinalis amplissimi aspe ctus, præsentiaque ad declarandam Regiam mētem & uoluntatem, ueluti magnū aliquod atque illustre testimonium. Neque enim dubitari poterat, Sigismundum Augustum Regem, omnia quæ ad Sacræ huius Sinodi decus et ornamentum pertinerent, summo studio curaturum esse, in qua Ditionis suę hominem Apostolicæ Sedis legationem obire perbenignè pateretur. Hęc igitur sunt, præstantissime Orator, quę hactenus fecerunt, ne ab hoc Generali Concilio Regis uestri pietas, & authoritas abesse uideretur. Verùm quando per Legatum etiam summa religionis & prudentiæ, & integritatis laude præditum adesse uoluit. Hoc quidem Sanctę Synodo eò iucundius accidit, quòd intellexit eius Maiestatem, non expectatis Regni Comitijs, de hac re deliberasse, ne scilicet cùm ea longius differrentur, aliquod pietatis officiùm ab optimo & religiosissimo Rege defuisse illis uideri poßet, qui minus sincerè, atq; adeò inuidiosè Catholicorū Principum facta interpretari solent. Quare sancta Sinodus Regię Maiestati de honorificentissima legatione, deque eius in Catholicam & Apostolicam Ecclesiam egregia uoluntate, maximas gratias agit. Deinde uerò te Reuerēdissime Domine, non solùm quia illius Regis, cui nihil antiquius vera religione unquā fuit, personam geris: sed quia Hosij Cardinalis & legati Amplissimi laudatione es ornatus, non potest hoc munere non dignissimum iudicare, libentissimè excipit, mandatumque tuum,

prout

prout iuris est, admittit. Quod autem Sanctam Synodum hortaris, ut Dei causam, quam suscepit, ita tueatur, ut aliquando sancta Ecclesia pristinam dignitatem recuperare queat, illa quidem sua sponte incitata, in hanc curam omni cogitatione incumbit: lætaturque Dei misericordia tam præclara diuini huius operis fundamenta iacta esse, ut diuina ope & auxilio freta, speret fore, ne cùm sibi à Pio IIII. Pontifice Maximo, cuius uirtutem immortalitati consecratam omnes ætates admirabuntur, summa constituendæ Ecclesię adiumẽta suppeditata fuerint, ipsa suo muneri & officio defuisse existimari possit.

LITERAE CAROLI
CHRISTIANISSIMI REGIS Frãcorum, exhibitæ patribus ab Illustriss. & Reuerendiss. Principe D. Carolo Cardinale à Lotharingia: in Generali Congregatione Oecumenici Tridentini concilij, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

Arolus Dei gratia Francorum Rex, Sanctissimis, & Reuerendissimis Patrib. ĩ sacrosãcto Tridentino Concilio congregatis salutem. Et si ea fuit Dei Opt. Maxi. uoluntas, ut iã inde ab ineunte ætate, nos ad tanti huius Regni Imperium uocarit, eiusque altæ, & infinitæ iudiciorum Prudentiæ, placuit, nobis committere huius principatus initia, adeo tumultum, & ciuilium bellorum plena, ut nulla illius, uel minima Prouincia inueniri possit, quæ hisce calamitatibus careat: oculos tamen pueritiæ nostræ hæc ipsa diuina bonitas ita aperuerit, ut tantorum malorum causam facilè iudicauerimus, non aliunde quàm ex uaria, & multiplici de religione opinione, qua populus noster imbutus est, processisse: cognoscamus etiam huius grauissimi morbi

remedium non ab hominum prudentia esse petendum, sed à Deo uiuo & inexhausto misericordiarum Fonte, qui requirentibus eum ex animo, suique nominis gloriam tantum, & honorem spectantibus nũquam defatigatur beneficia, & gratias conferre. Itaque eodem Sancto spiritu ducti cùm primum Regia corona sumus insigniti, nihil nobis magis fuit in uotis quàm cum maiorum nostrorum exemplo, ad sacros conuentus uelut ad eius ægritudinis unicum & presens medicamentũ confugere, tum in bonæ memorię Francisci Regis Domini & fratris nostri amantissimi uestigiis permanere, et quanto potuimus studio, & diligentia hanc ipsam in quam nunc ex uariis orbis terrarum partibus conuenistis, celeberrimam synodum expetere. Ac illud quidem grauissimè tulimus, Nos qui huius instituti adeo pij & optati authores fuimus, non tamen efficere potuisse ut Prælati nostri in hoc generale Concilium primi conuenerint, sed huiusmodi dilationis causam, & alij omnes & uos ipsi necessariam esse iudicastis. Cumque amantissimum, & dilectissimum consobrinum nostrũ Cardinalem Lotharingũ Archiepiscopum & Ducẽ Rhemensem, Primum Franciæ patrem, inque illius comitatu aliquod regni nostri Episcopos & Abbates aduenire uideatis, nihil quidem à nobis cum simulatione, aut exquisitis diffugijs, sed omnia serio, piaque & Sancta uoluntate gesta eße facilè existimabitis. Causa autem sanctissimi Patres, propter quã Cõsobrinũ nostrũ ad nos misimus, duplex est. Altera quòd

ille muneris sui nō oblitus quique optimè nouit, quid ecclesiastica professio, horūque tēporū calamitas ab eo suique ordinis hominibus requirat, sæpius & uehe mēter istuc eūdi facultatē à nobis petiit & optauit. Altera quòd ille à teneris annis ad secrètiora nostra cōsilia euocatus, & in regni nostri grauissimorū negociorū administratione educatus optimè nouit fontes, & origines tumultuū nostrorū & quibus rebus egeamus, ut ij sedari possint, eique ī mādatis dedimus ea apud uos exponere, & quæ à prudentia uestra, & amore paterno remedia uitæ expectari possunt, nō solū propter regni nostri tranquillitatē, sed etiam totius Reipub. Christianę salutem à uobis impetrare: cū enim prę oculis, (quod est uerè & purus Dei cultus) semel habuerimus, poterimus tādē ad laudatam illā & adeo ex petitā rerū cōmēdationē, quæ Episcoporū iniuria, & hominū malitia funditus perierat perueni re, ac in honorē & exaltationē Dei nominis unitatēque Ecclesiæ, antiqua illa Catholicæ Ecclesiæ maiestas, et integritas splēdebit. Quā rē uelut munere uestro dignā uniuersus orbis iure suo à uobis requirit, eāque si feceritis, accedet uobis inenarrabilis, remuneratio à manu illius liberali qui se harū rerū liberalissimū remuneratorē profitetur. Reges itē et Respu. Principesque omnes uobis se merito deuinctos existimabūt, uestrāque pietatē, magna cū uestra laude po steritati cōmēdabūt: et q eo est ingenio Cōsobrinus noster, ut ea planè nouerit, q̄ uos speciatī scire cupimus, obsecramus uos SS. Patres, illū ut æquo, et lubēti ani

mo audiatis, eamque fidem quam nobis, si istic essemus adhibeatis. Petentes interea à Deo Opti. Maxi. ut uos suo præsidio, totique orbi Christiano diutius conseruare dignetur.

ORATIO ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. DOMINI Caroli Cardinalis à Lotharingia, habita in Sacrosancto Oecumenico Concilio Tridentino, Die XXIII. Nouemb. M. D. LXII.

Llustrissimi Domini, Reuerendissimi Episcopi, Christianissimus Rex Carolus Reginæ matris Christianissimæ authoritate, ac præcipuo Regis Nauarræ assensu, procerumque omnium conscriptorum consilio, has literas, quæ modò perlectæ sunt decreuit, mihique ad uos perferendas dedit: quarum præcipua ea capita quæ maiorem à me explicationem desiderant, pro ea, quæ mihi credita est fide explicabo, quàm breuissime potero. Hæ (ut meministis) statim in initio rerum regni illius nostri nobilissimi, amplissimi, ac florentissimi quondam, summeque erga Regem fidei, & obseruantiæ statum, & conditionem testantur. Dicam

uno uerbo non ſine incredibili animi dolore: fuimus Galli, fuit ingens gloria Francorum: Hę rerum omnium, Clariſsimi Oratores, ſunt uiciſsitudines: Manus Domini tetigit nos uiri Patres, & fratres. Hęc nobis iuſtum Dei in ira ſua iudicium prouocaue runt, corrupti omnium ordinum mores, ac eccleſiaſtica omnis collapſa diſciplina: Has turbas ex citauerunt hæreſes non ſuppreſſę, & à Domino Deo noſtro inſtituta remedia tandiu neglecta. Hinc illæ lachrymæ, & per totum Regnum disſidia, rapinę, bella inteſtina, ac pluſquã ciuilia: luctus ubiq;, ubiq; dolor, & plurima mortis imago. Nec ſacro ſanctis Dei templis parcitur, Presbyteri, & religioſi uiri ad aras uſq;, quas amplexantur morientes tru cidantur, uiſibilia ſacramentorum ſigna pedibus con culcantur, & comburuntur, paſsim erecti apparent rogi ex omni genere Eccleſiaſticorum ornamentorum, accenſa ex imaginibus deiectis pyra, additis omnium non ſolùm Eccleſiaſticorum, ſed antiquisſi marum bibliothecarum, libris, nec quicquam ex chartis publicis, & inſtrumentis, quæ ad dotationem pertinent, reſeruantur: Sanctorum reliquiæ ruptis altaribus in cineres rediguntur, qui ſunt poſt hæc in profluẽtem proiecti. Horreſco referens, nec à ſummorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, Epiſcoporum, & ſine diſcrimine paſsim aliorum omnium ſepulchris abſtinetur, eorum maximè, qui de Eccleſia Dei benemeriti per monumenta reperiuntur. Nomen Domini ubique blaſphematur: ſpi-

ritus mendacij in ore omnium est, qui falso uerbi Dei ministerium usurparunt, atque ita expulsis Pastoribus, alieni ouis custos, fur, & latro ascendit: Postremò (quod longè oĩum est grauissimũ) iuge, & sacrosanctũ Sacrificiũ apud eos cessat, quod intermissũ, quantam ruinam secum afferat, & quantam Regibus iacturam, & meministis uiri Doctissimi ex prophetarũ oraculis, & experientia iam in magnis Imperiis, florentissimis Regnis, amplissimis prouinciis didicistis, atque in Gallia nunc aspicitis: Regis enim maiestas contemnitur, imperia detrectantur: non modò uectigalia, sed prouentus etiam negantur: iura omnia, & leges silẽt: Quilibet uindictam, quam exercet ex priuato odio metitur, ad defectionem populus excitatur, & excusso Monarchiæ, quod aiunt, iugo, Anarchia in concionibus publicè proponitur. Hæc omnia apud uos cogitate clarissimi oratores, & quod in Gallia nunc uidere otiosis licet, sera nimis pœnitentia experiemini, si mole sua Gallia ex uicina uos in ruinam trahat. Sed quid uos sanctiss. Episcopi detineo, aut diutius affligo? supsunt toto huic nostro malo opportuna remedia. Habemus .n. magnæ spei pupillũ Regem, non tã Regni ex legitima successione Monarcam, quàm religionis, & uirtutum omnium auitarum heredẽ, quem Pater Henricus, & Auus Franciscus excitat, & in quo iam Francisci fratris demortui, omnium generis uirtutum igniculi relucent. Nec desunt Catherinæ Reginæ uiduæ, & Nauarræ Regis optima cõsilia, & in-

fractę

fractæ procerum uires. Nullis opibus parcitur, undique auxiliares copiæ comparantur, fitque uia ui, sed in nostra uiscera, quantūcūq; uictrix dextra sit, ferrū conuertitur: eruuntur opes, & fit lamentabile Regnum, Iamque nulla ad sedandos tantos tumultus aptior uia, nullum præsentius est remedium, quàm, quod ab hac sacrosancta uniuersalis Ecclesiæ legitimè ī Spiritu sancto cōgregata Synodo expetitur: Huc uos maiorum exempla trahant: Hoc Dei uerbum docet, ac ut speremus in promissis suis (quæ nunquam fecit irrita) imperat, atque ita demum ex hoc loco pax Dei, quę exuperat omnem sensum, expectatur: Templum enim Dei sanctum est, quod sumus nos uiri Patres, & tametsi diuisiones gratiarum sint, omnes tamen nos in uno spiritu, qui nomine Domini Iesu Christi congregati sumus, quos & dicere necesse est, & prout Spiritus sanctus dabit eloqui. Quę omnia ut magis scire potestis ad benè, beateque decernēdū ex Diuino pręscripto sunt omnino necessaria. Hæc omnia Christianissimus Rex cùm sibi satis persuadeat, nec quicquam alienum ab his à nobis expectet: Duo tamen pręcipua sunt ea, de quibus nos admonet pro sua in hanc Synodum obseruantia, & pro ea, quam sentit, ex his in religione dissidijs summa modestia. Primum itaque à nobis postulat, ut quantū fieri poterit noua dissidia uitemus, nouas (inquā) et infructuosas reliquamus q̄stiones, ac demū, q̄tū nobis licet curemus, ut Prīcipes et Prouinciæ oēs ab armis abstineāt, ab hoc desiderio excitā

dorum bellorum prorsus nos alienos esse oportet, ne qui ex nobis discesserunt, & se ab Ecclesia Dei præciderunt, existiment magis hoc conuentu Principes ad arma excitari: & societas, & fœdera iniri ad bellum, quantumcunque sacrum, quàm de uniuersali omnium animorum reconciliatione decerni: solliciti ante omnia seruare unitatem Pacis: Si quid in ea sententia peccatum est, parcite quæso Patres amplissimi. Henricus pater author fuit pacis, quæ in Christiano orbe tam fœliciter hactenus seruatur: eam quasi testamento paulo pòst moriens filio Francisco Regi cõmendauit: Hanc Frãciscus frater si nobis tam cito ereptus non fuisset, magna prudentia retinere conabatur. Pupillo, & uiduæ iniquissimas semper turbas, & bella intestina Rex, & Regina Mater ualde pertimuerunt, & pacatos subditorum omnium animos, ne quies publica interturbaretur, summa prudentia, ac ut ætatem, & sexum decet perpetuo exoptauerunt. Quod etiam si (ut negari non potest) infeliciter successit, infeliciores tamen belli euentus sunt pertimescendi, ne si omnes in eodem periculo uersentur, eadem & tempestate acti, nemo periclitantes adiuuet, ac si unum, idemque omnes naufragium faciamus. Summam propterea rationem haberi desiderat eorum qui lapsi sunt, ut & illis, quantum ex Deo poterimus, condonemus, quibus & nos amicos esse liceat, sed usq; ad Aras. Alterum legationis meæ caput est, quod iam a principio Regi meo Christianiss. cum serenissimo Imperatore, & reliquis Regibus,

& Principibus uiris, quorum hic Oratores clarissimos uiros habetis, fuit commune: nempe, ut de reformatione, & morum, & Ecclesiæ disciplinæ omnino decernatur. De hac iterum, iterumq; uos admonet, ad eam serio amplectendam (qua potest obseruantia) hortatur, & per Dominum nostrum Iesum Christum, qui iudicaturus est uiuos, & mortuos obtestatur, si Ecclesiæ authoritatem integram esse uultis, si eius dignitatem conseruare, si iam inclinatum nobilissimæ Galliæ Regnum retineri posse iudicatis, nec uos ex uestris commodis, nostra incōmoda, metiri æquū est: Si enim uniuersa hæc Italia, si Hispania omnis, sedem & clauum tenet, gratulamur uobis felicissimi Patres. Nos puppi excidimus, & uix supremo digito gubernacula retinemus. Hic nobis liceat iure uestro causas à nobis tantæ tempestatis exquirere. Quē accusabimus coepiscopi fratres? Quem tanti mali authorem constituemus? Memini quid uelitis, nec memoria excidit uestrum de ea re commune omnium iudicium: hoc non sine innato pudore, & magna anteactæ vitæ pœnitentia dicere me oportet. Propter nos tempestas hæc orta est uiri fratres: propterea mittite nos in mare. Quid addam amplius? habetis confitentes reos, in eos ut libet animaduertite. Nunc iudicium incipiat à domo Dei & mundentur, qui fuerūt uasa domini. Attendamus nobis, & uiuerso gregi. Quiescamus peruerse agere, & discamus bene agere: immò potius tu misericors, & bone Deus per uiscera misericordiæ tuæ attende, placare, & fac; adauge

ge nobis fidem, ut sine timore de manu inimicorum liberati seruiamus tibi. Nunc uiribus opus est Patres, nunc pectore firmo. Sed uereor Illustriss. Domini, & reuerendiss. Episcopi, ne nimis importune agã: non est enim sponte currentibus addendum calcar. Finem igitur faciã: est enim mea hæc expedita à Rege legatio. Si quid scire uos amplius oportebit: hæc omnia clarissimi Regis oratores curabunt. Ego uerò & mecum unà, qui ex Gallijs aduenerunt Reuerend. coepiscopi in hac uniuersalis Ecclesiæ sacrosancta Synodo testamur Beatiss. Papæ D. Pio Pont. Max. post Deum in perpetuũ subditos esse uelle, eius enim nos in terris primatum super omnes Ecclesias agnoscimus, cuius nunquam imperia detrectabimus. Ecclesiæ autem Catholicæ, ac sacræ generalis Synodi Decreta ueneramur. Vobis Illustriss. ac Reuerend. Legati Fasces submittimus, sanctissimis Episcopis dextras societatis offerimus, & clarissimos Oratores testes sententiarum nostrarum hic adesse uehementer gratulamur, ut Spiritu sancto Duce in omnibus, per omnia, & semper honorificetur Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi.

ORATIO HABITA A DOMINO RENALDO FERRERIO

Præsidenti in Parlamento Parisiensi, Oratore Caroli Galliarum Regis Christianiss. in Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

Rationibus, quas nunc audistis Illustriss. Domini, Sanctiss. Patres, nihil est quod à nobis quicquã addi, aut detrahi debeat, tantum unum dicemus bona uenia paternitatũ uestrarũ pro muneris nostri ratione. Christianissimi Regis pius, religiosus, & in Catholicam Ecclesiam propensissimus animus anteà quidem erat omnibus satis perspectus, & cognitus: nunc autem aduentu & oratione Illustrissimi Principis, & Reuerendiss. Cardinalis adeò est illustratus, ut ne ullius quidem dubitationi locum relinquat. Nam quo minus antea tanti uiri aduentus ab hominibus prudentibus, & peritis rerum humanarum sperabatur, eo magis cùm uenerit, nemo est uel mediocri ingenio præditus, qui non planè uidebat quantum Galli Ecclesiæ Catholicæ consultum uelimus, quique non intelligat plures, easque grauissimas

mas esse caussas, quibus adductus Rex Christianissimus, illum ad uos miserit, cuius singulari consilio, in rebus magnis agendis, cum antea semper usus est, tũ maxime his miserrimis, & calamitosissimis Galliæ temporibus: qui autem existimant priuato magis cõmodo, quàm Reipub. Christianæ causa hæc à nobis fieri, uehemẽter falluntur. Potest (si modo uelit) Rex Christianissimus uel triduo seditiones omnes, ac motus suorum componere, inque officio, & obsequio Gallis innato, subditorum omnium animos retinere. Sed non tam, quæ sua sunt quærit, quàm quæ sunt Catholicæ Ecclesiæ, & Pontificis Maximi, cuius dignitatẽ & authoritatẽ, ut sartam tectam in Gallia retineat, non dubitat tanti Regni Imperium, uitam, & fortunas magnorum Principum, procerum, & nobiliorũ in periculum adducere. Hic est Galliæ nostræ status. Hæc fundi nostri calamitas. Quòd si quis nos roget, Quid tandem illud est, quod uos, Ecclesiaque uestra Gallicana tantopere à Concilij Tridentini Patribus expetit? Non sumus Patres sapientissimi, in petitionibus nostris admodum morosi, & difficiles: nihil aliud petimus, quàm quòd totus orbis Christianus efflagitat, quod à Concilij Niceni patribus petijt ille magnus Constantinus. Hoc ipsum à uobis requirit Rex Christianissimus: omnia illius postulata continentur aut sacris bibliorum literis, aut uetustis Ecclesiæ Catholicæ Concilijs, aut antiquis Pontificum & Patrum constitutionibus, Decretis, & Canonibus: Hæc sunt, hæc, inquam, sunt, quorũ nomine Rex

Chri-

Christianissimus, Ecclesiæ Catholicæ primogenitus filius, Ecclesiæ (inquam) Catholicæ petit restitutionem in integrum apud uos, quos Dominus noster Iesus Christus Prætores legitimos creauit, neque hoc ipsum petitur ex clausula (ut dicitur) generali: sed ex uerbis expressis edicti illius diuini, & perpetui aduersus quod nunquam fuit, neque unquàm erit usucapioni, aut præscriptioni locus. Redeant quasi postliminio in sanctam Dei ciuitatem, & in lucem hominum tandem prodeant, quæ antiquus hostis Sathã ui eripuit, & longo tempore suppressit. Sic Darius Persarum Rex motus in Iudæa propter religionem excitatos sedauit. Non enim ad arma continuo, uerũ ut maiorum suorum leges, & antiqua edicta inquirerentur iussit, inuentumque Regis Cyri edictum de reditu Iudęorum in Iudæam, & de templi instauratione à maioribus suis neglectum, & mandauit executioni, & ita pacati sunt tumultus. Iosias Rex laudatissimus, & syncerissimus Ecclesiasticæ disciplinæ exactor, & reformator, librum legis ab Helcia magno sacerdote repertum (posteaquam hominum malitia longo tempore suppressus fuerat) primùm legit diligentissime, deinde lectum recitauit populo: Tum ex illius præscripto ritus, & præcepta Diuina Iudæis restituit. Strenui illi Nehæmiæ milites quos tantopere commendat Chrisostomus, altera quidem manu telum tenebant, altera muros Hierusalem ædificabant, hoc est Ecclesiã ex antiquis Patrum regibus restituebant: Nisi hæc fiant Patres sanctissimi,

ctissimi, frustrà à uobis rogabimur: num etiam pacata est Gallia? nos enim uobis respondebimus, quod Iehu Regi Ioram roganti, num pax, num pax? Et quomodo inquit ille, pax, cum adhuc superſit, & uigeat. nostris cætera. Nisi his rebus diligens detur opera: nos frustra confugiemus ad potentissimi illius, & maximi Regis Catholici affinitatem, singularem amicitiam, incredibilem liberalitatem, frustra fidem & auxilium implorabimus Pontificis Maximi, Serenissimi Venetorum Dominij, Lotharingiæ, Allobrogum, & Hætruriæ Principum auxiliares copias: Fallax enim (mihi credite) erit equus ad salutem, nisi hæc à uobis fiant: Turbabitur breui nimia quorundam securitas, & quod caput est, qui interea peribunt, tametsi id illis sua propria iniquitate & peccato eueniet: uobis tamen peribunt: hoc est sanguis illorum de manu uestra requiretur. Sed priusquam nos ad ea ueniamus, quæ suo loco, & tempore sumus dicturi, secundumque mandatorum nostrorum Formulam agemus: Petimus à uobis sapientiss. Patres, à uobis, inquam, quos uestra sponte scimus esse satis incitatos, quorūque pietatis, religionis, & in omnes homines charitatis, sumus non solum auriti, sed etiā oculati testes: ut ea de quibus iamdiu cepistis deliberare, quàm breuissimè fieri poterit absoluatis: quo citius possitis de multo grauioribus, & magis hoc tempore, necessarijs, sententiam uestrā dicere, & his conuentibus Ecclesiasticis finem imponere, ad laudē, & honorē Dei Patris omnipotentis eiusque Filij Domini nostri Iesu Christi.

RE-

RESPONSVM HABITVM SANCTAE SYNODI NOMINE à Reuerendiss. D. Mutio Calino Archiepiscopo Iachen. Illustrissimo Cardinali a Lotharingia, ac Christianissimis Regis Oratoribus. In Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M D. LXII.

Illustriss. ac Reuerendiss. Domine: Inter cæteras Christianæ Reipub. miserias, & calamitates, quarum memoriam sacrosancta Synodus neque deponere, neque sine lachrymis repetere unquam potest; nulla eius animum cura magis anxium, ac sollicitum semper habuit, quam seditiones, & bellici tumultus, qui religionis causa in florentissimo Galliarum Regno cōmoti, & concitati dicerentur. Nam cum omni tempore Regnum illud firmissimum Catholicæ ueritatis præsidium, & columen iure optimo habitum fuerit: cogebatur sancta Synodus incredibili dolore affici, cùm intelligeret eiusmodi factam esse rerum commutationem, ut non in una, aut altera, sed in pluribus eius Prouincijs omnia fere, impietas, cædes, uastitas occupasse uideretur. Accedebat præterea ad augendam doloris acerbitatem, quòd nunciabatur nobilissimos gentis uestræ proceres, quòd scilicet alij orthodoxam fidem labefactatam, & euersam,

Fratris clarissimorũ Regũ uirtutẽ, ac fortitudinẽ, qua non solùm nepharios hostium conatus reprimere & audaciam ulcisci queat, sed in tenera ẽt ętate singulare aliquod pietatis exemplũ ad pulcherrimi facti imitationem posteritati prodere. Deinde uerò cũ diuina clementia atq; misericordia, & Sanctiss. D. N. Pij Pont. Maxi. opera, & authoritate hoc sãctũ, & generale Cõciliũ coactum sit, si unquam antea nunc certe maximè sperandũ est, fore, ut uerus Dei cultus discussa errorũ caligine ab omnibus agnoscatur, mores emendentur, pax, & tranquillitas Ecclesię restituatur. Qua in re quemadmodũ adhuc sancta Synodus omnem diligentiam adhibuit, ut quę sui muneris, & officij esse intelligebat (adiuuante Deo) perficeret, ita in posterum nihil se de ea cura remissurã. Verùm si fieri posit aliquid potius ad eam studij & industriæ additum am esse pollicetur, ac spondet. Neque uerò Illustriss. Domine, te impulsore solũ, atque hortatore, sed multo magis (quod summæ felicitatis loco habendum existimat) adiutore, & consiliario id faciet. Nouit enim quanta tua sit optimarũ artium, & præcipuè sacrarum literarũ scientia, maximarum rerum usus, atq; tractatio apud Regem potẽtissimũ, summosque principes existimatio, & authoritas, & quod caput est, pietas in Deum, uitæ integritas, & innocentię ac ueræ & Catholicæ religionis sincerum studium. Quæ quidem tot, & tanta sunt, ut quid potissimum in te homines laudare debeant; maximãrumne uirtutũ cumulũ, an in quoq; generę absolutã,

L & per-

gnitate & amplitudine coniuncta esse uideantur.

LITERAE EMANVELIS PHILIBERTI DVCIS SABAVDIÆ, exhibitæ ab eius Oratore in Generali Congregatione, Vltima Ianuarii. Anno Domini. M. D. LXIII.

Llustrissimi & Reuerēd. Patres: In tanta rerum perturbatione, in qua totus Christianus orbis periclitatur, illud nobis, ut certissimum, ita unicū remedium, quod ab istius Sacrosancti Concilij diu desiderata diffinitiōe depēdet, relictum esse uidetur. Reliquiæ enim omnes, quæ huic morbo adhibentur, medelæ, uulnus potiùs exacerbare, quàm obducere dignoscuntur. Quare & Pontifici summo, qui hoc tā salubre medicamentum adhiberi uoluerit, & Vobis omnibus, qui ue stra opera, diligentia, uirtute, in hāc rem prorsus incūbere, & pro Religione tot labores sustinere non recusatis, maximæ sunt agendę gratię, Christianis uerò oībus sūmoperè gaudēdū, quòd Religione suo pristino candori restituta, & omnibus erroribus deplosis, uiam, quam sequatur, ueritatis minimè sint ignoraturi. Mihi quidem nulla res gratior, nec desiderabilior obuenire poterat, tum totius Reipublicæ Christianę causa, tum etiam populorum meo-

rum, ut quos à bellorum anfractibus, diuino munere liberatos mea magna lætitia conspicio, eos etiam animarum pace fruentes, maiore cum gaudio intelligã. Quòd si serius ad uos Oratorem & Procuratorem meum, qui mos omnibus Catholicis principibus est antiquus, destinaui, id facilè mihi à uobis condonatum iri existimo, si uaria atque eadem grauia negotia, quæ me hactenus totum occupauerunt, considerare non dedignabimini. Nunc cùm primùm licuit, Reuerendum Episcopum Augustensem, istbuc mittẽdum curaui, qui & Oratoris & procuratoris mei munere, apud istam Sacrosanctam Synodum fungatur: ab eo intelligetis, & quanto in periculo constituti simus, & quo teneamur desiderio conuentum hunc uestrum unanimi consensu ad totius orbis Christiani quietem, & ad Catholicę religionis augmentum perfici: qua denique afficiamur uoluntate uestra decreta, uestrasque diffinitiones, quantum in nobis erit, omnibus fauoribus prosequi & adiuuare: ut quod à uobis (Spiritusancto cooperante) determinatum fuerit, id à nobis pro uirili nostra sincerissimè executioni demandetur. Valete. Taurini, Kalend. Ianuarij. M. D. LXIII.

Illustrissimarum & Reuerendissimarum DD. VV.

Obsequentissimus Filius Dux Sabaudię

E. PHILIBERT.

A TERGO.

Sacrosanctæ Oecumenicæ Synodo Tridenti in spiritusancto congregatæ.

MANDA-

MANDATVM DVCIS SABAVDIAE, EXHIBITVM Ab eius Oratore in Generali Congregatione, Die Vltima Ianuarii. M.D.LXIII.

VM Philibertus Dei gratia Dux Sabaudiæ, Chablasii, & Augustæ Sacri Romani Imperij Princeps, uicariusque perpetuus, Marchio in Italia, Princeps Pedemontium, Comes Gebennarum, Gebennesii, Baugiaci, Recondimontis, et Astæ. Baro Vaudi, Gai, & Faucigniaci, Niciæque Bresciæ, ac Vercellarum, &c. Dominus. Vniuersis pateat, quòd cùm Serenis. in Christo Pater, Dominus Pius diuina prouidentia Papa IIII. pro hæresibus extirpandis, moribus reformandis, abusibus corrigendis, atque alijs, quæ ad Catholicæ religionis ueritatem asserendam, pristinumque candorem restituendum necessaria fuerint, proponendis, tractandis, diffiniendis, & exequendis, Sacrum Oecumenicum Concilium in ciuitate Tridentina prosequendum indixerit, quo in loco multi iam Patres conuenere, atque huic tam salubri, ac necessario negotio operam nauare minimè desinunt. Nos pro ea, qua erga religionem

gione Catholicã afficimur pietate, Sacrosanctũ hunc Conuentum omni studio, omnique fauore prosequi cupientes, ut pro uirili nostra uniuersæ Reip. Christianæ, & his præsertim populis, quibus regendis Diuina nos præposuit benignitas, in re tã necessaria prodesse ualeamus, ut Principem decet Christianum, nostrum illuc Oratorem & Procuratorẽ transmittere decreuimus. Confisi itaque de fide, legalitate, scientia, probitate, rerum experientia, aliisque uirtutum moribus, Reuerendissimi Consiliarii nostri Charissimi Domini Marciantonii Bobbę Episcopi Augustensis, Eundem Episcopum Oratorem, & Procuratorem nostrum elegimus, deputauimus, & fecimus, ac tenore pręsentium ex certa nostra scientia, motuq; proprio, & citra aliorum per nos hactenus constitutorum Procuratorum reuocationem elegimus, deputamus, & facimus, eique authoritatem & facultatem impartimur nostro nomine, sese dictæ Sanctæ Synodo præsentandi in Congregationibus, Sessionibus, aliisque in locis, ubi fuerit opportunum, interueniendi, ea, quæ Christianæ Reipublicæ necessaria & utilia fuerint, proponendi, Decretis & deffinitionibus assistendi, illaque & illas acceptãdi, atque illorum, & illarum obseruantiam promittendi, ac demum omnia alia in præmissis, & circa tractãdi, gerẽdi, negociandi, & concludendi, quæ nos, si præsentes essemus, tractare, gerere, negociari & concludere possemus. Promittentes in uerbo Principis, omnia & singula per D. Episcopũ Oratorẽ & Procu-

curatorē nostrū,proposita, tractata,cōclusa,accepta ta,& promissa,rata,grata,& firma habere, & tenere,eaque inuiolabiliter obseruare: Renunciantes quibuscunque Legibus Priuilegijs,& alijs omnibus, quibus contra præmissa,uel aliquod præmissorum facere,uel uenire possemus. In quorum fidem,has manu propria subscripsimus.Datum Ripolis die prima Ianuarij, M. D. LXIII.

E. PHILIBERT.

ORATIO HABITA A R. D. EPISCOPO AVGVSTENsi,Oratore Illustriss. D. Emmanuelis Philiberti,Ducis Sabaudiæ,in eius Cōparitione.

Ellem,Illustrissimi,& Reuerendissimi Patres,tātū mihi hodie daretur eloquentia,ut in hoc dignissimo Cōsessu,pro rei,de qua agitur grauitate, & pro eius,cuius nomine ad uos uenio, Principis egregia in religionē Catholicā pietate,nonnulla breuiter explicare possem,non quòd existimem oratione quantumuis prolixa elaborata,posse me quicquam,non dicam plenè complecti: sed ne summatim quidem per capita attingere:quod nō à uobis,& acutissimè præui

sum & diligentissimè examinatum fuerit. Sed quoniam rem uobis minimè ingratam, & fortasse non omnino inutilem ne facturum puto, si quanti apud homines uestri fiant labores, quomodo uestra probētur cōsilia, quæ denique sit omnium de uobis expectatio, cursim exposuero: mox aliqua de gloriosissimo Principe Emmanuele Philiberto Sabaudiæ Duce subiecero, que licèt uobis sint notissima, ea tamen silentio prætereunda non esse duxi, quòd earum rerum, quæ maximè expetuntur, & prosunt, iucunda mirum in modum solet esse rememoratio. Illud itaque uos minimè latere scio, cùm superioribus annis seditio hæc pessima, Christianam Rempublicam inuasit, & modicis non contenta finibus, longè lateque peruagaretur, eam bonorum omnium fuisse sententiam, Concilium cogendum esse, cuius authoritate salubris huic morbo medela adhiberetur, eoque non tantùm malè affectę Prouincię purgarentur, sed ne alię pollueren-tur, quàm citissimè prouideretur. Id aliquando impetratum est, Conciliumque hac in eadem Ciuitate agi cœptum: qua in re cùm à Patribus uigilantissimè insudaretur, renouato inter eos Principes bello, apud quos summa Christiani orbis & potestas, & authoritas erat, ab eo, re imperfecta, cessatum est, quæ cessatio, ut maximum bonis omnibus dolorem attulit, ita Catholicæ religioni grauiores peperit difficultates. Nam multi, qui cùm Conciliū perageretur, illius censurā horrescētes obmutuerūt, ut eo timore sese liberatos dimissis Patribus crediderunt, audaciores

facti,

facti, quasi tempus, quo tacuerant recuperare uolentes, non secus ac amnis intra claustra aliquandiu, cõclusus, sublatis obiicibus, uehementius defluit, acrius uenena sua diffundere, & cõtra receptas ab Ecclesia sententias nouas asserere opiniones nõ destiterũt, donec omnibus perturbatis, Galliam ipsam Nobilissimam, atque eandem religiosissimam Prouinciam in hoc, quod uidetis Patres, discrimen traxerunt. Sed quid dixi Galliam? imò uerius uniuersum orbem: hac enim amissa, alias Prouincias diu in religione contineri non posse, summopere timendum est. Quare cùm res in maximam uiderentur redactę desolationem, Omnipotens Deus, qui nobis semper prętò est in tempore opportuno, pace inter Principes conciliata, huius instaurandi Concilij facultatem nobis restituit, quod diuina primùm bonitate, deinde Sanctissimi D. N. Pij IIII. prudentia, & incomparabili erga creditam sibi Ecclesiam charitate, singulari etiam Principum Christianorum uoluntate, uestra prćtereà Patres, uirtute & diligentia frequentissimum, & certè Reipublicę Christianę maxime necessarium conspicimus, quàm uerò utile futurum sit, res ipsa indicabit. Hoc tam celebri Conuentu omnium permoti animi, omniũ excitata studia, omnium spes erectæ, omnes uos laudare, omnes uos admirari, quòd in tempore tam difficili domibus, opibus, amicis, propinquis, Ecclesiis uestris relictis, non frigora, non maria, nõ hostium gladios exhorruistis, quin uos huc religionis tuendæ, & pacis in Ecclesia Dei con-

stituendæ

stituēdę gratia cōferretis. Fingite uos Patres in amplissimo Theatro cōstitutos esse, et huius uestrę actionis omnes homines spectatores habere, summos, infimos, bonos, malos, pios, impios, sed non omnes eisdem oculis, eademque mente uos intueri: non omnes eundem exitum huius negotij expectare. Alij enim, qui sibi soli sapere uidentur, et de nobis pessimè sentiunt, nihil aliud in uotis habent, quàm ut Conuentus hic, qui pręter suam ipsorum opinionē celeberrimus euasit, discordibus sententiis dissoluatur, illud secum ratiocinantes (& mehercule summa cum ratione) nihil religioni Catholicę perniciosus, nihil quod eorum malam causam magis adiuuet, euenire posse. Quare si quę inter uos aliquando exoriuntur quęstiones, quæ longiori egeant tractatu, tum uerò maximè exultāt, ut hominum sunt ingenia, qui ea facillimè credunt quæ uehementer cupiunt, has cōtrouersias ad concordiam redigi minimè posse certissimè sibi persuadent, nihil minus quàm Spiritumsanctum in nobis esse constanter affirmantes. Alij uerò in uobis omnem spem repositam esse cognoscentes, qua si fallamur, omnia nobis mala timenda esse, tum precibus apud Deū contendunt, tum uos rogant obtestanturque, ne communi & necessariæ causæ deesse uelitis in hoc cum aliis conuenientes, Concilij re infecta dimissionem grauissimas uniuerso orbi calamitates allaturam, in cæteris ab illis omnino dissentientes, siquidem istis uestri conatus multo cum honore extolluntur, illis magna cum detestatione deprimuntur.

Isti

Isti disceptationes uestras ueritatis indagandæ studio adscribunt, illi occultandæ desiderio attribuunt: isti charitatis igne nos flagrare arbitrantur, illi contradictionis spiritu agitari calumniantur. Quid plura? boni benè omnia interpretantur, mali in malum omnia detorquent sensum: Quocirca, ut istis, Patres (quod uos prorsus uelle certò scio) satisfactum eat, illud potissimùm à nobis expectari existimate, ut cùm aliqua quæstio discutienda proponetur, illud Cassianum semper præ oculis habeamus, cui bono? ut scilicet, si quid tractandum fuerit, quod ad disciplinam Ecclesiasticam temporum iniuria, & hominum uitio inclinatam subleuandam, quod ad hæreses extirpandas, quod ad pacem in Ecclesia Dei componendam pertineat, in hoc totis uiribus insudemus, & quid agendum sit, sincerè explicemus: at si aliqua inciderint, quæ nobis magnum facessant negotium, rei uerò, de qua nunc agitur, moras potius iniiciant, quàm ad iumentum afferant, hæc prætereuntes, ad ea, quæ maximè profutura sunt, unanimes descendamus. Duò sunt, quæ à nobis desiderantur, morum castitas, & puritas Doctrinę: hęc si fideliter præstiterimus, breui nos summa bonorum omnium cum lætitia ab hoc negotio expedimus, quo nihil primo aspectu difficilius, at si rem interius consideremus, nihil explicatu facilius esse potest. Quid enim dfficilius, quàm mores per tot secula deprauatos corrigere, & licentiosam multorum uitam duro seuerioris censurę fræno cohibere? Quid difficilius,

lius, quam in tanta opinionum uarietate, ita uestras proferre sententias, ut benè sentientes confirmetis, malè autem opinantes à tenebris ad ueritatis lucem reuocetis? Quid, inquam, hominibus difficilius, quàm Sacras aperire Scripturas, Sacra tractare mysteria & quasi Dei consiliarij fuerimus, illius arcana, sensusque scrutari & interpretari uelle? Contrà quid facilius, quàm id agere, quod ut fiat, in tua positum est uoluntate? Iure enim ea difficilia credimus, quæ nobis etiam maximè adnitentibus assequi minimè possumus: at huius nostri negotij ea est natura, ut quicquid uelimus, id in Domino possimus, à quo sexcentæ nobis de hac re factæ sunt promissiones. Fidelis autem Deus est, & eas irritas fieri non patietur. Quid facilius, quàm ne cogitantes quidem ea loqui, quæ hominum prudentissimi summo studio, summa cura, summa diligentia, non solùm non intelligere, sed ne attingere quidem (nisi Deus adsit) unquam potuerunt? At nobis, ne cogitemus quid loquamur, à Domino mandatum est, quem subministratorem uerborum nostrorum habemus, quòd suam per nos, non nostram uelit prædicari Doctrinam. Quid facilius, quàm ueritatis interprete Spiritusancto, ueras proferre diffinitiones? Ille nos docebit omnia. Ille nobis suggeret omnia. Nihil tam ueritati contrarium est, quàm error, at ubi Spiritus sanctus adest, illinc, ut omnis error absit, necesse est: ergo ne falli quidem possumus, nisi Spiritui resistamus. Ille semper nobiscum est, hic circum uolitat, is hæret parietibus, hic in medio nostrum manet,

net, non tantum quidem, ut omnia compleat, sed singulari quodã modo nostros occupaturus sensus, quos si ei aperire uoluerimus, profectò & corda nostra Sacris repleri mysterijs, & linguas nostras (ne cogitantibus quidem nobis) ad ea pronuncianda solui sentiemus, & magnalia Dei loquentes, ab omnibus summa cum admiratione audiemur. Reliquum est Patres, ut ad religiosissimum Principem Emmanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem mea conuertatur Oratio, qua in re paucis me expediam: Neque enim in illustranda Serenissimæ illius familiæ nobilitate, in Ditionis latitudine describenda, in rei militaris scientia laudanda, in clarissimis uictorijs recensendis, denique in uirtutibus, quibus fulget, innumeris connumerandis immorabor, tum quia is non est locus, tum etiam quia ea uos ita cognita habetis, ut digitos uestros. Duo tantùm dicam, quæ rationi huius temporis maximè conueniunt, primùm nobis gaudendũ esse, quòd Strenuissimus, non tam sua fortitudine antiquum Regnum sibi recuperauerit, quàm sua pietate in religione Catholica conseruauit. Si quidem eò processerat militum licentia, inuitis & repugnantibus, penes ijs penes quos tunc erat administratio, ut multoties dubitatum fuerit penitùs actum esse de Religione, quæ, quòd adhuc in illis partibus retineatur, id totũ post Deum, Sabaudiæ Ducis uirtuti acceptum ferre debemus. Alterum illud est, quod ab eo præcipuum mihi datum est in mandatis, ut suo nomine nobis profiteor Vos in uestris Decretis obseruandis alacriorẽ, in exequendis prõptiorẽ habituros neminẽ. Dixi. RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Illustrissimi D. Ducis Sabaudiæ datum, in generali Congregatione. Die ultima Ianuarij, M. D. LXIII.

Euerendissime Domine, ac Illustris Orator, Multæ sunt, & ea quidem graues rationes, quæ huius Oecumenicæ Synodi animum & uoluntatem excitare debent ad ea omni diligentia persequenda, & iuuante Domino, perficienda, quæ summa bonorum omninum approbatione instituit. Hoc enim Christianæ Reipublicæ afflicta sanè & misera conditio postulat, fidelis populus non solùm expectat, sed etiam flagitat, charitas suadet, & Serenissimi Domini nostri Pij IIII. Pontificis Maximi, summa authoritas suo iure expetere uidetur. Veruntamen spes illa, quæ indies maior bene gerendæ rei ostenditur, ita eius studium commouit, ut sua spõte satis incitata nullius cohortatione indigeat. Nam, ut omittamus eius benignitate, in cuius manu corda sunt Regum, factum esse, ut præter omnium opinionem pax inter Christianos Principes constitueretur, sine qua, aut Generale

Concilium cogi, aut de eo conuocando, ne cogitari quidem ullo modo poterat, cum Sancta Synodus animo repetit, quæ deinde consequuta sunt, in maximã spem adducitur fore, ut Deus Sanctæ Ecclesiæ calamitates miseratus, laborum suorum exitum afferat, quem omnes optamus. Ac primum quidem illud mirum uideri debet, tantum breui temporis spatio ex remotis, & disiunctissimis locis Patrum concursum factum esse. Deinde posteaquam de grauissimis rebus agi cœptum est, quamuis in deliberando nonnullæ interdum, & uariæ disputationes orirentur (quòd alia ratione ueritas satis elucere non posset) tamen in decernendo summa inter omnes, & uerè Christiana consensio nunquam defuit. Præterea in quo omnia ferè esse posita uidentur, tanta Catholicorum Principum alacritas, tam propensa in orthodoxam fidem omnium uoluntas, tanta animorum conspiratio tot honestissimis legationibus declarata est, ut hoc ueluti certissimum constituendæ Ecclesiæ pignus à Deo immortali Sacrosancta Synodus habeat. At uerò inter cæteros maximi nominis Principes, cuius se uel dignitate ornari, uel pietate, & opibus plurimum iuuari posse sibi persuadet, quanti facere debeat Emmanuelis Philiberti optimi, & fortissimi Sabaudiæ Ducis clarissimum nomen atque authoritatem multò notius est, quàm ut pluribus uerbis demonstrari oporteat. Vt autem multa paucis comprehendantur, satis illud argumento esse poterit, quòd Dux uester nobilissimi generis splendorem, Ditionis amplitu-

plitudinem, summam bellicæ artis, & cæterarum uirtutum gloriam, ita cum ueræ pietatis & Religionis studio coniunxit, ut simul regnandi, & Catholicæ fidei defendendę initium fecerit. Itaque Reuerendissime Domine, uel quòd eius Principis personam geris, in quo Sancta Synodus, multum pręsidij positum esse iure optimo existimant; uel quòd te ijs uirtutibus ornatum esse intelligit, quę tam graui personę & causę maximè conueniunt, & summa lętitia uenientem excepit, & ea modò loquentem, quę à prudenti Viro, & pietatis studiosissimo expectanda erant, libentissimè audiuit: atque in posterum omnia beneuolentię et humanitatis officia, quę nunc tibi prolixè pollicetur, re ipsa multo libentius pręstabit. Mandatum uerò tuum, prout iuris est, benigno animo admittit.

COM-

COMPARITIO ILLVSTRISS. D. COMITIS A LVNA, Oratoris Philippi Regis Catholici, in generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

Proteſtatio ipſius Comitis ſuper precedẽtia. Reſponſum Oratoris Regis Gallorũ, ad Proteſtationem. Mandatum regis Catholici. Oratio. Reſponſum ſanctæ Synodi.

PROTESTATIO FACTA AB ILluſtriſſimo D. Comite de Luna, Oratore Philippi Regis Catholici, in eius prima Comparitione in generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII. ſuper præcedentia, quam ſibi deberi proximam Oratoribus Regis Romanorum, adſerit.

Lluſtriſſimi & Reuerẽdiſſimi D. Sanctiſſimi Patres, Don Claudius Fernandez, Vegil de Quignones Comes Lunæ, &c. Philippi Hiſpaniarum, utriuſque Siciliæ, Hieruſalem, etc. Regis Catholici, Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundię, Brabantię et Mediolan. &c. Comitis Habſpurgi, Flandriæ, & Tyrolis, &c. Ad hoc Sacrũ Oecumenicũ Tridẽtinũ Cõcilium, Orator, &c. Et ſi mihi, ut tali oratori, is &

inde possint, ac si hoc tempore & hoc loco debitus mihi, ut tali Oratori locus quem dixi, datus fuerit, iis omnibus, quæ à quouis hominũ obiecta, huic meæ asseuerationi & protestationi aduersari uideri poterunt, minimè obstantibus omninoque abnegatis. Quam meam protestationem, hoc libello comprehensam à uobis peto, Patres Sanctissimi, ut actis huius Sanctissimæ Synodi inseri, adscribique faciatis: neque sine eius integro exemplo hodiernæ actionis huius monimenta circunferri, edive cuiquã patiamini: mihique inprimis huiusce rei exemplum, testationemque publicis tabulis obsignatam à Reuerend. Secretario, Scribisque uestris iubeatis dari, Patres Reuerendissimi.

RESPONSVM ORATORVM CHRISTIANISSIMI REGIS, ad Protestationem Oratoris Regis Catholici, super præcedentia in Generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

I nos hodie in hac Sancta Synodo alio loco federemus, quàm semper maiores nostri, & nouissimè in Concilio Constantiensi, & ultimo Lateranẽsi, qui primi post Imperatoris, & ante oẽs cæterorum Regũ Oratores sederunt: si ẽt nouus hic locus, in quo nunc extra ordinẽ Oratorũ sedere incipit Clariss. Ca

MANDATVM PHILIPPI REGIS CATHOLICI, EXHIbitum ab Illustrissimo Domino Comite à Luna eius Oratore, in Generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII.

Hilippus Dei gratia Rex Hispaniarum, utriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgund. Braban. & Mediol. &c. Comes Habspurgi, Flandriæ, & Tyrolis, &c. Recognoscimus & notum facimus tenore præsentium uniuersis. Quòd cùm superioribus diebus Sanctissimus in Christo Pater ac Dominus noster D. Pius IIII. diuina prouidentia Sanctæ Romanæ, ac uniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. Concilium Oecumenicum, & uniuersale Tridenti cœptum, & per aliquot annos suspẽsum, ibidem prosequendum indixerit ac conuocauerit. Nos uolentes tam sancto, utili ac necessario operi, quando præsentes, ut cupiebamus, adesse non poteramus, per nostros Oratores fauere, & assistere, Illustriss. Marchioni Piscariæ in mandatis dedimus, ut Oratoris nostri munus in ea Sanctissima Synodo gereret, nomineque, ac uice nostris omnia ea ageret

& procuraret, quæ ad proſecutionem ipſius Concilij & felicem eius progreſſum, utilia, & neceſſaria fore exiſtimaret, noſtram operam, ſtudium, & fauorem Patrib. in eo congregatis, non modò polliceretur: ſed re ipſa etiam præſtaret. Iſque munus hac in parte (ut de eius probitate, fide, & prudentia confidebamus) adimpleuerit. Verumtamen cùm eidem Sacro Concilio intereſſe, noſtriſq. rebus in Inſubria, cuius adminiſtrationi præeſt, uno & eodem tempore adeſſe non poſſit, ita ut cùm Tridento abſit, cauſæ Dei deeſſe, cùm à Mediolano diſcedat, noſtris rebus non benè conſultum eſſe uideatur, eum propterea Mediolani ſe continere iuſſimus, & in eius locum alium Oratorem, qui in eodem ſacro Concilio Tridentino noſtro nomine compareat. noſtraſque partes agat ſufficere, & nominare decreuimus. Conſiderantes ergo ſingularem fidem, religionem, & ſtrenuum animum, ac in rebus gerendis experientiam & dexteritatem Illuſt. fidelis nobis dilecti Don Claudij Fernandez de Quignones Comitis Lunę Conſiliarij, & apud Cæſ. Maieſtatem Oratoris noſtri, eum ad ſacrum Concilium Tridentinum Oratorem, Nuncium, & Procuratorem noſtrum (citra aliorum Procuratorum & Mandatariorum noſtrorum reuocationem) fecimus, conſtituimus & deputauimus, atq; harum ſerie facimus, cõſtituimus & deputamus. Dantes ei inſolidū plenam facultatem, & poteſtatem, unà cum amplo & libero mandato, ut in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem celebrationi ſacri Concilij deputato, coram

Re-

Reuerendiss. in Christo Patribus S.R.E. Cardinalibus ac Beatiss. Pontificis Legatis, nominatis, & destinatis, alijsque Patribus ibidem congregatis nostro nomine comparere, prædictæque celebrationi Concilij interuenire, eique adesse & interesse, locumque & uices nostras in omnibus Sessionibus, consultationibus, deliberationibus, & actibus obtinere, atque alia omnia, & singula agere, facere, dicere, gerere, & tractare, procurare & promouere possit, & ualeat, quæ ex usu Reip. Christianæ & dignitate nostra fore uidebuntur, quæq. nos ipsi facere, dicere, gerere, ractare possemus, si coram præsentes essemus, et iam si talia essent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est expressum. Habituri proinde gratum, & firmum, quicquid perdictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium nostrum præmisso modo actum, gestum & procuratum fuerit, dolo & fraude remotis. Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri impressione munitarum. Datæ in oppido nostro Madriti, Die XX. Octobris, M. D. LXII. Regnorum autem nostrorum, uidelicet citerioris Siciliæ, Anno nono: Hispaniarum uerò & aliorum, septimo.

PHILIPPVS.

CONSALVVS PEREZIVS.

PETRI FONTIDONII SEGOVRENSIS DOCTORIS

Theologi Oratio, habita ad Patres in Sacro Concilio Tridentino, nomine Illustriss. uiri D. Claudij Fernandez Quignonij, Comitis Lunensis Regis Catholici, Oratoris. Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

Irabitur fortaßse quispiam ueſtrùm Illuſtrisſimi Legati, Sãctisſimiq. Patres, Clarisſimi Oratores, quid ſit, quòd cũ in ipſis huius ſacri Concilij primordijs, Philippus Rex Hiſpaniarũ Catholicus, & Inuictisſimus, Illuſtrisſimum Marchionem Piſcariũ, lectisſimũ, & ornatisſimũ uirũ ad uos iã Legatũ miſerit, qui alijs grauisſimis ſuæ Maieſtatis negotij occupatus diutius hic adeſſe non potuit: nunc tãdẽ in ipſo Conciliĩ flexu, extremoque decurſu eius etiã nomine, Claudius, hic, Quignonius Comes Lunenſis, uir maiorum gloria, & maximarum ipſe uirtutũ ſplẽdore clarisſimus, euocatus ex Germanica legatione, qua apud Cæſarem fungebatur, denuo legatus Tridẽtũ aduenerit: Sed cũ huius cõſilij cauſã rationẽque cognouerit, nihil ab eo fieri cõſultius, nihil ijs temporibus aptius excogitari, nihil uobis

nunc

nunc Sanctissimi Patres gratius, nihil iucundius accidere potuisse iudicabit. Nam cùm post decimum octauum iam annum quo sacrum istud Concilium inceptum, temporum iniurijs intermissum, bellorum procellis iactatum, & inimicorum nostrorum insidiis sæpè dissipatum fuisse uidemus, Portum quem iam, ueluti ex alto conspicitis, Grauissimi P. diuini spiritus aura fauente, breui, complicatis uelis, sitis occupaturi, in quo & uos ex tam longa iactatione nauseaque recreati conquiescere; & afflicta Ecclesia Christiana, ope, & auxilio, uestro, erepta, ex hoc miserrimo naufragio respirare, & placidiorem deinde felicioremque sibi possit cursum polliceri: Cumque decreta uestra Sanctissima, quæ suspensis omnium bonorum animis spectantur, in omnes Christianorũ prouincias diffundi iam, atque dilatari debeant, quæ magnopere Regum præsidium, authoritatemque requirant; in tantis præsertim huius seculi infelicissimi perturbationibus, quibus sic æstuat orbis Christianus ut neque Conciliorum authoritates spectentur, neque leges audiantur, sed uis, furor, audacia, gladijque dominentur: cùm denique instet iam tempus illud, in quo Reges & Principes Christianos, quos hactenus hic per Legatos rerum, quæ à uobis gerebãtur, testes, & spectatores habuistis: Nunc patronos, & defensores sitis habituri. Nunc inquam, nunc uoluit Catholica Maiestas uobis per hunc ornatissimum uirũ renunciare, separatum iam esse ad agendas illas partes, quas Martianus Imperator, qui Concilio inter-

fuit Chalcedonensi, Imperatoribus & Regibus Christianis dixit esse sustinendas ut ueritatẽ per sacrum Concilium inuentam sic illi tuerentur, ut exorientibus illius causa tumultibus obuiam irent, & exortos seuera animaduersione coercerent. Voluit significare, se libenter omne suum Imperium, quod sibi in primis ad Ecclesię salutem, ad conseruandam Religionem, ad tuendas uestras sanctißimas leges diuinitus sentit esse tributum, ad protegendum hoc sacrosanctum Consilium, & illius decreta esse collaturum. Voluit demum significare, se cupere uehementer hanc sanctam Synodum, quam Carolus Quintus Imperator Clarißimus eius pater primo nascentem fouit, aluit, prouexit, & ut adolesceret summo studio elaborauit, cuius causa bella difficillima & periculosißima suscepit: & quam nunc etiam religiosißimus, & inuictißimus Ferdinandus Imperator eius patruus, summa pietate, & studio resarciendę religionis inflammatus, consilio, & opera sustentat, ipse etiam simul eam ad felicem exitum frugemque perducere. Nam ab illo die, quo Christianam Religionem simulque cum amplißimo Regno à paternis humeris in suos deuolutam inclinantemque prospexit, omnia sua consilia, studia, cogitationes ad eã instaurandam & reficiendam conferendas putauit. Et cũ duo sint officiorum genera, quę à Principibus Christianis, ijsce potißimum tẽporibus Ecclesia Christi suo iure poßit exigere, Alterum ut cogendo celebrãdoque Cõcilio, (quod unicũ semper fuit afflictis, et calamitosis

lamitosis illi rebus remediū)adessent,atq; faucrent: Alterū,ut Prouincias sibi subditas in antiqua Religione,& obedientia Sedis Apostolicæ conseruarēt: sic in utroq; prædādo se gessit,ut si gloriosam illā Catholici Regis cōpellationē à maioribus hæreditario iure nō accepisset, illā nunc iure optimo fuisset oīum iudicio amplissimam consecutus,acceptā uerò posteris longè sit illustriorem traditurus. Etenim cū Pium IIII. sanctissimū,& piissimum Pontificē Maximum & persona,quā sustinet,& pietas incredibilis,& miserabilis Ecclesiæ ruina, & Christi gloria ad cogendum, & terminandum iā hoc tantū Conciliū impulisset:nullum ille officiū, quod à uerè Catholico Principe separari poßet, prętermisit. Pastores Hispanos (ipsum inquam Hispanię florem) quos hic præsentes intuemini, è suis illico sedibus excitauit,& Tridentum misit, quorum studium intuenda Religione, in instauranda ueteri disciplina, grauitatem, sapientiam in dicenda sententia,in tuenda constantiam, in optanda Ecclesię salute, pietatem,in quærenda,diligentiam, fidem & industriam nobis tacentibus, uel hæc ipsa amplissima uestra subsellia testantur. Doctores prætereà omni literarum & uirtutis genere præstantes, quorum singularem eruditionem, quorum studium in inuestiganda ueritate, in refellendis erroribus, uim, & acrimoniam, suggestum etiam illud theologicum abundè nobis Sanctissimi Patres indicauit. Curauit pręterea diligenter, ne quid detrimenti Concilium ab aduersariis, acciperet,

ne quid

ne quid Ecclesiæ hostes molirentur, & ne illorum insidijs, aut hostilibus armis hic uester cursus felicissimus impediretur, solicitè prouidit: suas omnes uires atque potentiam ad protegendum hunc locũ pollicitus est, ut sine ullo metu, sed summa securitate Ecclesiæ saluti consuleretis. Quanta uerò solicitudine, Prouincias, Regna, Nationes suo Imperio subiectas in officio continuerit, & conseruauerit, ne ab Ecclesię unitate, & Romani Pontificis obedientia abducerentur, uel aliud abundè magno est argumento, quòd in illis potissimum sinceram Religionem, & Apostolicæ Sedis obseruantiam florere uideamus. Testis est in primis Hispania, in qua cùm tot haberet Philippus domestica exempla clarissimorum Regũ, qui acerrimi Religionis aßertores extiterunt, à quibus degenerare turpissimum, quorum uirtutem imitari gloriosum duceret: Cùm in mentem reuocaret ueterem illam Religionem, & antiquum iusiurandũ, quod Decretis Toletani Concilij ab Hispaniæ Regibus exigebatur, ne aliquem non Catholicum in ea prouincia uersari paterentur: Cùm aui Philippi, cum ataui Ferdinandi recordaretur, de cuius singulari in Religionem studio, nulla unquam ætas, nulla posteritas conticescet. Cùm Caroli V. Imp. maximi parentis sui uiua recensque memoria immortali dignissima ante illius oculos obuersaretur, memor antiquæ religionis, memor Hispanicæ gloriæ, memor patriæ auitæque uirtutis: ueritus ne Hispania in has tantas hæreticorum insidias incideret, ne communi

hoc totius orbis naufragio religiosissima prouincia mergeretur, ueritus denique, ne aliqua sua culpa, aut negligentia Hispania dehonestata & maiorum suorum gloria obscurata uideretur, tam solicitam curam, tam uigilans studium adhibuit, ut eius beneficio inter saucias, & furentes uicinas prouincias Hispaniam incolumen, & sanam habeamus, tanto cæteris Regibus antiquis maiorem gloriam adeptus, quãto est gloriosius, nauem in magna aliqua tempestate, quàm in portu regere, & conseruare, quanto est illustrius & magnificentius Hispaniam ex tam pernicioso, tam funesto, & tam uicino incendio & quasi ex ipsis sæpe hæreticorum unguibus & faucibus eripuisse. Etenim cùm nosset illud hæresum uafrum, & callidum ingenium, quæ insidias amant, quæ latere cupiunt, quæ occultis meandris & cuniculis irrepunt in hominum mentes, omnia tam solicitè circumspexit, ut non modo utcunque tectos & occultos hæreticos, sed ipsam hæresim in ipsis animorum uenis medulisque latentem detexerit, morbum ipsum tacitè graßantem, tam diligenter inquisierit, tam sapienter aperuerit, tam opportunè sanauerit: ut si ulli mortalium, illi potißimum, secundum Deum tanquam assertori religionis, acceptam Hispaniæ salutem referre debeamus. Quoties obsecro ille hæresim per utrasque Pyrenæorum montium fauces ex uicinis Prouincijs in Hispaniam irruere conantem propulsauit? Quoties illam se tacitè insinuantem, & obscurè serpentem, è tenebris in lucem, è latebris in hominum

minum conspectum extraxit, & sublatis nefarię con iurationis ducibus extinxit? Quoties illam ad extremos Indos nauigare cupientem repreßit? Nulla unquam hęresis Sanctißimi Patres, tanto exarsit studio se propagandi, sicuti hæc, quæ miserè nunc affligit Ecclesiam, quę non contenta ijs Europæ Regionibus, quas omnes fermè crudeliter uulnerauit, neque in terra flammas, neque in mari naufragia, non hominum gladios, neque diuinam iram pręhorrescens, emenso uastißimo pelago in Occidentalem Indiā cōmigrare cupiebat, ut illic in ipsis Indorū animis primò nascentis, & pullulantis Religionis ipsas radices inficeret: Et in illam latißimam Regionem, in quam Rex Catholicus Ferdinādus Hispanorum signa, Christi nomen illis gentibus inauditum, & purißimam castißimamq́ne Religionem Christianam primus inuexit, ipsa furias & Erinnes asportaret ad illius pacem tranquillitatemq; turbandam. Et nisi illius nefarię cupiditati interceptis sæpe libris & sceleratis Sathanę ministris comprehensis, obuiam isset Philippus, nisi ab illo cursu, quo in Indię perniciem properabat, ab illa improba spe conatuque depulsa fuißet, haud dubiè iam in Indiam cum ingenti illius orbis periculo, et ac erbißimo Ecclesiæ dolore penetrasset. Cùm magnum præterea Hispanię periculum ab hæreticorum libris imminere conspiceret, omnes maritima oras, quę mediterraneo mari & Oceano abluuntur, diligenti custodia muniuit, ut nullus aditus huiusmodi libris, aut sceleratis ministris patere potuisset

tuisset. Quòd si contingeret aliquando (ut est insidiosa hæresis) ut latebram aliquam (qua sese insinuaret) inuenisset: omnibus in locis & in omnibus oppidis industrios, & oculatos homines collocauit, qui omnia odorarentur, & subolfacerent, omnia curiosis oculis rimarentur, ut obsessa ijs firmißimis presidijs, hæresis contra religionem se commouere non posset, quin quamprimum emersisset, comprimeretur. Sic ergo Dei in primis optimi maximi clementia, & huius clarißimi, & uerè Catholici Principis industria, uiget in Hispania religio, fides, & doctrinæ puritas, sic floret antiqua disciplina, sic sancta illa, & minimè curiosa, sed uerè Christiana prudensque simplicitas in Hispanorum animis conseruatur, Vt mihi quidem, quoties afflicta Mater Ecclesia, reliquas Prouincias, erroribus æstuantes, à quibus se pulsam lamentatur, ægro & consternato animo lustrat, cùm deinde luctu, mœroreque confecta, oculos lacrymis manantes, in Hispaniam conuertit, quam sibi iactatæ portum dulcißimum, & sacram anchoram, quam afflictæ solatium, quam miseræ perfugium, quam denique exuli & calamitosę unicam aram ad quam confugiat, intuetur, suas omnes miserias illius suauißimo conspectu consolari uideatur. Vtinam, utinam Sanctißimi P. hāc Catholici Regis seueritatem, in coercendis ijs hominibus nouarum rerum cupidis, Principes oēs, & Respublicę Christianę fuißēt imitatę.

Vos

Vos utique hac celebrandi Concilij solicitudine, & Ecclesiam ijs tantis ærumnis & calamitatibus liberassent. Neque uerò hoc ardens instaurandæ religionis Catholicæ Maiestatis studium, Indiæ solùm Hispaniæque regionibus terminatum est, sed in alijs et Cristianis Prouincijs emicuit. Testis est Anglia celeberrima insula, quæ cùm hac hæresum peste non infectam modo, sed perditam propè atque desperatam doleret: Mariam Angliæ Reginam lectissimam, & religiosissimam fœminam non alio nomine duxit uxorem quàm ut si fieri potuisset collapsam ibi religionem erigeret, & tantum illud in Ecclesiæ fortunis, ab Henrico Rege excitatum incendium extingueret: Quod tanto animi ardore, tanta contentione, tam certa spe, aggressus est, ut breui tempore, uniuersam insulam, ad Ecclesiæ sinum, unde abstracta fuerat, adduxerit, & ut publicè Iulio III. Pont. Maxi. obedientiam restitueret, ut in Sathanæ ministros animaduerteret, & ut Ecclesiæ Romanæ leges & instituta sequeretur, impetrauerit: & nisi immatura mors, Regina sublata, hanc tantam Angliæ felicitatem inuidisset, aut nisi potius diuina bonitas, illorum hominum crudelitate, & sceleribus offensa, ut de illis supplicium acerbissimum sumeret, fœminam sanctissimam, & religiosissimam unicum eius gentis remedium illis eripuißet, haud dubiè eam insulam, si non prorsus sanam, nō tamen ita uulneratam & sauciam haberetis. Testis est Flandria, quæ cùm nonnihil sordium istarum gentium commercio & consuetudine

tudine contraxisset, nisi illius saluti opportunè fuisset diligẽterque consultũ, eodẽ fuisset iam cum reliquis Prouinciis funere sublata. Testis est Mediolanum, Neapolis, Sicilia, cæteręque Insulæ, Regna prouinciæ, Nationes, quotquot eius latissimo continentur imperio, quibus antiqua religio summo Catholicæ Maiestatis studio, consilio, & industria conseruatur. Testis est demum, nunc etiam uicina Gallia, in qua cum uideret hęreses in apertum furorem prorupisse, arma contra Regem Christianissimum & contra religionem arripuisse: nonnullos Angliæ & aliquarum prouinciarum Germaniæ Principes ad illa etiã infelicia & sacrilega arma solicitasse, omnia iam turbasse, omnia commouisse, incendiis omnia, & cędibus funestaße, miserorum Gallorum sanguine ipsa templa cruentaße, flumina infecisse, odium suum, crudelitatem, & rabiem saturasse, ea denique immanitatis exempla in amicos, in fratres, in parentes, in patriam & in Ecclesiam ædidisse, quæ silicem dolore frangere, quæ ab ipsis rupibus & saxis commiserationem & lachrymas extorquere potuißent, ne rueti in Gallia religioni, ne Christianissimo & amicissimo Regi, ne clarissimo Regno deeße in tanto discrimine uideretur, contra tantam uim sceleris, audaciæ, & proditionis eorum hominum, qui prætextu religionis Regi suo & infãti, et pupillo nefariũ bellũ intullerũt, suas omnes uires, potẽtiã, opes, se denique ipsum cum magno exercitu ad propulsandam illam insignem iniuriam, obtulit Christia-

nissimo, & sibi charissimo Regi: ille uerò, qui iam exercitum numerosum contra ciues contumaces & perfidos proditores, comparauerat, & ad id bellum clarissimis Galliæ ducibus utebatur, exiguis Hispanorum, & Germanorum auxiliaribus copiis contentus, Deo auspice, ita fœliciter cum aduersariis pugnauit, ut parta clarissima uictoria, quam accerrimis illis religionis propugnatoribus præstantissimisque Ducibus Catholici adepti sunt, fracti hostium conatus, & afflictis Gallorum rebus, signum quoddam salutis sublatum fuisse uideretur. Etenim si penes aduersarios extitisset illa uictoria, nullus erat, qui nõ de religione, & de Catholicis omnibus actum in Gallia esse iudicaret. Memini uos Sanctissimi P. exhilaratos illo lætissimo nuncio & in maximam spem erectos, eo die decretis supplicationibus, ad agendas Deo Opti. Maxi. gratias pro tam singulari beneficio in Diui Vigilij templum lætis animis conuenisse. Neque enim ullus dies lætior Galliæ, aut felicior illuxit illo, quo illas teterrimas furias omnia populãtes in acie concidisse conspexit: Nullumque tunc ex uobis extitisse, qui diuinam misericordiam agnoscens non exclamarit, O diuina bonitas, ò summa clementia, & misericordia summi Dei, qui licet hæc mala in Ecclesia Christi ob nostra scelera exoriri pateris, non tamen illa diutius ad nostram perniciem & tuam contumeliam dominari permittis: Neque enim sine diuino cõsilio accidisse, tunc omnes arbitrabãtur Sanctissimi P. ut illi tã perditi religionis hostes et re-

gni proditores ex occultis illis, et perniciosis insidiis, in apertum latrocinium coniicerentur, ut debitas aliquando tantis sceleribus pœnas sustinerent, & ut illa ferox, audax, cruenta, & superba heresis, quæ erecta ceruice, euaginato gladio, ardentibus oculis, furorem & crudelitatem spirans: tot populorum strages, Vrbium euersiones, templorum ruinas, cædes miserabiles ædebat, interitum denique Galliæ, & extremam perniciem minabatur, fracta tunc, atque debilitata iaceret, & ingemisceret, & Ecclesia illa Gallicana, quæ quondam inter summas Christianæ religionis delitias, ob eius pietatem incredibilem habebatur, et tunc toto corpore saucia, & animo consternata iacebat, oculos illos, quos lachrymis præ dolorem madidos, præ pudore in terram defixos habebat, ad aspiciendam lucem attolleret. Hæc sunt Sanctiss. Patres Catholici Regis in Christianā religionem officia, quæ non solùm in suorum Regnorum finibus, sed in aliis etiam prouinciis atque Nationibus uersantur. Quæ quidē ego omnia, ut omnibus nota, & explorata, silētio libenter præteriissem, nisi, non tam ego, huius tanti Principis laudes, quàm uestrum, & afflictæ Ecclesiæ solatium, spectaßem, quod in tantis ærumnis & calamitatibus huius Clarissimi Regis, & rerum ab illo gestarum commemoratione capere debuisset. Neque uerò illud prætermittendum existimo, quod ad summam eius laudem, & totius Christiani orbis utilitatem arbitror pertinere, quod cùm grauiter, & iniquo animo ferret religionem non

terra modò, sed mari etiã ab hostibus infestari, quòd infinitis sit predonibus refertum, à quibus non solum oræ maritimæ omnes, miserè crudeliterque uexẽtur: sed quod est omnium longè miserrimum, Christiani innumerabiles captiui abducãtur, qui (quod sine lacrimis & dolore commemorari non potest) partim blanditijs allecti, partim misera, & longa seruitu e fracti, partim metu, uique tormentorum coacti, ad deserendam (proh dolor) Christianam religionem impellantur. Cum nullæ præterea maritimæ ciuitates, nulli portus, nullæ orę, nulli abditi, & sepositi sinus tuti satis, atque securi sint. Cùm nulla Nauis, nulla Triremis oram, per hosce annos è portu soluat, quæ non interitum, aut seruitutem pertimescat, ut aut hyeme cum fluctibus, aut uere, cum pyratis sit predonibusq. pugnãdum: classem parat numerosam, qua clausa uobis maria patefaciat, qua pyratis expurget, qua securam reddat nauigationem, qua denique Christianam religionem terra marique tueatur. Et tamen in hoc tam uastò curarum Oceano, cùm spem omnem Ecclesiæ sitam in uobis nunc, & collocatam, è uestris Sanctissimis Decretis potissimum pendere uideat, nunquam ab hoc Sacro Concilio remouet oculos, sed ut Regem uigilantem, & religiosum decet, omnia circũspicit, consilia atque conatus hostium diligenter obseruat, ne ullis technis, aut prauis hæreticorum consilijs dissipetur, quo sublato, simul etiam spem omnem salutis Ecclesiæ sublatam, & ereptam intuetur. Militum si sit necesse, firmissima hic præsidia collocaret

&

& si ad tuendum hunc locum sacrosanctum, & Concilij libertatem fuisset opus, iam hic ipse armatus adesset, & nunc absens corpore, præsens animo inter hæc subsellia, & uestra latera, mente saltem, & cogitatione uersatur, & se iam ad tuendas uestras sanctissimas leges, paratum esse denunciat. Atque hoc est primnm huius legationis caput, & eius rei gratia, hic uir Illustrissimus Legatus aduenit, quem cùm intuemini, Philippum uos religiosissimum & potentissimum Regem intueri, atque hic præsentem adesse existimate. Quis ergo iam erit, qui non istius legationis, iustissimam hanc & optimam esse causam arbitretur? Quid enim uobis optatius Sanctissimus Patres euenire potuisset, quàm tã pium, tam religiosum, tam Catholicum, & tam potentem Regem pro dignitate uestra, & Ecclesiæ salute contra sacrilegam hæreticorum audaciam, pietate, & ferro, magnitudine animi, atque potentia armatum uidere? Quis nõ uideat Deo Opt. Max. gratias immortales agendas esse, quòd eius diuina bonitate in tanta Catholici Regis potentia, tam incorrupta fides, pietas, religio, tam ardens instaurandæ religionis studium, his præsertim calamitosis temporibus conseruatur? Sed uenio iam ad alterum huius legationis caput explicandum, in quo quid nunc Catholica Maiestas à uobis Patres Sanctissimi postulet, quid optet, quid expectet, breuiter aperiemus: quanquam neminem esse arbitror, qui cùm ea, quæ pro tuenda raligione ab illo gesta sunt, in memoriam

reuocauerit, non eius nunc sanctissimum uotum depre bēdat. Duo etenim sunt, quæ à uobis præstari Ecclesiæ Christi hoc tempore uehemēter exoptat: Alterū, ut ad reficiēdas miseras illius ruinas, ad colligendas & cōfirmandas has exiguas reliquias dissipatę religionis, omni studio (sicuti uos facere intelligit) incumbatis. Alterū uerò, ut nō prius de discessu ex hoc loco cogitetis, quàm rem omnium seculorum grauissimam, difficillimam, & maximè necessariam sæpè cœptam, & infeliciter intermißam perficiatis. Neque enim ulla magis letalis, & mortifera plaga infligi potest Ecclesiæ, quàm si hac unica & extrema iam spe destituatur: non tam atrox, exitiale uulnus, hostium crudelitate petita, quàm discessu uestro deserta atque destituta suscipiet. Iam uerò in gerendis rebus illam quam hactenus retinuistis consuetudinem magnoperè probauit, & conseruari cupit, ut doctrinæ simul atque morum uulnera curentur. Et licèt non defuerint, qui uos prorsus à doctrina ad sanandos mores traducere conarentur, minimè tamen illam prætermittēdam prudenter iudicastis. Cùm sit presertim maioris ponderis, atque momenti, cùm illa semper fuerit consuetudo ueterum Conciliorum, cùm maius periculum ex conuulsa Euangelica ueritate, quàm ex deprauatis quorundam moribus Ecclesiæ comparetur. Sed illud in primis summis uotis exoptat, Ecclesiæ Maiestatem uobis (ut par est) Sanctissimi Patres esse charissimam, & illorum piam fortasse magis quàm circumspectam sententiam diligenter à uo-

bis examinandam & expendendam arbitratur, qui multa nunc Christianæ religionis hostibus à nobis putant esse permittenda, ut Indulgentia uicti ad Ecclesiæ sinum reuertantur. Qui uos id præstandum, & ad hanc, quam putant misericordiam, uel ea ratione conantur impellere, quòd Parentes sitis, qui filiorum pereuntium saluti indulgentia paterna prospicere: Pastores, qui abactas oues, summo studio, & charitate conquisitas, ad Ecclesiæ caulas reuocare: Pientissimi medici, qui non acerbam aliquam (neque enim illam tempora patiuntur) sed blandam, & exulceratis animis aptã medelam adhibere debeatis. Fuisse iam dicunt quondam secula quædam, quæ uirgas ferreas & secures pati potuissent: Nunc uerò in tanta temporum & animorum acerbitate, nonnulla eße hominum si non improbitati, imbecillitati saltem, à uobis condonanda. Ita ut in curandis his morbis, temporum potiùs quàm rerum rationem habuiße, pietatẽ, quàm seueritatem, summam clementiam, quàm summum ius secuti fuisse uideamini, atque hanc unicam esse uiam conciliandæ pacis arbitrantur. Pia sanè, & à sincero Christianoque pectore profecta, neque à uobis sanctissimi Patres repudianda sentẽtia, si hac ratione concordiæ, & unitatis conciliandæ certa spes eluceret: Sed quæ obsecro spes pacis cum illis esse potest, qui infinitis alijs erroribus, ita pertinaciter adhæserunt, ut facilius à uita, quàm ab illis depellantur? Quæ pacis certa conditio cum illis, in quibus incredibilis crudelitas, & nulla iam fides reperiatur?

riatur? Cum ijs qui non ipsi se ad Ecclesiam uenire: sed Ecclesiam ad se adducere, & suis cupiditatibus subiicere conantur? Cum iis, qui illis rebus, quas uehementer expetunt, uel hoc uno nomine, quòd à Concilio concedantur, se minimè usuros esse profitentur, si non concedantur nihil curent? Quę ista erit humanitas, pietas, aut clementia? Non est uobis certamen Sanctissimi Patres, cùm ijs hominibus, quos ullum beneficium, ulla pietas, quos ulla iam possit flectere misericordia. Vtinam sic illi uestram authoritatem agnoscerent, utinam sic essent in sacrum istud Concilium animati, ut si quid à uobis nunc in illorum gratiam decerneretur, optimè secum & clementer actum esse putarēt. Sed quis sibi persuadere, potest, eos uestram clementiam requirere, à quibus authoritas uestra negligatur? Crudelis esset hæc sanè misericordia, quæ in nullum eorum emolumentum, & in maximum fortasse Ecclesiæ dedecus redūdaret. Quæ ea semper usa est grauitate atque constantia, ut multa suis hostibus, quę honestè concedi potuissent, ad infringendam illorum pertinatiam sępissime denegauerit, non est necesse exempla referre, uos ipsi recordamini. Vestrū igitur erit nunc Sāctissimi, Patres sic illorum saluti Ecclesiæq́ue maiestati cōsulere, ut omnia ex huius potius dignitate, quàm ex illorū libidine geri uideantur. Illud denique ad extremū nō modò Rex Catholicus, sed uniuersus Christianus orbis à uobis ardētibus, et suspēsis animis optat, et expectat, ut infructuosis quæstionibus (quæ nullum Ecclesiæ

com-

commodum, aduersariis uerò maximum scandalum parere possunt) omissis, omnium Christianorum ordinum uulnera sanare studeatis, ut omnia illa Christianæ Reipublicæ uitia, quæ Deo stomachum mouerunt, & ad sumendum hoc de nobis supplicium acerbissimum prouocarunt, ab Ecclesia Christi repellatis, ut in ipsos malorum fontes, unde hæc, quæ modò patimur, promanarunt, coniiciatis oculos, & ea quæ diuinos oculos offenderunt, quæ hostium animos à uobis alienarunt, & quę tacitas etiam uulnerant filiorum cogitationes, è medio tollantur, ut ipsæ denique malorum radices extirpentur, quæ licet sine aliquorum dolore euelli non possunt, patienter ab illis & ęquo animo ferendum est, si Ecclesiam saluam esse cupiunt: sæpè etenim membra uruntur, & resecantur, ut unius hominis salus & uita conseruetur, eò iam miseriarum uentum est, ut (quo Medici desperata ægri salute facere consueuerunt) extrema iam remedia Sanctissimi Patres, experiri debeatis: hoc à uobis ipsa petit Ecclesia, hoc temporum conditio requirit, hoc omnes clamant, hoc Principes, Reges, Respublicæ, Populi, prouincię, Nationes, hoc filii, & hostes, Catholici, & hęretici postulant, hoc ipsi iam lapides saxaque loquuntur, hoc tot incendia, cædes, ruinæ, hoc tot martyrum, qui passim pro Christo trucidantur, effusus sanguis, & luctuosæ uoces, hoc denique hic tantus, quem uel hic uos audire arbitror, ruentium Ecclesiarum fragor efflagitat: Quæ quidem mala omnia, cùm præ se ferant

iram,indignationemque diuinam,errant,qui sibi ullam salutis spem,nisi placato Deo pollicentur,quo irato,frustra labores omnes suscipiũtur,inanes sunt omnes illi conatus,qui diuina misericordia destituuntur,& spes fallaces,quæ non unica placati Dei clemẽtia bonitateque nituntur.Si Deum placare cupitis, omnem ab illius Ecclesia turpitudinem,& sordes remouere:si lætale uulnus hostibus infligere uultis,medelam prius,nostris uulneribus adhibete. Sauciam Ecclesiã in uestris manibus habetis cuius uulnera explicare non est necesse,quę & uos probè nostris & quę Legati,ex omnibus prouincijs non modò uobis à peruerunt,sed totum illius corpus saucium uulneratumque nudarunt:Illam nunc uos solos intuentem, uestram fidem implorantem supplicem & obsecrantem uidetis ne se miseram & ęgram sine spe salutis a uestris genibus repellatis,non omnium modo, sed angelorum etiam ipsorum oculos in uos conuersos, atq. defixos uidetis:sanctissimos Apostolos, quorum uices geretis Pastoresque illos beatissimos qui florẽtem Ecclesiam,& hęreticorum spolijs ornatam uobis reliquerunt & nudam nunc, & spoliatam intuentur,testes hic,& spectatores habetis.Christum denique ipsum,non modò rerum quę a uobis geruntur,sed cogitationum etiam inspectorem,quem Ecclesię sponsę suę causa,omni honore & unica(quam solam habuit)tunica spoliatum & obiectum acerbißimis iniurijs,& crudelißimę morti,recordamini. Cauete igitur per Deum immortalẽ,Sãctißimi Patres ne Chri-

stus,

stus, Ecclesia, Angeli, Apostoli, totus orbis Christianus, presens seculum, & ipsa etiam posteritas, ad quam hęc pestis non compressa promanabit, iure de uobis queri possit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, cùm ex historiis huius miserrimi seculi, calamitates, & ecclesię, ruinas collegerint, cùm occurrendi iis malis gratia, hoc tantum Concilium, tanta Patrum frequentia, tam opportuno loco atque tempore, tanto Regum & Principum Christianorum presidio coactum celebratumque cognouerint. Si (quod Deus auertat) nihil uos adiumenti Ecclesię rebus attulisse. sed (re infecta) discessisse uiderint, in quem obsecro existimatis, huius mali culpam illos esse deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit sanandę Ecclesię facultas, uoluntatem defuisse, mirabuntur illi quidem & stupescent. Efficite ergo Sãctissimi Patres, ut & ijs iudicibus, & populi nunc Christiani uotis, & tantę totius orbis expectationi satisfactum à uobis fuisse uideatur. Hoc est, quod Catholica Maiestas uehementer exoptat, in quo si omne suum Imperium, dignitas, salus, & uita essent periclitanda, libenter hęc omnia ad Ecclesię salutem incolumitatemque conferret. Huius rei gratia, hanc instituit legationem, & hunc Illustrissimum uirum, cuius singularis prudentia, moderatio animi, fides, religio, probitas, in magnis & arduis rebus sibi cognita satis, & perspecta, est cuius maiores bello, & pace clarissimi, & de Hispaniæ Regibus, de Republica Christiana, & de religione benemeriti semper extiterunt,

extiterunt, qui has omnes hæresibus infectas Prouincias peragrauit, qui hæreticorum consilia, intimos sensus conatusque perspexit, qui est suæ Maiestati charißimus, ob magna excellentesque uirtutes, qui denique dignißimus uisus est, qui tanti Principis personam tantam sustineret. Hunc inquam ad uos suæ in hanc sanctam Synodum uoluntatis & obseruãtiæ, in religionem studij, in Ecclesiæ salutem, animi testem obsidem mittit, qui suum istum uobis animum patefaciat, qui polliceatur se curaturum, ne leges à uobis ad instaurandam religionem conditæ, uiolentur, ne decreta ab hostibus conuellantur: sed ut hæresis, uestris sententiis iugulata, à se penitùs in omnibus suis regnis atque Prouincijs extinguatur, ut pax uestra sapientia parta, sua potentia conseruetur ut deniq; summa in primis misericordia Clementißimi Dei, uestris deinde Sanctißimis Decretis & suis armis, Ecclesiam (quod futurum sperat) pristinę dignitati & splendori restitutam, lætam, florentem atque beatam in Christi Optimi Maximi gloriam & laudem uideamus. Dixi.

RESPON-

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE

Illustris D. Comitis à Luna Oratoris Serenis. Philippi Regis Catholici, datũ in Generali Congregatione, Die XXI. Maij. M.D.LXIII.

AGNO in dolore Illustris Orator, quẽ in cõmunibus miserijs capimus, nõ mediocrem nobis consolationẽ attulit tua ista eximiæ Serenißimi ac potẽtißimi Philippi Regis Catholici in Christianam Religionem, atq; in hanc sanctam Synodum pietatis ac studij cõmemoratio: Non eam quidem ob causam, quòd ignotus nobis antea fuerit tam pij, tanque de Christiana Repub. benemeriti Principis animus: sed quòd ea, quæ sigillatim superioribus temporibus animaduerteramus copiosißimè nunc explicata, atq; ante oculos posita uno aspectu omnia conspeximus. Atq; illud in primis gratũ nobis, atq; iucundum accidit, & maximam nostris animis alacritatem addidit, quòd sua Rex studia omnia, suas uires (quæ quantæ sint, non ignoramus) ad ea quæ sanxerimus, tuenda, atq; defendenda se collaturũ tanto ani

mi

mi ardore pollicetur. Quod idem Pientissimum, atque Inuictissimum Cæsarem, aliosque Christiani nominis Reges, ac Principes facturos cùm exploratũ nobis sit, quibusdam quasi stimulis incitamur, ut accuratè operam demus, uti actiones nostræ, tot ac tantorum Principum studijs cumulatè respondeant. Atque id nos quidem, & sponte nostra, & Sanctissimi Domini nostri cohortatione iam diu facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc accessimus, meditamur, neque in alia cura, atque cogitatione uersamur, quã ut & in morum, atque Ecclesiasticæ disciplinæ emendatione, & in doctrinæ Catholicæ explicatione, nostras partes diligenter exequamur: sicque omnibus in rebus tueamur cum pietatis moderatione iustitiã ut publicæ utilitati maximè consulatur, atque ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id quod à Deo immortali petere quotidie summis precibus non desistimus: & cùm à bonis omnibus, tum à Pontifice ipso Maximo summoperè desiderari intelligimus. Quamobrem cùm prior Orationis tuæ pars, quæ Catholicæ Maiestatis egregia facta, propensamque in Dei Ecclesiã uoluntatẽ, atque ingẽtia merita cõplectebatur, nos mirũ in modũ delectarit: posterior etiam, quæ de labenti, ac prope cadẽti Christiana Republica fulcienda, atque in pristinũ (quoad eius fieri possit) dignitatem reuocanda, præclara multa continebat: ea, ut mirificè cũ nostris sensibus atque consilijs conueniebat, ita grata nobis admodum fuit. Nunc (quod huius temporis est) quãtæ

ma-

maximas poſſumus, Regi ipſi gratias & agimus, & habemus, tum pro ſingulari eius, ac perpetuo in Catholicam fidem ſtudio, à qua glorioſum illum titulum ſibi à Maioribus ſuis relictum, præclarè tuetur: tum pro recenti ac tam piæ in Sancta Synodum uoluntatis profeſſione: tum uerò etiã quòd te potiſſimũ, Illuſtris Orator, ex magno clariſſ. atq; ornatiſſ. uirorũ numero delegerit, quem poſt Illuſtrẽ Marchionẽ Piſcariæ, ad nos huc mitteret. Cuius præſentia, non mediocre communi huic cauſæ & adiumentum, & ornamẽtum afferret. Neque enim ignoramus quanta prudentia, moderatione animi, probitate, religione, & maximarum rerum tractatione excellas. Quare ſancta hæc Synodus lætiſſimis te oculis atque libentiſſimis animis, & intuetur, et excipit. Ac mandatum tuum, prout iuris eſt, libenter admittit.

LITERAE ILLVSTRISSIMI DOMINI COSMI FLOREN. & Senarum Ducis, exhibitæ à Reuerendiſs. Domino Epiſcopo Cortonen. eius Oratore, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Iulij, M. D. LXIII.

Lluſtriſſimi, Reuerẽdiſſimi, & Ampliſſimi Patres, Domini obſeruandiſſimi, Hieronymum hunc Gaddium Epiſcopum Curtonen. non minus nobilitate nataliũ, literarum peritia, morũ grauitate, rerumq́. gerendarum ſolertia, quàm ordine Pontificio, ac Religione præ-

clarum

clarum ad Amplitudines Vestras, ac Sacrosanctam istam uniuersalem Synodum, alterum iam Oratorē legaui, prosequendi officij causa ipsis affuturum: atq; ijs, quæ ad diuinæ Maiestatis gloriam, rectæ fidei cultum, atque Sacræ Romanæ Catholicę atque Apostolicæ Ecclesiæ reuerentiam, nostræ item perpetuę uoluntatis, & in amplissimum ordinem istum obsequij promptitudinem pertinent, explicandis, partes nostras acturum. Sicut autem quæ sui muneris fuerint, probè ipsum atque ex animi mei sententia impleturum spero: uicissim quoque studiosè peto, easque impensius rogo, ut comiter illum ac benignè excipiant, & (quę illarum est humanitas) audiant patienter: ipsique in omnibus coram explicandis & tractandis indubitatam fidem non secus ac mihi metipsi habere uelint: ac sibi persuadeant, nihil mihi antiquius, nihil optabilius fore, quodque studiosius ac uehementius curaturus sim, quàm ut dignitatis & existimationis earum ubique gentium ratio & honorifica in primis mentio habeatur: utpote quæ maximè Christiani orbis afflictæ Reipublicæ misereantur, congruamque tandem corporis huius uulneribus ac scissuris medelam adhibere conentur. Quas Omnipotēs Deus, qui eas ad id munus, & ministerium obeundum, curandumque assumpsit, seruet incolumes. Florentiæ Nonis Iulij, M. D. LXIII.

Earundem DD. VV. deditiss.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

A TERGO

A TERGO.

Illustrissimis & Reuerendissimis Dominis Obseruandiss. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Præsidentibus, & patribus in Sacro Tridentino Concilio congregatis.

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. COSMI FLOrentiæ & Senarum Ducis, exhibitum a Reuerendiss. Domino Episcopo Cortonensi eius Oratore, Die XXIIII. Iunij, M. D. LXIII.

Osmus Medices Dei gratia, Florentiæ, Senarumque Dux Illust. &c. Vniuersis has patentes literas inspecturis, salutem, & syncere dilectionis affectum. Sanè iam inde ab administratione quam gerimus, diuino fauore suscepta, officij nostri esse cognoscimus, more, instituto que maiorum, Sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ (cuius fidem, pietatemque profitemur) uestigijs atque obsequijs studio se ac reuerenter insistere, atque eò feruentius, quò gra-

grauiorum negotiorum, curarumque solicitudo & pondus incumbit, ut in præsenti conuulsæ Religionis, morumque lapsorum discrimine immirere cõperimus. Quapropter ut nostri perpetuò similes, eiusdemque uoluntatis ipsi quoque pro uirili nostra pio huic muneri adesse uideremur, Reuerendum uirum nobis dilectissimum, Hieronymum Gaddium, Præsulem Cortonen. fide, probitate, atque eruditione præclarum, ipsisq. rerum experimentis probatum, ad sacrosanctam Tridentinam Synodum, Deo authore, ac Sanctiss. Domino nostro summo Pontifice pientiss. congregatam, destinauimus cum mandatis, eundemque item Nuncium, Procuratoremque harum patentium literarũ serie deputamus: ut nostro scilicet nomine, nostraque possit authoritate, quoties oportuerit, Illustriss. Reuerendissimisque Sedis Apostolicę Legatis, amplissimorumque Patrum Sacrosancto Concilio, ipsorumq. cuilibet adesse, atque in Sessionibus, Congregationibus, & extra, & in omnibus tam celebri negotio, quomodolibet opportunis & expedientibus, assistere inseruire, prosequi, & obsequi. Cùm Cæsareæ quoque Maiestatis, & Serenissim. Regum, ac sublimiũ Principum Legatis, Nuncijs, negotiorumve gestoribus, & eorum quilibet, quoties expedierit, & ipsi Hieronymo Procuratori placuerit, ea, quæ Sãctissimæ Trinitatis, ac Domini nostri Iesu Christi gloriam, cultũq; ac sanctæ matris Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ fidem, unitatem, auctoritatem, puritatemque respiciunt, profiteri, promouere, suadere, agnoscere & accep-

acceptare:cæteraque ad hæc pertinentia gerere, tractare & explicare, etiam si nominatim nuncupanda, & specialiori nota censenda essent, plena uidelicet, & libera ipsi potestate per nos attributa. Cuius acta, gesta, tractata, & explicata, quæcunque fuerint, bona fide, rata nos & grata perpetuo iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datum Florentiæ, Anno M. D. LXIII. Indictione sexta, Nonis Iulijs.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

VIDIT LAELIVS.

iram, indignationemque diuinam, errant, qui sibi ullam salutis spem, nisi placato Deo pollicentur, quo irato, frustra labores omnes suscipiũtur, inanes sunt omnes illi conatus, qui diuina misericordia destituuntur, & spes fallaces, quæ non unica placati Dei clemẽtia bonitateque nituntur. Si Deum placare cupitis, omnem ab illius Ecclesia turpitudinem, & sordes remouere: si lætale uulnus hostibus infligere uultis, medelam prius, nostris uulneribus adhibete. Sauciam Ecclesiã in uestris manibus habetis cuius uulnera explicare non est necesse, quę & uos probè nostris & quę Legati, ex omnibus prouincijs non modò uobis aperuerunt, sed totum illius corpus saucium uulneratumque nudarunt: Illam nunc uos solos intuentem, uestram fidem implorantem supplicem & obsecrantem uidetis ne se miseram & ęgram sine spe salutis a uestris genibus repellatis, non omnium modo, sed angelorum etiam ipsorum oculos in uos conuersos, atq. defixos uidetis: sanctissimos Apostolos, quorum uices geretis Pastoresque illos beatissimos qui florẽtem Ecclesiam, & hęreticorum spolijs ornatam nobis reliquerunt & nudam nunc, & spoliatam intuentur, testes hic, & spectatores habetis. Christum denique ipsum, non modò rerum quę a uobis geruntur, sed cogitationum etiam inspectorem, quem Ecclesię sponsę suę causa, omni honore & unica (quam solam habuit) tunica spoliatum & obiectum acerbißimis iniurijs, & crudelißimę morti, recordamini. Cauete igitur per Deum immortalẽ, Sãctißimi Patres ne Christus,

stus, Ecclesia, Angeli, Apostoli, totus orbis Christianus, presens seculum, & ipsa etiam posteritas, ad quam hęc pestis non compressa promanabit, iure de nobis queri possit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, cùm ex historiis huius miserrimi seculi, calamitates, & ecclesię, ruinas collegerint, cùm occurrendi iis malis gratia, hoc tantum Concilium, tanta Patrum frequentia, tam opportuno loco atque tempore, tanto Regum & Principum Christianorum pręsidio coactum celebratumque cognouerint. Si (quod Deus auertat) nihil uos adiumenti Ecclesię rebus attulisse. sed (re infecta) discessisse uiderint, in quem obsecro existimatis, huius mali culpam illos esse deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit sanandę Ecclesię facultas, uoluntatem defuisse, mirabuntur illi quidem & stupescent. Efficite ergo Sãctissimi Patres, ut & ijs iudicibus, & populi nunc Christiani uotis, & tantę totius orbis expectationi satisfactum à uobis fuisse uideatur. Hoc est, quod Catholica Maiestas uehementer exoptat, in quo si omne suum Imperium, dignitas, salus, & uita essent periclitanda, libenter hęc omnia ad Ecclesię salutem incolumitatemque conferret. Huius rei gratia, hanc instituit legationem, & hunc Illustrissimum uirum, cuius singularis prudentia, moderatio animi, fides, religio, probitas, in magnis & arduis rebus sibi cognita satis, & perspecta, est cuius maiores bello, & pace clarissimi, & de Hispaniæ Regibus, de Republica Christiana, & de religione benemeriti semper extiterunt,

RESPONSVM SANCTAE SYNODI IN ADMISSIONE Illustris D. Comitis à Luna Oratoris Serenis. Philippi Regis Catholici, datũ in Generali Congregatione, Die XXI. Maij. M.D.LXIII.

AGNO in dolore Illustris Orator, quẽ in cõmunibus miserijs capimus, nõ mediocrem nobis consolationẽ attulit tua ista eximiæ Serenissimi ac potẽtissimi Philippi Regis Catholici in Christianam Religionem, atq; in hanc sanctam Synodum pietatis ac studij cõmemoratio: Non eam quidem ob causam, quòd ignotus nobis antea fuerit tam pij, tanque de Christiana Repub. benemeriti Principis animus: sed quòd ea, quæ sigillatim superioribus temporibus animaduerteramus copiosissimè nunc explicata, atq; ante oculos posita uno aspectu omnia conspeximus. Atq; illud in primis gratũ nobis, atq; iucundum accidit, & maximam nostris animis alacritatem addidit, quòd sua Rex studia omnia, suas uires (quæ quantæ sint, non ignoramus) ad ea quæ sanxerimus, tuenda, atq; defendenda se collaturũ tanto ani-

mi

mi ardore pollicetur. Quod idem Pientissimum, atque Inuictissimum Cæsarem, aliosque Christiani nominis Reges, ac Principes facturos cùm exploratū nobis sit, quibusdam quasi stimulis incitamur, ut accuratè operam demus, uti actiones nostræ, tot ac tantorum Principum studijs cumulatè respondeant. Atque id nos quidem, & sponte nostra, & Sanctissimi Domini nostri cohortatione iam diu facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc accessimus, meditamur, neque in alia cura, atque cogitatione uersamur, quā ut & in morum, atque Ecclesiasticæ disciplinæ emendatione, & in doctrinæ Catholicæ explicatione, nostras partes diligenter exequamur: sicque omnibus in rebus tueamur cum pietatis moderatione iustitiā ut publicæ utilitati maximè consulatur, atque ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id quod à Deo immortali petere quotidie summis precibus non desistimus: & cùm à bonis omnibus, tum à Pontifice ipso Maximo summoperè desiderari intelligimus. Quamobrem cùm prior Orationis tuæ pars, quæ Catholicæ Maiestatis egregia facta, propensamque in Dei Ecclesiā uoluntatē, atque ingētia merita cōplectebatur, nos mirū in modū delectarit: posterior etiam, quæ de labenti, ac prope cadēti Christiana Republica fulcienda, atque in pristinū (quoad eius fieri possit) dignitatem reuocanda, præclara multa continebat: ea, ut mirificè cū nostris sensibus atque consilijs conueniebat, ita grata nobis admodum fuit. Nunc (quod huius temporis est) quātæ

ma-

maximas possumus, Regi ipsi gratias & agimus, & habemus, tum pro singulari eius, ac perpetuo in Catholicam fidem studio, à qua gloriosum illum titulum sibi à Maioribus suis relictum, præclarè tuetur: tum pro recenti ac tam piæ in Sancta Synodum uoluntatis professione: tum uerò etiā quòd te potissimū, Illustris Orator, ex magno clariss. atq; ornatiss. uirorū numero delegerit, quem post Illustrē Marchionē Piscariæ, ad nos huc mitteret. Cuius præsentia, non mediocre communi huic causæ & adiumentum, & ornamētum afferret. Neque enim ignoramus quanta prudentia, moderatione animi, probitate, religione, & maximarum rerum tractatione excellas. Quare sancta hæc Synodus lætissimis te oculis atque libentissimis animis, & intuetur, et excipit. Ac mandatum tuum, prout iuris est, libenter admittit.

LITERAE ILLVSTRISSIMI DOMINI COSMI FLOREN. & Senarum Ducis, exhibitæ à Reuerendiss. Domino Episcopo Cortonen. eius Oratore, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Iulij, M. D. LXIII.

Illustrissimi, Reuerēdissimi, & Amplissimi Patres, Domini obseruandissimi, Hieronymum hunc Gaddium Episcopum Curtonen. non minus nobilitate nataliū, literarum peritia, morū grauitate, rerumq́. gerendarum solertia, quàm ordine Pontificio, ac Religione præ-

clarum ad Amplitudines Vestras, ac Sacrosanctam istam uniuersalem Synodum, alterum iam Oratorē legaui, prosequendi officij causa ipsis affuturum: atq; ijs, quæ ad diuinæ Maiestatis gloriam, rectæ fidei cultum, atque Sacræ Romanæ Catholicę atque Apostolicæ Ecclesiæ reuerentiam, nostræ item perpetuę uoluntatis, & in amplissimum ordinem istum obsequij promptitudinem pertinent, explicandis, partes nostras acturum. Sicut autem quæ sui muneris fuerint, probè ipsum atque ex animi mei sententia impleturum spero: uicissim quoque studiosè peto, easque impensius rogo, ut comiter illum ac benignè excipiant, & (quę illarum est humanitas) audiant patienter: ipsique in omnibus coram explicandis & tractandis indubitatam fidem non secus ac mihi metipsi habere uelint: ac sibi persuadeant, nihil mihi antiquius, nihil optabilius fore, quodque studiosius ac uehementius curaturus sim, quàm ut dignitatis & existimationis earum ubique gentium ratio & honorifica in primis mentio habeatur: utpote quæ maximè Christiani orbis afflictæ Reipublicæ misereantur, congruamque tandem corporis huius uulneribus ac scissuris medelam adhibere conentur. Quas Omnipotēs Deus, qui eas ad id munus, & ministerium obeundum, curandumque assumpsit, seruet incolumes. Florentiæ Nonis Iulij, M. D. LXIII.

Earundem DD. VV. deditiss.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

A TERGO

A TERGO.

Illuſtriſsimis & Reuerendiſsimis Dominis Obſeruandiſs. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Præſidentibus, & patribus in Sacro Tridentino Concilio congregatis.

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. COSMI FLOrentiæ & Senarum Ducis, exhibitum a Reuerendiſſ. Domino Epiſcopo Cortonenſi eius Oratore, Die XXIIII. Iunij, M. D. LXIII.

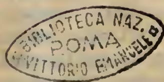
Oſmus Medices Dei gratia, Florentiæ, Senarumque Dux Illuſt. &c. Vniuerſis has patentes literas inſpecturis, ſalutem, & ſyncere dilectionis affectum. Sanè iam inde ab adminiſtratione quam gerimus, diuino fauore ſuſcepta, officij noſtri eſſe cognoſcimus, more, inſtitutoque maiorum, Sanctæ Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ (cuius fidem, pietatemque profitemur) ueſtigijs atque obſequijs ſtudio ſe ac reuerenter inſiſtere, atque eò feruentius, quò gra-

grauiorum negotiorum, curarumque solicitudo & põdus incumbit, ut in præsenti conuulsæ Religionis, morumque lapsorum discrimine imminere cõperimus. Quapropter ut nostri perpetuò similes, eiusdemque uoluntatis ipsi quoque pro uirili nostra pio huic muneri adesse uideremur, Reuerendum uirum nobis dilectissimum, Hieronymum Gaddium, Præsulem Cortonen. fide, probitate, atque eruditione præclarum, ipsisq. rerum experimentis probatum, ad sacrosanctam Tridentinam Synodum, Deo authore, ac Sanctiss. Domino nostro summo Pontifice pientiss. congregatam, destinauimus cum mandatis, eundemque item Nuncium, Procuratoremque harum patentium literarũ serie deputamus: ut nostro scilicet nomine, nostraque possit authoritate, quoties oportuerit, Illustriss. Reuerendissimisque Sedis Apostolicę Legatis, amplissimorumque Patrum Sacrosancto Concilio, ipsorumq. cuilibet adesse, atque in Sessionibus, Congregationibus, & extra, & in omnibus tam celebri negotio, quomodolibet opportunis & expedientibus, assistere inseruire, prosequi, & obsequi. Cùm Cæsareæ quoque Maiestatis, & Serenissim. Regum, ac sublimiũ Principum Legatis, Nuncijs, negotiorumue gestoribus, & eorum quilibet, quoties expedierit, & ipsi Hieronymo Procuratori placuerit, ea, quæ Sãctissimæ Trinitatis, ac Domini nostri Iesu Christi gloriam, cultũq; ac sanctæ matris Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ fidem, unitatem, auctoritatem, puritatemque respiciunt, profiteri, promouere, suadere, agnoscere & accep-

acceptare: cæteraque ad hæc pertinentia gerere, tractare & explicare, etiam si nominatim nuncupanda, & specialiori nota censenda essent, plena uidelicet, & libera ipsi potestate per nos attributa. Cuius acta, gesta, tractata, & explicata, quæcunque fuerint, bona fide, rata nos & grata perpetuo iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datum Florentiæ, Anno M. D. LXIII. Indictione sexta, Nonis Iulijs.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

VIDIT LAELIVS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

